

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
"ΟΡΓΑΝΩΣΗ & ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ,
ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ & ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ"

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια:
Δρ. Κοτταρίδη Κων/να

ΘΕΜΑ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ :
«ΤΑ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΕΛΛΑΔΑΣ -
ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ, ΤΑΣΕΙΣ & ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ»

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΣ ΦΟΙΤΗΤΗΣ
ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ
A. M : 07008

ΤΡΙΠΟΛΗ 2008 - 09

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Αντικείμενο της Διπλωματικής εργασίας είναι : Η μελέτη των Φορολογικών Συστημάτων της Ελλάδας και των υπόλοιπων χωρών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με ιδιαίτερη έμφαση στη διαχρονική εξέλιξη των μεγεθών, τη σύγκριση μεταξύ : Ελλάδας, περισσότερων ανεπτυγμένων χωρών μελών και αυτών οι οποίες βρίσκονται στο ίδιο επίπεδο ανάπτυξης με αυτή και τις τρέχουσες κατευθύνσεις φορολογικής πολιτικής σε μια προσπάθεια σύγκλισης. Η ανωτέρω εργασία βασίζεται σε πηγές όπως : Εγχειρίδια της επιστήμης της Δημόσιας Οικονομικής. Εμπειρικές Μελέτες όπως π. χ αυτές της «Επιτροπής Αναμόρφωσης του Ελληνικού Φορολογικού Συστήματος» του καθηγητή κ. Γεωργακόπουλου και του Κ.Ε.Π.Ε για «Τα φαινόμενα της Παραοικονομίας και της Φοροδιαφυγής στην Ελλάδα (1995)». **Ετήσιες Εκθέσεις Δραστηριοτήτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης των τελευταίων χρόνων.** Ετήσια Στατιστικά Στοιχεία ιδίως των δύο τελευταίων δεκαετιών από πηγές όπως, η Ε.Σ.Υ.Ε, η Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων (Γ.Γ.Π.Σ) του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών και η Eurostat τα τελευταία αναφορικά με τη συγκριτική ανάλυση μεταξύ της Ελλάδας και των λοιπών χωρών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Στο **Πρώτο Κεφάλαιο**, επιχειρείται αρχικά μια θεωρητική εισαγωγή στην έννοια, τα χαρακτηριστικά και τα προβλήματα των φορολογικών συστημάτων. Στη συνέχεια γίνεται ανάλυση των εννοιών του Κρατικού Προϋπολογισμού, των Δημοσίων Δαπανών και των Φόρων, με έμφαση στις λειτουργίες, τα χαρακτηριστικά και τις ταξινομήσεις των τελευταίων.

Στο **Δεύτερο Κεφάλαιο**, επικεντρωνόμαστε στο ελληνικό φορολογικό σύστημα. Αρχικά γίνεται λόγος για τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα, τα προβλήματα τη διαχρονική εξέλιξη των φορολογικών εσόδων στη χώρα μας τα τελευταία έτη. Στη συνέχεια επιχειρείται μια συνοπτική περιγραφή της δομής του φορολογικού συστήματος, με ιδιαίτερη έμφαση στη Φορολογία Εισοδήματος, Περιουσίας και το Φόρο Προστιθέμενης Αξίας.

Στο **Τρίτο Κεφάλαιο**, παρουσιάζονται οι βασικές κατευθύνσεις της φορολογικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η διαχρονική εξέλιξη των εσόδων στην Ευρωπαϊκή Ένωση τα τελευταία έτη και στη συνέχεια γίνεται συνοπτική περιγραφή των συστημάτων των τριών περισσότερο ανεπτυγμένων χωρών, του

Ηνωμένου Βασιλείου, Γαλλίας και της Γερμανίας και τριών λιγότερο ανεπτυγμένων χωρών, της Ιρλανδίας, της Πορτογαλίας και της Βουλγαρίας.

Στο **Τέταρτο Κεφάλαιο**, γίνεται σύγκριση των φορολογικών συστημάτων των περισσότερο ανεπτυγμένων με τα αντίστοιχα των λιγότερο ανεπτυγμένων στα οποία εντάσσεται και το ελληνικό φορολογικό σύστημα. Ως κριτήρια λαμβάνονται το ύψος της συνολικής φορολογικής επιβάρυνσης ως ποσοστό του Α.Ε.Π, το ύψος των δύο βασικών κατηγοριών φόρων αμέσων και εμμέσων καθώς και των εισφορών κοινωνικής ασφάλισης και η συμβολή τους στα συνολικά φορολογικά έσοδα, η άντληση εσόδων από Πολιτειακές και Τοπικές Αρχές.

Ακολουθούν τα συμπεράσματα και οι προτάσεις.

Ευχαριστώ, τον Αναπληρωτή Καθηγητή, Πρόεδρο του Τμήματος Οικονομικών Επιστημών και Διευθυντή Σπουδών του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών «Οργάνωση και Διοίκηση Δημοσίων Υπηρεσιών, Δημοσίων Οργανισμών και Δημοσίων Επιχειρήσεων» του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου κ. Παναγιώτη Λιασνκόβα, για

τη συνεργασία την οποία είχα μαζί του, την αμέριστη συμπαράσταση του και το υποστηρικτικό υλικό με το οποίο με εφοδίασε. Τη Διευθύντρια της Σχολής Επιμόρφωσης Υπαλλήλων του Υπουργείου Οικονομικών κ. Μοσχοπούλου Γεωργία για το υποστηρικτικό της υλικό και τον Ερευνητή του Κέντρου Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών κ. Κανελλόπουλο Κωνσταντίνο για τις κατευθύνσεις, τη βοήθειά του και το επιστημονικό του υλικό.

Τρίπολη Ιούνιος 2009

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	σελ. 1
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	σελ. 3
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	σελ. 6
ABSTRACT	σελ. 7
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	σελ. 8

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΕΝΝΟΙΑ - ΔΟΜΗ - ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΓΝΩΡΙΣΜΑΤΑ ΤΟΥ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

1.1.1 Έννοια του Φορολογικού Συστήματος	σελ. 9
1.1.2 Χαρακτηριστικά Ιδανικού Φορολογικού Συστήματος	σελ. 10
1.1.3 Προβλήματα Φορολογικών Συστημάτων	σελ. 12
1.2.1 Έννοια και Χαρακτηριστικά του Κρατικού Προϋπολογισμού	σελ. 15
1.2.2 Έννοια και κατηγορίες Δημοσίων Δαπανών	σελ. 18
1.2.3.1 Έννοια και χαρακτηριστικά των φόρων	σελ. 19
1.2.3.2 Λειτουργίες των φόρων	σελ. 20
1.2.3.3 Ταξινόμηση των φόρων	σελ. 20

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΤΟ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

2. 1 Χαρακτηριστικά του Ελληνικού Φορολογικού Συστήματος	σελ. 23
2. 2 Προτάσεις της Επιτροπής Αναμόρφωσης	σελ. 25
2. 3 Δομή του Ελληνικού Φορολογικού Συστήματος	σελ. 29
2.3.1 Φορολογία Εισοδήματος Φυσικών Προσώπων	σελ. 30
2.3.2 Φορολογία Εισοδήματος Νομικών Προσώπων	σελ. 38
2. 4 Φορολογία Περιουσίας	σελ. 40
2.4.1 Φορολογία Κατοχής Περιουσίας	σελ. 40
2.4.2 Φορολογία Κληρονομιών - Δωρεών - Γονικών Παροχών	σελ. 42
2.4.3 Φορολογία Μεταβίβασης Ακινήτων	σελ. 46
2. 5 Έμμεση Φορολογία	σελ. 51
2. 6 Φορολογία της Τοπικής Αυτοδιοίκησης	σελ. 54
2. 7 Διαχρονική Εξέλιξη των Φορολογικών Εσόδων	σελ. 56

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΤΑ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΜΕΛΩΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

3. 1 Κατευθύνσεις της Φορολογικής Πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης	σελ. 59
3. 2 Διαχρονική Εξέλιξη των Φορολογικών Εσόδων	σελ. 60
3. 3 Φορολογικά Συστήματα των περισσότερο ανεπτυγμένων χωρών μελών	σελ. 64
3.3.1 Ηνωμένο Βασίλειο	σελ. 64
3.3.2 Γαλλία	σελ. 66
3.3.3 Γερμανία	σελ. 69
3. 4 Φορολογικά Συστήματα των λιγότερο ανεπτυγμένων χωρών μελών	σελ. 71
3.4.1 Ιρλανδία	σελ. 71
3.4.2 Πορτογαλία	σελ. 75
3.4.3 Βουλγαρία	σελ. 78

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΤΩΝ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΥΠΟΛΟΙΠΩΝ ΧΩΡΩΝ ΜΕΛΩΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

4. 1 Το υπόβαθρο της φορολογικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης	σελ. 82
4.1.1 Η Δημοσιονομική Πειθαρχία στα πλαίσια της Ο.Ν.Ε	σελ. 82
4.1.2 Γήρανση του πληθυσμού	σελ. 83
4.1.3 Ύψος της Δημοσίων Δαπανών	σελ. 83
4.1.4 Ρευστότητα της φορολογικής βάσης	σελ. 83
4.1.5 Φορολογικός Ανταγωνισμός	σελ. 84
4.1.6 Απλοποίηση και Διαφάνεια του Φορολογικού Συστήματος	σελ. 85
4.1.7 Παροχή κινήτρων αύξησης οικονομικής δραστηριότητας	σελ. 85
4. 2 Το επίπεδο συνολικής φορολόγησης στην Ευρωπαϊκή Ένωση	σελ. 86
4. 3 Σύγκριση φορολογικών συστημάτων βάσει των μορφών φορολογίας	σελ. 88
4.3.1 Άμεση Φορολογία	σελ. 88
4.3.2 Έμμεση Φορολογία	σελ. 93
4.3.3 Ο φόρος Προστιθέμενης Αξίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση	σελ. 95
4.3.4 Σύγκριση συστημάτων σε επίπεδο Κεντρικής Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης	σελ. 98
4.3.5 Ασφαλιστικές Εισφορές	σελ. 99

4.3.6 Μεταρρυθμίσεις Έμμεσης και Άμεσης Φορολογίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση	σελ. 105
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	σελ. 107
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	σελ. 111

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το Φορολογικό Σύστημα μιας χώρας περιλαμβάνει το σύνολο των φόρων, σε δεδομένη χρονική περίοδο. Οι φόροι αποτελούν μέσο αναγκαστικής μεταβίβασης πόρων από τους ιδιωτικούς στους δημόσιους φορείς. Ταξινομούνται σε κατηγορίες ανάλογα με τα κριτήρια τα οποία χρησιμοποιούνται. Η σημαντικότερη ταξινόμηση είναι αυτή σε άμεσους και εμμέσους φόρους, ανάλογα με το εάν επιδιώκεται η επιβάρυνση του προσώπου στο οποίο επιβάλλεται ο φόρος ή τρίτου. Ένα ιδανικό φορολογικό σύστημα θα πρέπει να πληροί ορισμένα κριτήρια, πρέπει να είναι απλό, αποτελεσματικό, ευέλικτο, προσαρμοστικό, φιλικό. Τα φορολογικά συστήματα παρουσιάζουν πολλά προβλήματα όπως η παραοικονομία, η φοροδιαφυγή και η φοροαποφυγή τα οποία επιδρούν αρνητικά στο ύψος των φορολογικών εσόδων.

Το ελληνικό φορολογικό σύστημα παρουσιάζει, παρά τις αλλαγές των τελευταίων ετών, πολλά από τα χαρακτηριστικά αυτών των λιγότερο ανεπτυγμένων χωρών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Όπως χαμηλή φορολογική επιβάρυνση ως ποσοστό του Α.Ε.Π, υπεροχή των εμμέσων φόρων, ύπαρξη πολλών εξαιρέσεων και απαλλαγών, μεγάλη έκταση φοροδιαφυγής, συχνές αλλαγές, ασάφειες και επικαλύψεις της νομοθεσίας, αναποτελεσματικότητα φορολογικών αρχών. Οι σημαντικότεροι φόροι από άποψη συμβολής στα συνολικά φορολογικά έσοδα είναι ο Φόρος Προστιθέμενης Αξίας (Φ.Π.Α) και ο Φόρος Εισοδήματος Φυσικών και Νομικών Προσώπων, η συμβολή των φόρων Περιουσίας είναι σαφώς μικρότερη. Οι αλλαγές των τελευταίων ετών επικεντρώνονται σε ζητήματα εξαιρέσεων και απαλλαγών, μειώσεις συντελεστών, αυξήσεις Φ.Π.Α και ειδικών φόρων και τελών, αλλαγές στη φορολογία κεφαλαίου.

Βασικές κατευθύνσεις της τρέχουσας πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποτελούν, η εναρμόνιση των φορολογικών συστημάτων των χωρών μελών, η συνεργασία μεταξύ των Αρχών, η σύναψη συμφωνιών αποφυγής διπλής φορολογίας, ο περιορισμός στρεβλώσεων στον τομέα του ανταγωνισμού, η ενίσχυση των κινήτρων για έρευνα και ανάπτυξη, η καταπολέμηση της φοροδιαφυγής. Οι περισσότερο ανεπτυγμένες χώρες μέλη χαρακτηρίζονται από σχετικά υψηλή συνολική φορολογική επιβάρυνση, μεγαλύτερη συμβολή των αμέσων φόρων στα συνολικά φορολογικά έσοδα, ειδικές εξαιρέσεις και αφορολόγητα για οικογένειες με ανήλικα παιδιά, άτομα με αναπηρία, ηλικιωμένους. Άντληση σημαντικών εσόδων

από την Τοπική Αυτοδιοίκηση. Αντίθετα οι λιγότερο ανεπτυγμένες, όπως η χώρα μας, από χαμηλή συνολική επιβάρυνση, μικρή συμβολή των αμέσων φόρων, περιορισμένη φορολογική βάση, υψηλούς συντελεστές, περιορισμένη συμμετοχή της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

ABSTRACT

One country's tax regime consists of the taxes that apply during certain period. Taxes are means of complying sources transformation from private to public sector. Are classified into categories according to the criteria we are using. The most common of which is between direct and indirect taxes, whether is expected to burden the person to whom the tax is imposed or another one. One worthy tax regime should fulfill some criteria, it should be, simple, effective, adaptable and friendly. All tax regimes face many problems, the most important of which are underground economy, tax evasion and tax avoidance, that affect tax revenues negatively.

The Greek Tax Regime regardless last year's changes depicts many of the characteristics of those of less developed European Union members. Such as low total tax burden as GDP percentage, more indirect than direct tax revenue, a great deal of exceptions, tax evasion, too many changes and ambiguity in legislation, inefficiency of tax authorities. The most important taxes on account of their share to total revenues are Value Added Tax, Personal and Corporate Income Tax, while capital tax share is less. Last years changes are focused on exemptions, rate reduction, increase V.A.T and consumption tax rates, changes on capital taxation.

Basic topics of current E.U tax policy are, member state systems convergence, cooperation between authorities, agreements against double taxation, research and development incentives enhancement. The most developed countries characterized by generally higher tax burden, greater share of direct taxes, special exemptions for families with children, old and disabled. Greater share of State and Local governments to total revenues. On the other hand, less developed countries, like Greece and the twelve new member states are characterized by less total tax burden than the former, less direct tax share, shorter tax base, generally high rates, less State and Local governments share.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι **Δημόσιοι Φορείς** παρέχουν στο κοινωνικό σύνολο δωρεάν αγαθά, τα οποία μεταξύ των άλλων περιλαμβάνουν υγεία, εκπαίδευση, εθνική άμυνα, δημόσια τάξη, προστασία ευαίσθητων κοινωνικών ομάδων κ. α. Τα παραπάνω εντάσσονται στην κατηγορία των **Δημοσίων Αγαθών**. Από την άλλη διενεργούν Δαπάνες οι οποίες σχετίζονται με την καθημερινή λειτουργία τους όπως, μισθοί δημοσίων υπαλλήλων, ενοίκια γραφείων, πληρωμές προμηθευτών κ. α. Τα Δημόσια Αγαθά σε αντιδιαστολή με αυτά του ιδιωτικού τομέα έχουν ως χαρακτηριστικά γνωρίσματα : Αφενός μεν ότι το όφελος από την κατανάλωσή τους δε μπορεί να διαιρεθεί και να εξατομικευτεί, αφετέρου δε η επιβολή της αρχής του αποκλεισμού από όσους δεν καταβάλλουν αντίτιμο είναι τεχνικά αδύνατη. Αντίθετα στα **Ιδιωτικά Αγαθά** μπορούν να εφαρμοστούν οι αρχές της διαιρετότητας και του αποκλεισμού. Οι Δημόσιοι Φορείς με τα παραπάνω, επιδιώκουν την άσκηση οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής.

Η άντληση πόρων για την πραγματοποίηση των παραπάνω δραστηριοτήτων γίνεται κυρίως μέσω της φορολογίας, άλλοι λιγότερο αποτελεσματικοί τρόποι είναι ο δανεισμός, η ανάληψη απευθείας επιχειρηματικής δραστηριότητας από το κράτος, σε τομείς όπως ο ηλεκτρισμός, η ύδρευση, οι μεταφορές κ. α. Οι φόροι έχουν το χαρακτήρα αναγκαστικής, μονομερούς παροχής των ιδιωτικών στους δημόσιους φορείς η οποία δε συνοδεύεται από αντίστοιχη αντιπαροχή. Ως αντιπαροχή θα μπορούσε βέβαια να θεωρηθεί η δωρεάν παροχή αγαθών και υπηρεσιών στο κοινωνικό σύνολο.

Το **Φορολογικό Σύστημα** μιας χώρας περιλαμβάνει το σύνολο των φόρων οι οποίοι έχουν θεσμοθετηθεί. Μεταβάλλεται διαχρονικά ως συνέπεια, της μεταβολής των οικονομικών και κοινωνικών συνθηκών. Σε πολλές περιπτώσεις οι αλλαγές είναι επιβεβλημένες ως συνέπεια της συμμετοχής σε υπερεθνικούς οργανισμούς, αλλά και τις επίδρασης παραγόντων όπως π. χ μια οικονομική ύφεση. Το Φορολογικό Σύστημα της χώρας μας τα τελευταία χρόνια ακολουθεί μια διαδικασία σύγκλισης με τα αντίστοιχα άλλων χωρών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Ο.Ο.Σ.Α.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΕΝΝΟΙΑ - ΔΟΜΗ - ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΓΝΩΡΙΣΜΑΤΑ ΤΟΥ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

1.1.1 ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

Οι δημόσιοι φορείς προκειμένου να επιτύχουν τους στόχους οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής τους οποίους επιδιώκουν επιβάλλουν περισσότερους του ενός φόρους. Στο βαθμό όπου ορισμένοι είναι περισσότερο αποτελεσματικοί από άλλους στον τομέα της κοινωνικής δικαιοσύνης, ενώ άλλοι σε αυτόν της ενίσχυσης της οικονομικής δραστηριότητας. Ο συνδυασμός θα πρέπει να γίνεται με τέτοιο τρόπο ώστε να μεγιστοποιούνται τα πλεονεκτήματα και να ελαχιστοποιούνται τα μειονεκτήματα των επιμέρους κατηγοριών.

Το **Φορολογικό Σύστημα** σύμφωνα με ένα γενικά αποδεκτό ορισμό περιλαμβάνει «το σύνολο των φόρων οι οποίοι επιβάλλονται σε μια χώρα σε δεδομένη χρονική περίοδο (Γεωργακόπουλος - Πατσουράτης 1993)». Οι περισσότερες χώρες επιβάλλουν ανάλογους φόρους, παρ' όλα αυτά παρατηρούνται σημαντικές διαφορές οι οποίες οφείλονται στις διαφορετικές οικονομικές, κοινωνικές και πολιτικές συνθήκες οι οποίες επικρατούν σε καθεμία. Διαχρονικά τα φορολογικά συστήματα μεταβάλλονται, παρατηρείται μια τάση σύγκλισης σε χώρες οι οποίες ανήκουν σε υπερεθνικούς οικονομικούς οργανισμούς όπως η Ευρωπαϊκή Ένωση και ο Ο.Ο.Σ.Α.

Ο σημαντικότερος παράγοντας διαφοροποίησης είναι το επίπεδο ανάπτυξης μιας χώρας. Οι ανεπτυγμένες χώρες χαρακτηρίζονται από υψηλά κατά κεφαλήν εισοδήματα των κατοίκων, μικρότερες εισοδηματικές ανισότητες, καλύτερη οργάνωση των φορολογικών τους υπηρεσιών, μικρότερη τάση για φοροδιαφυγή. Αντίθετα οι αναπτυσσόμενες από χαμηλά εισοδήματα, έντονες εισοδηματικές ανισότητες, μεγαλύτερη τάση για φοροδιαφυγή, ανεπαρκή οργάνωση των φορολογικών τους υπηρεσιών. Στις πρώτες κυριαρχούν οι άμεσοι φόροι (εισοδήματος - περιουσίας), στις δεύτερες οι έμμεσοι (κατανάλωσης). Ανάλογη είναι η εικόνα και στη χώρα μας, γεγονός το οποίο αποτελεί σημαντικό παράγοντα παθογένειας του φορολογικού συστήματος.

1.1.2 ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΙΔΑΝΙΚΟΥ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

Ένα ιδανικό φορολογικό σύστημα είναι αυτό το οποίο αποσκοπεί στην είσπραξη των δημοσίων εσόδων με το χαμηλότερο δυνατό κόστος, τόσο για την πολιτεία, όσο και τους φορολογούμενους πολίτες. Πρέπει να πληροί ακόλουθες προϋποθέσεις :

- **Να είναι απλό**, περιορισμός της παράλληλης εμπλοκής πολλών φορέων, υπηρεσιακών μονάδων του ίδιου φορέα, υπάλληλων της ίδιας υπηρεσιακής μονάδας και των απαιτούμενων δικαιολογητικών. Το θεσμικό πλαίσιο που διέπει το φορολογικό σύστημα πρέπει να χαρακτηρίζεται από τα στοιχεία της επάρκειας, σαφήνειας, ευελιξίας, προσαρμοστικότητας στις πολιτικές, οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες.
- **Να είναι φιλικό**, τόσο απέναντι στον πολίτη, όσο και τους υπαλλήλους του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών. Η φιλικότητα απέναντι στον πολίτη συνίσταται σε, περιορισμό των παραπόνων αναφορικά με τη διεκπεραίωση διαδικασιών, ύπαρξη εναλλακτικών τρόπων διεκπεραίωσης μιας διαδικασίας, ελαχιστοποίηση των περιπτώσεων αυτοπρόσωπης παρουσίας και των επισκέψεων των πολιτών σε φορολογικές υπηρεσίες, ελαχιστοποίηση των διαφορών για την επίλυση των οποίων οι ενδιαφερόμενοι προσφεύγουν στη δικαιοσύνη καθώς και της ανάμιξης ελεγκτικών οργάνων. Αναφορικά με τους υπαλλήλους, στην ευχέρεια χειρισμού μιας υπόθεσης από το μέσο υπάλληλο, περιορισμό λαθών, καθυστερήσεων και ερωτημάτων των υφισταμένων προς τους προϊσταμένους, αλλά και των περιπτώσεων στις οποίες μια διαδικασία χαρακτηρίζεται ως προβληματική, τόσο από τους υπαλλήλους, όσο και τα ελεγκτικά όργανα και αρχές.
- **Να διέπεται από την «αρχή της οικονομικότητας»**, το κόστος της είσπραξης των φορολογικών εσόδων δε θα πρέπει να υπερβαίνει το όφελος το οποίο αποκομίζει το κοινωνικό σύνολο από αυτή. Η έννοια της οικονομικότητας έχει να κάνει τόσο με το κόστος και την εύρυθμη λειτουργία των υπηρεσιών, όσο και τις επιπτώσεις στους τομείς, στήριξης της απασχόλησης, τόνωσης της επιχειρηματικής δραστηριότητας και προάσπισης του δημόσιου συμφέροντος.

- **Να στοχεύει στη επίτευξη δίκαιης της διανομής του εισοδήματος και του πλούτου.** σύμφωνα με τις αντιλήψεις του κοινωνικού συνόλου περί κοινωνικής δικαιοσύνης.
- **Να ικανοποιεί την αρχή της “αποτελεσματικότητας”**, τα αποτελέσματα από τη λειτουργία του να είναι τα βέλτιστα δυνατά, σε όρους είσπραξης δημοσίων εσόδων και επίτευξης των στόχων οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής.
- **Να είναι ευέλικτο και προσαρμοστικό**, στις συνεχώς μεταβαλλόμενες οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες. Σε διαφορετική περίπτωση τίθεται ζήτημα βιωσιμότητας ιδίως σε απρόβλεπτες καταστάσεις όπως π. χ στην περίπτωση μιας οικονομικής ύφεσης.
- **Οι φορολογικές διαδικασίες πρέπει να χαρακτηρίζονται από το στοιχείο της αναγκαιότητας**, σε διαφορετική περίπτωση να γίνεται εκτίμηση εάν θα πρέπει να παραμείνουν ως έχουν, να τροποποιηθούν ή να καταργηθούν.
- **Να πληροί το κριτήριο της καταλληλότητας**, το υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο πρέπει να ανταποκρίνεται στις σύγχρονες ανάγκες οι οποίες έχουν διαμορφωθεί και να είναι συναφές με αντίστοιχα άλλων χωρών οι οποίες χαρακτηρίζονται από το ίδιο επίπεδο ανάπτυξης, η ανήκουν σε κοινούς υπερεθνικούς οικονομικούς οργανισμούς.
- **Να πληρούνται τα κριτήρια της διαφάνειας και της δημοσιότητας αναφορικά με τη θέσπιση των διαδικασιών**, οι οποίες πρέπει να αποτελούν απόρροια διαλόγου με το κοινωνικό σύνολο. Με αυτό τον τρόπο ενισχύεται η καταλληλότητα, η φιλικότητα, η πιθανότητα εφαρμοσιμότητας και αποδοχής. Η ασάφεια και πολυπλοκότητα διαδικασιών, ενισχύει τα φαινόμενα αδιαφάνειας και παρατυπιών.

Η απλούστευση των διαδικασιών αποτελεί έννοια η οποία τα τελευταία χρόνια βρίσκεται ολοένα και περισσότερο στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος¹. Αποτελεί αίτημα των πολιτών προς τις αρχές και χρέος των δεύτερων. Αποσκοπεί στη συνεχή αναθεώρηση των ρυθμίσεων οι οποίες διέπουν διοικητικές, στην προκειμένη περίπτωση φορολογικές διαδικασίες, με στόχο αφενός την καλύτερη εξυπηρέτηση των πολιτών και αφετέρου τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας των υπαλλήλων. Αποτελεί έννοια η οποία λειτουργεί συμπληρωματικά με αυτή της φορολογικής

¹ Καλλιόπη Πατσαβά “Απλούστευση Διαδικασιών”, Σ.Ε.Υ.Ο Αθήνα Ιούλιος 2003

μεταρρύθμισης, συμβάλει στη βελτίωση των σχέσεων κράτους – πολίτη και την εγκαθίδρυση σχέσεων εμπιστοσύνης μεταξύ των δύο μερών.

1.1.3 ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ

Τα φορολογικά συστήματα των ανεπτυγμένων και ιδίως αυτά των αναπτυσσόμενων χωρών παρουσιάζουν μια σειρά από προβλήματα και παθογένειες. Τα παραπάνω επιδρούν αρνητικά στο ύψος των φορολογικών εσόδων, εξανεμίζοντας σε τελική ανάλυση τις επιδιώξεις των φορέων οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής. Οι σημαντικότερες παθογένειες οι οποίες αποτελούν εγγενή χαρακτηριστικά του ελληνικού φορολογικού συστήματος είναι οι ακόλουθες.

- **ΠΑΡΑΟΙΚΟΝΟΜΙΑ**

Στο φαινόμενο έχουν δοθεί μέχρι σήμερα πολλοί ορισμοί, σύμφωνα με έναν ευρέως αποδεκτό, “αποτελεί το τμήμα εκείνο της οικονομικής δραστηριότητας το οποίο δεν καταγράφεται από τους Εθνικούς Λογαριασμούς, ενώ υπό κανονικές συνθήκες θα έπρεπε να καταγράφεται”². Μια δραστηριότητα προκειμένου να χαρακτηριστεί ως παραοικονομική θα πρέπει, αφενός να δημιουργεί **προστιθέμενη αξία**, η δημιουργία προστιθέμενης αξίας αποτελεί ικανή όχι όμως αναγκαία συνθήκη, αφετέρου να μην καταγράφεται εξαιτίας της ανεπάρκειας των αρμόδιων υπηρεσιών, ή της απόκρυψης της από τις οικονομικές μονάδες.

Τα σημαντικότερα αίτια του φαινομένου είναι, η αποφυγή πληρωμής φορολογικών και ασφαλιστικών υποχρεώσεων, οι ρυθμιστικές παρεμβάσεις του κράτους όπως (κατώτατα ημερομίσθια, άδειες άσκησης επαγγέλματος, περιορισμοί στην υπερωριακή και μερική απασχόληση) κ .α, η ανεπάρκεια των αρμοδίων δημοσίων υπηρεσιών στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες να καταγράψουν το σύνολο της οικονομικής δραστηριότητας, η μετανάστευση στο βαθμό όπου οι μετανάστες ζητούν απασχόληση με σαφώς κατώτερα ημερομίσθια και χωρίς κοινωνική ασφάλιση. Δραστηριότητες οι οποίες χαρακτηρίζονται από το φαινόμενο της παραοικονομίας είναι αυτές οι οποίες σχετίζονται με επενδύσεις σε κατοικίες, αυτοκίνητα, οικιακό εξοπλισμό, τουρισμό (ενοικιαζόμενα δωμάτια κ. α).

² Κ. Κανελλόπουλος, Ι. Κουσουλάκος, Β. Ράπανος “Παραοικονομία και Φοροδιαφυγή : Μετρήσεις και οικονομικές επιπτώσεις” Εκθέσεις Κ.Ε.Π.Ε Αθήνα 1995

• ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ

Για το φαινόμενο της φοροδιαφυγής έχουν δοθεί πολλοί ορισμοί. Σύμφωνα με έναν γενικά αποδεκτό αποτελεί : “Κάθε παράνομη πράξη ή παράλειψη των φορολογουμένων με την οποία επιδιώκεται μείωση της φορολογικής επιβάρυνσης ή αποφυγή καταβολής του φόρου”(Γεωργακόπουλος - Πατσουράτης 1993). Σύμφωνα με έναν ευρύτερο ορισμό αποτελεί “Το ποσό του φόρου εισοδήματος το οποίο αντιστοιχεί σε εισόδημα που θα έπρεπε να δηλώνεται από το φορολογούμενο όμως για διάφορους λόγους δεν παρατηρείται κάτι τέτοιο, με αποτέλεσμα να μη δημιουργείται φορολογική υποχρέωση. Το ποσό των λοιπών φόρων (άμεσων και έμμεσων) οι οποίοι θα έπρεπε υπό διαφορετικές συνθήκες να δηλώνονται και να εισπράττονται όμως στην πραγματικότητα δεν παρατηρείται κάτι τέτοιο(Κ.Ε.Π.Ε 1995). Αποτελεί καταστρατήγηση του γράμματος της φορολογικής νομοθεσίας. Ως χαρακτηριστικά παραδείγματα μπορούν θεωρηθούν, η απόκρυψη εισοδημάτων κατά την υποβολή δηλώσεων φόρου εισοδήματος, η απόκρυψη πωλήσεων από τις επιχειρήσεις κ. α

Τα αίτια της φοροδιαφυγής είναι πολλά, η δομή του φορολογικού συστήματος, οι ρυθμιστικές παρεμβάσεις του κράτους για τις οποίες έγινε λόγος παραπάνω, η αναποτελεσματικότητα των φορολογικών υπηρεσιών, η διάρθρωση της οικονομικής δραστηριότητας, το επίπεδο ανάπτυξης μιας χώρας κ. α. Υπάρχει θετική συσχέτιση μεταξύ ύψους φορολογικών συντελεστών και φοροδιαφυγής, αν και πολλές εμπειρικές έρευνες διαψεύδουν το παραπάνω συμπέρασμα. Η φοροδιαφυγή ευνοείται από δραστηριότητες όπως αυτές του πρωτογενούς τομέα, την αυτοαπασχόληση και την ύπαρξη μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων. Κατά συνέπεια στις ανεπτυγμένες χώρες η έκταση του φαινομένου είναι μικρότερη από ότι στις αναπτυσσόμενες. Η αυστηρότητα των ποινών και η πιθανότητα εντοπισμού της φοροδιαφυγής επιδρά αρνητικά στο φαινόμενο, αν και σε τελική ανάλυση αποτελεί αναποτελεσματικό μέτρο. Το μορφωτικό επίπεδο τόσο των φορολογούμενων, όσο και των υπαλλήλων των φορολογικών υπηρεσιών σχετίζεται αρνητικά με το φαινόμενο. Τα άτομα με υψηλότερο επίπεδο εκπαίδευσης έχουν περισσότερο ανεπτυγμένη φορολογική συνείδηση με αποτέλεσμα να παρουσιάζουν μικρότερη τάση για φοροδιαφυγή. Άτομα τα οποία ανήκουν σε υψηλότερες εισοδηματικές τάξεις και

απασχολούνται σε σταθερές θέσεις εργασίας παρουσιάζουν μικρότερη τάση για φοροδιαφυγή. Ανάλογη είναι η επίδραση του βαθμού οργάνωσης των φορολογικών υπηρεσιών και των λογιστηρίων των επιχειρήσεων.

Πολλές φορές τα δύο παραπάνω φαινόμενα θεωρείται ότι ταυτίζονται, όμως στην πραγματικότητα η ύπαρξη του ενός δεν αποτελεί ικανή συνθήκη για το άλλο. Η μη ταύτιση θα πρέπει να αποτελεί προϋπόθεση κατά τη λήψη μέτρων οικονομικής πολιτικής, στο βαθμό όπου πολλά από τα μέτρα τα οποία συντελούν στην αντιμετώπιση του πρώτου, δεν έχουν την ίδια επίδραση στο δεύτερο.

Τα φαινόμενα της παραοικονομίας και της φοροδιαφυγής έχουν αρνητικό αντίκτυπο στην οικονομία μιας χώρας. Όπως τονίζουν πολλοί μελετητές (Feige 1981, O' Higgins 1985) τα φαινόμενα συνέβαλαν στις οικονομικές συνθήκες των δεκαετιών του 1970 και του 1980. Τα οικονομικά μεγέθη όπως ποσοστό ανεργίας, ρυθμός μεγέθυνσης, ρυθμός πληθωρισμού στρεβλώνονται, καθίστανται αναξιόπιστα, με αποτέλεσμα τα μέτρα οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής να μην επιφέρουν τα αναμενόμενα αποτελέσματα. Σε περιόδους ύφεσης όμως συντελούν σε συγκράτηση της ανεργίας σε χαμηλότερα επίπεδα και πληθωρισμού των τιμών. Σε αυτές τις περιπτώσεις η καταπολέμησή τους δεν ενδείκνυται. Η επίδρασή τους σε αναπτυσσόμενες χώρες όπου παρατηρούνται κατά κόρον ενδέχεται να είναι ευεργετική. Η φοροδιαφυγή, όταν η οριακή ροπή για κατανάλωση είναι ίση με τη μονάδα, δηλαδή το σύνολο του εισοδήματος καταναλώνεται οδηγεί σε αύξηση των φορολογικών εσόδων (Ricketts 1984, Lai & Chang 1988, Zameck 1989), αντίθετα εάν η οριακή ροπή για κατανάλωση για τα δηλούμενα εισοδήματα είναι ίση με την αντίστοιχη για τα μη δηλούμενα, δηλαδή οι φοροφυγάδες δεν κάνουν διάκριση μεταξύ δηλούμενου και μη δηλούμενου εισοδήματος τα φορολογικά έσοδα μειώνονται.

• ΦΟΡΟΑΠΟΦΥΓΗ

Ο φορολογούμενος σε αυτή την περίπτωση με νόμιμο τρόπο προσπαθεί να μειώσει τη φορολογική του υποχρέωση, ή να μην καταβάλει καθόλου φόρο. Ως χαρακτηριστικό παράδειγμα μπορεί να θεωρηθεί η περίπτωση της φορολογίας εισοδήματος φυσικών προσώπων όπου ο σύζυγος μεταβιβάζει στη σύζυγο εισοδήματά του προκειμένου να αποφύγει μια υψηλότερη φορολογική επιβάρυνση. Σε αυτή την περίπτωση οι φορολογούμενοι εκμεταλλεύονται ατέλειες της

φορολογικής νομοθεσίας, χωρίς να υφίσταται όπως στην περίπτωση της φοροδιαφυγής καταστρατήγηση της φορολογικής νομοθεσίας.

- **ΜΕΤΑΚΥΛΙΣΗ ΦΟΡΩΝ**

Η μετακύλιση των φόρων είναι η μεταβίβασή τους από τον ιδιωτικό φορέα στον οποίο επιβάλλονται σε άλλο. Στην περίπτωση φόρου ο οποίος επιβάλλεται στην παραγωγή ενός προϊόντος οι παραγωγοί αυξάνουν την τιμή με αποτέλεσμα ο φόρος να μεταβιβάζεται στους πωλητές και τον τελικό καταναλωτή, ο οποίος με τη σειρά του μειώνει τη ζήτηση για το προϊόν συμβάλλοντας με αυτό τον τρόπο στη μείωση της τιμής και των κερδών για την επιχείρηση. Αντίστοιχα οι φόροι οι οποίοι επιβάλλονται στους μισθούς οδηγούν σε αύξηση των ακαθάριστων αποδοχών των μισθωτών με αποτέλεσμα να μετακυλιώνται στους εργοδότες και τους τελικούς καταναλωτές. Σε ορισμένες περιπτώσεις προβλέπεται από το νόμο. Οι έμμεσοι φόροι επιβάλλονται με σκοπό να επιβαρύνουν του τελικούς καταναλωτές, ενώ αυτοί του εισοδήματος και της περιουσίας τα πρόσωπα στα οποία επιβάλλονται αρχικά. Από άποψη οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής σημασία έχει ποιος θα επιβαρυνθεί τελικά και όχι σε ποιόν επιβάλλεται αρχικά ο φόρος.

1.2.1 ΕΝΝΟΙΑ ΚΑΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΚΡΑΤΙΚΟΥ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ

Οι Δημόσιοι Φορείς λαμβάνουν αποφάσεις αναφορικά με τα δημοσιονομικά μέσα μέσω του **Κρατικού Προϋπολογισμού**. Ο Προϋπολογισμός αποτελεί σύμφωνα με έναν γενικά αποδεκτό ορισμό (Γεωργακόπουλος - Πατσουράτης 1993), ένα σύνολο λογαριασμών, οι οποίοι περιλαμβάνουν το σύνολο των δαπανών τις οποίες ένας δημόσιος φορέας σχεδιάζει να πραγματοποιήσει και το σύνολο των εσόδων τα οποία προσδοκά να εισπράξει προκειμένου για την κάλυψη των δαπανών του σε ορισμένη χρονική στιγμή στο μέλλον. Επομένως ο προϋπολογισμός αποτελεί σχέδιο δράσης για έναν δημόσιο φορέα, δηλαδή το πρόγραμμα δράσης του για ορισμένη χρονική περίοδο στο μέλλον. Οι φορείς οικονομικής πολιτικής τον χρησιμοποιούν προκειμένου να επιτύχουν στόχους όπως, κατανομή πόρων μεταξύ αγαθών και υπηρεσιών, αναδιανομή εισοδήματος, σταθεροποίηση της οικονομίας σε επίπεδο πλήρους απασχόλησης.

Ιδιαίτερη σημασία αποκτά το **ισοζύγιο** δηλαδή η σχέση μεταξύ μεγεθών (εσόδων και δαπανών) του προϋπολογισμού, αναφορικά με τις επιπτώσεις στην οικονομία. Εάν τα έσοδα είναι ίσα με τα έξοδα ο προϋπολογισμός είναι **ισοσκελισμένος**. Εάν τα έσοδα υπερβαίνουν τις δαπάνες πλεονασματικός, παρουσιάζει δηλαδή **πλεόνασμα**, αντίθετα εάν τα έσοδα είναι μικρότερα από τις δαπάνες ελλειμματικός, παρουσιάζει **έλλειμμα**. Στην ουσία όλοι οι προϋπολογισμοί θα πρέπει να είναι ισοσκελισμένοι, στο βαθμό όπου δεν είναι δυνατό να προγραμματίσουμε δαπάνες χωρίς τα έσοδα τα οποία απαιτούνται για την κάλυψή τους.

Η δημόσιοι προϋπολογισμοί διέπονται από ορισμένες αρχές. Οι σημαντικότερες από τις οποίες είναι οι ακόλουθες :

Η αρχή της δημοσιότητας, ο προϋπολογισμός θα πρέπει να παίρνει την ανάλογη δημοσιότητα ώστε να ενημερώνεται το κοινωνικό σύνολο και να είναι σε θέση να κρίνει εάν ακολουθείται η αναμενόμενη οικονομική πολιτική.

Η αρχή της ετήσιας διάρκειας, θα πρέπει να έχει διάρκεια ένα έτος, ώστε να μπορούν να υπολογιστούν με μεγαλύτερη ευχέρεια τα μεγέθη του.

Η αρχή της ειλικρίνειας, τα κονδύλια τα οποία εγγράφονται στον προϋπολογισμό θα πρέπει να είναι ειλικρινή, σε αντίθετη περίπτωση αλλοιώνεται η εικόνα του.

Η αρχή της σαφήνειας, τα μεγέθη πρέπει να αναπαριστώνται με σαφήνεια ώστε ο έλεγχος τόσο από τη νομοθετική εξουσία και το κοινωνικό σύνολο να καθίσταται ευχερέστερος.

Η αρχής της ενότητας, κάθε δημόσιος φορέας πρέπει να καταρτίζει έναν και μόνο προϋπολογισμό, ο οποίος να περιλαμβάνει το σύνολο των εσόδων και των δαπανών προκειμένου να έχουμε μια πιο ολοκληρωμένη εικόνα.

Η αρχή της καθολικότητας, ο προϋπολογισμός ενός δημόσιου φορέα θα πρέπει να περιλαμβάνει όλα τα ακαθάριστα έσοδα στο σκέλος των εσόδων και όλα τα ακαθάριστα έξοδα σε αυτό των δαπανών τα οποία συνδέονται με τα πρώτα.

Η αρχή της ειδικότητας, τα έσοδα και οι δαπάνες θα πρέπει να αναγράφονται με κάθε λεπτομέρεια, ώστε να είναι ευχερέστερη η άσκηση ελέγχου και να ενισχύεται η δέσμευση της πολιτείας ότι θα κινηθεί στα όρια των προβλεπόμενων πιστώσεων.

Η αρχή του μη ειδικού πορισμού των εσόδων, δε θα πρέπει να προσδιορίζεται εκ των προτέρων ότι συγκεκριμένα έσοδα προορίζονται για την κάλυψη ορισμένης κατηγορίας δαπανών, αλλά απεναντίας το σύνολο των εσόδων θα πρέπει να αντικρίσει το αντίστοιχο των δαπανών στην κάλυψη των οποίων αποσκοπεί.

Η υλοποίηση των δημοσίων προϋπολογισμών περνά από τέσσερις διαδοχικές φάσεις στις οποίες εμπλέκονται διαφορετικά όργανα :

- ❖ **Κατάρτιση**, γίνεται από όργανα της εκτελεστικής εξουσίας, Υπουργός Οικονομικών, Γενικό Λογιστήριο του Κράτους σε συνεργασία με τις αρμόδιες οικονομικές υπηρεσίες των υπουργείων, αρχίζει συνήθως έξι μήνες πριν το πέρας του προηγούμενου οικονομικού έτους.
- ❖ **Ψήφιση**, πραγματοποιείται τον τελευταίο μήνα του προηγούμενου οικονομικού έτους από τη νομοθετική λειτουργία (Βουλή) στην περίπτωση του Κρατικού Προϋπολογισμού και από τα αρμόδια όργανα στην περίπτωση άλλων δημοσίων φορέων.
- ❖ **Εκτέλεση**, αρχίζει με την έναρξη του οικονομικού έτους, διακρίνεται σε εκτέλεση προϋπολογισμού εσόδων και την αντίστοιχη του προϋπολογισμού εξόδων. Στον προϋπολογισμό εσόδων περιλαμβάνει δύο διαδοχικά στάδια, αυτό της **βεβαίωσης**, προσδιορισμός της απαίτησης του δημοσίου από ένα πρόσωπο καθώς και του ύψους αυτής και αυτό της **είσπραξης**. Σε αυτό των εξόδων η διαδικασία είναι περισσότερο πολύπλοκη ξεκινά από μια απόφαση με την οποία το Δημόσιο καθίσταται οφειλέτης(ανάληψη υποχρέωσης) απέναντι σε ένα πρόσωπο, ακολουθεί η εκτέλεση της παραπάνω απόφασης (αναγνώριση δαπάνης), ο προσδιορισμός των ποσών τα οποία πρόκειται να εισπραχθούν από το Δημόσιο (εκκαθάριση δαπάνης), η έκδοση εντολής προς πληρωμή και πληρωμή της δαπάνης η οποία αποτελεί το τελευταίο στάδιο.
- ❖ **Έλεγχος**, διακρίνεται σε **προληπτικό** ο οποίος πραγματοποιείται πριν την έκδοση του τίτλου πληρωμής, αποτελεί έλεγχο **νομιμότητας** όχι όμως **σκοπιμότητας** και σε **κατασταλτικό** μετά την έκδοση. Οι παραπάνω έλεγχοι ασκούνται τόσο από όργανα της εκτελεστικής όσο και της νομοθετικής λειτουργίας, αποσκοπούν στην αποφυγή της σπατάλης, της αδιαφάνειας και της κακοδιαχείρισης των πόρων του δημοσίου. Στον Κρατικό Προϋπολογισμό ασκείται παράλληλα κοινοβουλευτικός έλεγχος μέσω του **Απολογισμού** ο οποίος περιλαμβάνει τα αποτελέσματα της εκτέλεσης του προϋπολογισμού και του **Ισολογισμού** του **Κράτους** ο οποίος απεικονίζει στοιχεία όπως κατάσταση ταμείου, κρατικό χρέος, εγγυήσεις.

1.2.2 ΕΝΝΟΙΑ ΚΑΙ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΔΑΠΑΝΩΝ

Οι **Δημόσιες Δαπάνες** αποτελούν την πρώτη κατηγορία δημοσιονομικών μέσων. Αποτελούν μονομερής παροχές του Κράτους στους ιδιωτικούς φορείς χωρίς αντίστοιχη αντιπαροχή των δευτέρων. Στην πραγματικότητα ως αντιπαροχή θα μπορούσαν να θεωρηθούν οι φόροι ο οποίοι και αποσκοπούν στη χρηματοδότηση των πρώτων. Οι δημόσιες δαπάνες ταξινομούνται σε κατηγορίες.

Η πρώτη με βάση τον τρόπο με τον οποίο επιδρούν σε οικονομική μεγέθη όπως εισόδημα, παραγωγή **οικονομική ταξινόμηση**. Έχει μεγάλη σημασία για τους φορείς οικονομικής πολιτικής οι οποίοι με αυτό των τρόπο μπορούν να αξιολογούν καλύτερα τις επιπτώσεις. Διακρίνονται σε δύο βασικές κατηγορίες :

- **Δαπάνες για αγαθά και υπηρεσίες**, αποσκοπούν στην κατανάλωση αγαθών και υπηρεσιών, απασχόληση συντελεστών παραγωγής και δημιουργία εισοδημάτων. Οι δαπάνες της παραπάνω κατηγορίας διακρίνονται επιμέρους σε δύο υποκατηγορίες : **Δαπάνες δημόσιας κατανάλωσης ή τρέχουσες** , αποσκοπούν στην αγορά αγαθών από τους δημόσιους φορείς προκειμένου να ικανοποιήσουν τις τρέχουσες ανάγκες τους (μισθοί δημοσίων υπαλλήλων, ενοίκια γραφείων, αγορά αναλώσιμων κ. α) **Δαπάνες επενδύσεων**, δαπάνες για αγορά κεφαλαιουχικών αγαθών τα οποία θα ικανοποιούν τις ανάγκες για μια σειρά ετών.
- **Δαπάνες για μεταβιβαστικές πληρωμές**, αποτελούν παροχές των δημοσίων προς τους ιδιωτικούς φορείς με στόχο την ενίσχυση του εισοδήματος και της περιουσίας των δευτέρων, χωρίς όμως να σχετίζονται με την απασχόληση των παραγωγικών συντελεστών. Διακρίνονται σε **μεταβιβάσεις εισοδήματος** (συντάξεις, επιδόματα ανεργίας, οικογενειακά επιδόματα, επιδότηση προϊόντων μιας επιχείρησης) και **μεταβιβάσεις κεφαλαίου** προς τα νοικοκυριά και τις επιχειρήσεις (επιδότηση για ανέγερση κατοικίας από νοικοκυριό, κατασκευής κτιριακών εγκαταστάσεων από παραγωγική μονάδα κ. α).

Η δεύτερη **λειτουργική ταξινόμηση** γίνεται με βάση την ανάγκη ή την κατηγορία των αναγκών στην κάλυψη της οποίας στοχεύουν. Η εν' λόγω ταξινόμηση ενισχύει την αξιολόγηση και ιεράρχηση τους από την κρατική

εξουσία. Σύμφωνα με αυτή την ταξινόμηση διακρίνονται σε κατηγορίες όπως, δαπάνες για υγεία αυτές αποσκοπούν στην προστασία της υγείας των πολιτών, παιδεία, εθνική άμυνα, δικαιοσύνη κ. α. Στη χώρα μας εντάσσονται σε επτά κατηγορίες : διοίκηση, άμυνα δικαιοσύνη, υγεία, πρόνοια, εκπαίδευση, λοιπή δράση.

Η τρίτη **διοικητική ταξινόμηση** με βάση το φορέα υλοποίησής τους. Διακρίνονται στις ακόλουθες τρεις κατηγορίες :

1. Δαπάνες του Κράτους ή της Κεντρικής Διοίκησης
2. Δαπάνες των οργανισμών κοινωνικής ασφάλισης
3. Δαπάνες των οργανισμών τοπικής Αυτοδιοίκησης και των λοιπών Ν.Π.Δ.Δ.

1.2.3.1 ΕΝΝΟΙΑ ΚΑΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΦΟΡΩΝ

Αντικείμενο του φορολογικού συστήματος, για το οποίο έγινε παραπάνω λόγος αποτελούν οι **φόροι**. Οι φόροι ορίζονται ως³ «το αναγκαστικό μέσο μεταφοράς πόρων από τον ιδιωτικό στο δημόσιο τομέα της οικονομίας, το οποίο επιβάλλεται μονομερώς, προκειμένου οι δημόσιοι φορείς να παρέχουν δωρεάν αγαθά και υπηρεσίες στο κοινωνικό σύνολο και να καλύπτουν τις δαπάνες τους».

Ο παραπάνω ορισμός προσδίδει στη έννοια του φόρου τα ακόλουθα χαρακτηριστικά γνωρίσματα :

1. Αποτελεί **μεταφορά πόρων** από τον ιδιωτικό τομέα της οικονομίας (επιχειρήσεις - νοικοκυριά) στο δημόσιο, προκειμένου για τη χρηματοδότηση λειτουργιών του δεύτερου.
2. Η παραπάνω μεταφορά είναι **υποχρεωτική**, προβλέπεται από τυπικό νόμο, έχει καταναγκαστικό χαρακτήρα, δεν εναπόκειται στη διακριτική ευχέρεια του πρώτου.
3. Είναι **μονομερής**, επομένως δε συνοδεύεται από αντίστοιχη αντιπαροχή των δημοσίων φορέων προς τον ιδιωτικό τομέα. Ως αντιπαροχή θα μπορούσε να θεωρηθεί η δωρεάν παροχή αγαθών και υπηρεσιών.
4. Αποσκοπεί στη **χρηματοδότηση** των δημοσίων φορέων προκειμένου να καλύψουν τις λειτουργικές τους δαπάνες και να παρέχουν στο κοινωνικό σύνολο δημόσια αγαθά και υπηρεσίες.

³ Θ. Γεωργακόπουλος - Β. Πατσουράτης “Δημόσια Οικονομική”, Εκδόσεις Σμπίλιας Αθήνα 1993

5. Αποτελεί στην ουσία **μεταβίβαση** αγοραστικής δύναμης από τους ιδιωτικούς στους δημόσιους φορείς. Σε αντίθεση με ότι συμβαίνει στην περίπτωση των δημοσίων δαπανών.
6. Αποσκοπεί στον **επιμερισμό** του κόστους παραγωγής των δημοσίων αγαθών από την πολιτική εξουσία μεταξύ των πολιτών με τρόπο ο οποίος να θεωρείται δίκαιος.⁴
7. Ως μηχανισμός **μεταφοράς** πόρων από τον Ιδιωτικό στο Δημόσιο Τομέα πλεονεκτεί έναντι άλλων όπως π. χ του δανεισμού και της επίταξης πόρων.

1.2.3.2 ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ ΤΩΝ ΦΟΡΩΝ

Οι φόροι ως αντικείμενο του φορολογικού συστήματος επιτελούν μια σειρά από λειτουργίες οι οποίες έχουν ως εξής :

Ταμειευτική λειτουργία : Η συγκεκριμένη αποτελεί τη σημαντικότερη λειτουργία των φόρων, στο βαθμό όπου εξ ορισμού αποτελούν μέσο αναγκαστικής μεταβίβασης πόρων από τον ιδιωτικό στο δημόσιο τομέα, προκειμένου ο δεύτερος να χρηματοδοτεί τις δαπάνες του και να παρέχει δωρεάν αγαθά και υπηρεσίες στο κοινωνικό σύνολο.

Οικονομική λειτουργία : Οι φόροι χρησιμοποιούνται από τους δημόσιους φορείς ως μέσο για την άσκηση οικονομικής πολιτικής, βελτίωση της κατανομής των πόρων, σταθεροποίηση της οικονομίας σε επίπεδο πλήρους απασχόλησης με καταπολέμηση τη ανεργίας και του πληθωρισμού, προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης.

Κοινωνική λειτουργία : Οι δημόσιοι φορείς χρησιμοποιούν τους φόρους για την άσκηση πέραν της οικονομικής κοινωνικής πολιτικής, βελτίωση διανομής του εισοδήματος και του πλούτου.

1.2.3.3 ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΗ ΤΩΝ ΦΟΡΩΝ

Οι φόροι ταξινομούνται σε διάφορες κατηγορίες ανάλογα με τα κριτήρια τα οποία χρησιμοποιούνται κάθε φορά, τα οποία έχουν ως εξής :

- Φορολογική Βάση
- Φορολογικός Συντελεστής

⁴ Δ. Π Καραγέωργα “Δημόσια Οικονομική, Τόμος Β’ Οι Δημοσιονομικοί Θεσμοί” Εκδόσεις Παπαζήση Αθήνα 1981

- Δημόσιος Φορέας επιβολής
- Εξάρτηση από προσωπικά στοιχεία φορολογούμενων
- Πρόσωπα τα οποία τελικά επιβαρύνονται

Η **Φορολογική Βάση** αποτελεί το μέγεθος με βάση το οποίο υπολογίζεται ο φόρος, μπορεί να αφορά οικονομικό ή μη οικονομικό μέγεθος. Συνήθως ως βάση χρησιμοποιούνται οικονομικά χαρακτηριστικά των φορολογούμενων όπως το εισόδημα, η περιουσία, η δαπάνη. Το ποιο από τα παραπάνω μεγέθη αποτελεί την καλύτερη φορολογική βάση, σε όρους οικονομικής και κοινωνικής δικαιοσύνης έχει αποτελέσει πεδίο έντονου προβληματισμού. Οι φόροι οι οποίοι έχουν ως βάση οικονομικό μέγεθος διακρίνονται σε τρεις επιμέρους κατηγορίες :

Φόροι εισοδήματος (Φόρος εισοδήματος Φυσικών Προσώπων, Φόρος Εισοδήματος Νομικών Προσώπων)

Φόροι περιουσίας (φόροι κληρονομιών, δωρεών, γονικών, παροχών κ. α)

Φόροι δαπάνης (Φ.Π.Α, φόρος κύκλου εργασιών, χαρτόσημο)

Οι φόροι οι οποίοι έχουν ως βάση μη οικονομικό μέγεθος, χαρακτηρίζονται ως ουδέτεροι φόροι, έχουν μόνο αναλυτική σημασία, χρησιμοποιούνται για τη μέτρηση της επίδρασης και την αξιολόγηση φόρων με βάση οικονομικό μέγεθος.

Ο **Φορολογικός Συντελεστής** είναι το ποσό του φόρου το οποίο αντιστοιχεί σε κάθε μονάδα της φορολογικής βάσης. Ανάλογα με τη φύση του φορολογικού συντελεστή οι φόροι διακρίνονται σε τρεις κατηγορίες :

Αναλογικοί, όταν ο φορολογικός συντελεστής δε μεταβάλλεται όταν μεταβάλλεται η φορολογική βάση. Στην κατηγορία εντάσσονται ο φόρος εισοδήματος νομικών προσώπων και οι φόροι δαπάνης.

Προοδευτικοί, όταν ο φορολογικός συντελεστής μεταβάλλεται ανάλογα όταν μεταβάλλεται η φορολογική βάση, επομένως αυξάνεται όταν αυξάνεται η φορολογική βάση και μειώνεται όταν αυτή μειώνεται. Στην κατηγορία εντάσσονται ο φόρος εισοδήματος φυσικών προσώπων και ο φόρος κληρονομιών. Η μεταβολή του φορολογικού συντελεστή είναι στην ουσία κλιμακωτή, για την εφαρμογή της προοδευτικής φορολογίας η φορολογική βάση διαιρείται σε κλιμάκια για καθένα από τα οποία εφαρμόζεται διαφορετικός φορολογικός συντελεστής.

Αντίστροφα Προοδευτικοί, ο φορολογικός συντελεστής μεταβάλλεται με τρόπο αντίστροφο από αυτόν με τον οποίο μεταβάλλεται η φορολογική βάση, μειώνεται

όταν αυτή αυξάνεται και αντιστρόφως. Οι φόροι της κατηγορίας έχουν μόνο θεωρητική σημασία, σπάνια θεσμοθετούνται.

Με βάση το δημόσιο φορέα επιβολής τους διακρίνονται σε τρεις κατηγορίες :

Φόροι της Κεντρικής Διοίκησης (Κρατικοί Φόροι)

Φόροι υπέρ των Οργανισμών Κοινωνικής Ασφάλισης (Εισφορές Κοινωνικής Ασφάλισης)

Φόροι για τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Δημοτικοί και Κοινοτικοί Φόροι)

Με βάση την εξάρτηση από τα προσωπικά στοιχεία των φορολογούμενων διακρίνονται σε, **προσωπικούς** όπου η υποχρέωση εξαρτάται πέρα από το μέγεθος της φορολογικής βάσης και από προσωπικά χαρακτηριστικά του φορολογούμενου όπως δομή οικογένειας, κατάσταση υγείας και εκπαίδευσης και **πραγματικούς** όπου δε λαμβάνεται υπόψη η προσωπική κατάσταση του φορολογούμενου. Στη χώρα μας προσωπικοί φόροι είναι ο φόρος εισοδήματος φυσικών προσώπων και οι φόροι περιουσίας, πραγματικοί οι φόροι δαπάνης.

Με βάση τα πρόσωπα τα οποία τελικά επιβαρύνονται, οι φόροι διακρίνονται σε **Άμεσους** και **Έμμεσους**. Η παραπάνω ταξινόμηση στηρίζεται σε διάφορα κριτήρια. Ένα γενικά αποδεκτό κριτήριο είναι, εάν επιβαρύνουν το άτομο στο οποίο επιβάλλονται, ή μεταβιβάζονται σε άλλους. Οι φόροι οι οποίοι βαρύνουν το πρόσωπο στο οποίο επιβάλλονται χαρακτηρίζονται ως άμεσοι, αυτοί οι οποίοι μεταβιβάζονται σε τρίτους ως έμμεσοι. Οι άμεσοι φόροι είναι αυτοί του εισοδήματος και της περιουσίας, οι έμμεσοι της δαπάνης (Φ.Π.Α, φόρος κύκλου εργασιών, ειδικοί φόροι κατανάλωσης στη βενζίνη, τον καπνό και το οινόπνευμα κ. α).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ΤΟ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

2. 1 ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΗΚΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

Το ελληνικό φορολογικό σύστημα το οποίο ταυτίζεται με αντίστοιχα των λιγότερο ανεπτυγμένων χωρών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, παρουσιάζει τα ακόλουθα χαρακτηριστικά γνωρίσματα.

- Η φορολογική επιβάρυνση στη χώρα μας (συνολικά φορολογικά έσοδα προς Α.Ε.Π) έχει αυξηθεί σημαντικά μετά τα μέσα της δεκαετίας του 1990⁵. Η ανωτέρω αύξηση ήταν απόρροια της γενικότερης προσπάθειας δημοσιονομικής εξυγίανσης προκειμένου να καταστεί δυνατή η ένταξη της χώρας μας στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση. Επιτεύχθηκε κυρίως μέσω της αύξησης της φορολογικής επιβάρυνσης και του περιορισμού της φοροδιαφυγής. Η επιβάρυνση είναι μεγαλύτερη από την αντίστοιχη του μέσου όρου των χωρών μελών του Ο.Ο.Σ.Α, μικρότερη όμως από την αντίστοιχη του μέσου όρου των χωρών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- Η διάρθρωση της φορολογικής επιβάρυνσης στη χώρα μας είναι διαφορετική από την αντίστοιχη άλλων χωρών μελών του Ο.Ο.Σ.Α και της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Έχει ως βασικά χαρακτηριστικά γνωρίσματα τα ακόλουθα : Η υψηλή συμμετοχή των εισφορών κοινωνικής ασφάλισης στα συνολικά φορολογικά έσοδα, υψηλότερη από τις αντίστοιχες άλλων χωρών μελών της Ε.Ε και του Ο.Ο.Σ.Α. Οι ανωτέρω εισφορές επιδρούν αρνητικά στην απασχόληση και την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας. Η χαμηλή συμμετοχή των αμέσων φόρων (εισοδήματος και περιουσίας) με εξαίρεση το φόρο εισοδήματος νομικών προσώπων σε σχέση με την αντίστοιχη άλλων χωρών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Ο.Ο.Σ.Α στο σύνολο των φορολογικών εσόδων και το Α.Ε.Π. Η παραπάνω αποτελεί μια σημαντική παθολογία του ελληνικού φορολογικού συστήματος δεδομένου ότι οι άμεσοι φόροι πλεονεκτούν έναντι των έμμεσων από άποψη κοινωνικής δικαιοσύνης. Αντίθετα η συμμετοχή των έμμεσων φόρων στα συνολικά φορολογικά έσοδα και το Α.Ε.Π είναι μεγαλύτερη. Οι άμεσοι φόροι συνεισφέρουν στο 40% των συνολικών φορολογικών εσόδων, οι έμμεσοι στο 60% περίπου. Η συμμετοχή

⁵ Έκθεση για την αναμόρφωση του ελληνικού φορολογικού συστήματος. Συντονιστική Επιτροπή Αναμόρφωσης Αθήνα 2002

του Φ.Π.Α όπως και του φόρου εισοδήματος (φυσικών και νομικών προσώπων) αντιστοιχεί στο 30% των συνολικών φορολογικών εσόδων, αυτή των φόρων περιουσίας μόνο στο 1, 5% όπως προκύπτει από στοιχεία του Κρατικού Προϋπολογισμού του 2002.

- Οι δημόσιες δαπάνες στη χώρα μας παρουσιάζουν μια σε γενικές γραμμές αυξητική τάση αντίθετα τα έσοδα πτωτική με συνέπεια τη διόγκωση του δημόσιου ελλείμματος και του δημόσιου χρέους και τη διατήρησή τους σε υψηλά επίπεδα σε σχέση με άλλες χώρες μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Ο.Ο.Σ.Α.
- Το ελληνικό φορολογικό σύστημα χαρακτηρίζεται από την ύπαρξη πολλών, διαφορετικών, αλληλοεπικαλύπτομενων πολλές φορές φόρων, η ύπαρξη των οποίων είναι αμφίβολη. Ως παράδειγμα μπορεί να θεωρηθεί η φορολόγηση των ακινήτων τα οποία επιβαρύνονται με πολλούς διαφορετικούς άμεσους κυρίως φόρους, όπως φόρο εισοδήματος, συμπληρωματικό φόρο, χαρτόσημο, Ενιαίο Τέλος Ακίνητης Περιουσίας, φόρους κληρονομιών, δωρεών και γονικών παροχών, Φ.Π.Α). Η φορολογική νομοθεσία είναι σε γενικές γραμμές πολύπλοκη και δυσνόητη. Η θέσπιση, τροποποίηση και συμπλήρωση της νομοθεσίας γίνεται πολλές με αποσπασματικό τρόπο χωρίς μια συνολικότερη θεώρηση. Πολλές φορές φορολογικές διατάξεις εμφανίζονται διάσπαρτες σε διάφορα νομοθέτημα με αποτέλεσμα η παρακολούθηση τους να είναι δυσχερής ακόμη και για τους ειδικούς.
- Οι διατάξεις αναφορικά με διαδικαστικά ζητήματα ελέγχου, βεβαίωσης και είσπραξης είναι διαφορετικές για κάθε φορολογία και διάσπαρτες σε διάφορα νομοθετήματα, με συνέπεια να συνεπάγονται ιδιαίτερα υψηλό κόστος εφαρμογής και συμμόρφωσης.
- Οι φορολογική νομοθεσία μεταβάλλεται συνεχώς, συνήθως με πρωτοβουλία άλλων Υπουργείων και όχι του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών, με αποτέλεσμα τόσο οι φορολογικές αρχές όσο και οι φορολογούμενοι να μην είναι σε θέση να παρακολουθούν τις εξελίξεις. Οι συχνές και αποσπασματικές αλλαγές αποτελούν αντικίνητρο για την ανάληψη επιχειρηματικής δραστηριότητας.
- Η παραοικονομία και φοροδιαφυγή είναι ιδιαίτερα εκτεταμένες στη χώρα μας, ως συνέπεια της πολυπλοκότητας και των παθογενειών του ελληνικού

φορολογικού συστήματος (άκαμπτες γραφειοκρατικές διαδικασίες, πολυνομία, συχνές αλλαγές, τεκμαρτός τρόπος προσδιορισμού της φορολογικής βάσης, ανεπάρκεια και αναποτελεσματικότητα φορολογικών υπηρεσιών κ. α).

- Οι σχέσεις φορολογικής διοίκησης και φορολογούμενων στη χώρα μας παρά τις σχετικές βελτιώσεις των τελευταίων ετών είναι προβληματικές, ως απορία των εγγενών χαρακτηριστικών του φορολογικού συστήματος όπως : πολυπλοκότητα νομοθεσίας και διατυπώσεων, συχνές επαφές με φορολογικές αρχές, ανεπάρκεια υποδομών, έλλειψη γνώσεων στους τομείς της επικοινωνίας και των σύγχρονων μεθόδων εξυπηρέτησης από πλευράς υπαλλήλων φορολογικών υπηρεσιών.
- Το ελληνικό φορολογικό σύστημα επιδρά αρνητικά στην ανταγωνιστικότητα της οικονομίας λόγω της ύπαρξης εμμέσων φόρων όπως π. χ τα τέλη χαρτοσήμου και ο φόρος κύκλου εργασιών οι οποίοι επιβαρύνουν το κόστος παραγωγής εγχωρίων προϊόντων.
- Το ελληνικό φορολογικό σύστημα δε συμβάλλει σε μια γενικά δίκαιη κατανομή της φορολογικής επιβάρυνσης (φορολογικού βάρους). Οι αιτίες είναι οι ακόλουθες, η μεγαλύτερη του κοινοτικού μέσου όρου συμμετοχής των έμμεσων έναντι των άμεσων φόρων στα συνολικά φορολογικά έσοδα, η περιορισμένη προοδευτικότητα των άμεσων φόρων ιδίως του φόρου εισοδήματος φυσικών προσώπων ως συνέπεια της ύπαρξης πολλών εκπτώσεων, απαλλαγών και τεκμηρίων, της αυτοτελούς φορολόγησης εισοδημάτων και της εκτεταμένης φοροδιαφυγής, παραγόντων οι οποίοι οδηγούν σε μη δίκαιη κατανομή του φορολογικού βάρους ευνοώντας με αυτό τον τρόπο τις υψηλότερες εισοδηματικές τάξεις.

2. 2 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΑΝΑΜΟΡΦΩΣΗΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

Η συντονιστική “*Επιτροπή Αναμόρφωσης του Ελληνικού Φορολογικού Συστήματος*” και οι πέντε ομάδες εργασίες συγκροτήθηκαν το Φεβρουάριο του 1991 από τον τότε Υπουργό Οικονομικών με επικεφαλής τον καθηγητή **Θεόδωρο Γεωργακόπουλο**, με σκοπό τη μελέτη της υφιστάμενης κατάστασης και τη

διατύπωση προτάσεων μιας ευρύτερης φορολογικής αναμόρφωσης⁶ ⁷. Οι αλλαγές ήταν επιβεβλημένες ενόψει, της ένταξης της χώρας μας στη ζώνη του Ευρώ, της ικανοποιητικής σε γενικές γραμμές οικονομικής κατάστασης της χώρας και της επιθυμίας του κοινωνικού συνόλου για ριζικές τομές με στόχο την απλούστευση των διαδικασιών και τη δικαιότερη κατανομή της φορολογικής επιβάρυνσης. Τα πορίσματα της παραπάνω επιτροπής και των ομάδων εργασίας βγήκαν στη δημοσιότητα το Μάρτιο του 2003.

Οι βασικοί άξονες στους οποίους κινείται η όλη πρόταση είναι οι ακόλουθοι :

- Κατάργηση όλων των φόρων και επιβαρύνσεων οι οποίοι αφενός αποφέρουν στο Δημόσιο περιορισμένα έσοδα, αφετέρου συνεπάγονται τεράστιο κόστος, τόσο για τη δημοσιονομική κατάσταση της χώρας, όσο και τη συμμόρφωση των φορολογουμένων.
- Απλούστευση και συμπλήρωση της νομοθεσίας για το σύνολο των φορολογιών με απώτερο σκοπό τον περιορισμό των υποχρεώσεων των φορολογουμένων και την εξασφάλιση των συμφερόντων του Δημοσίου.
- Μείωση των φορολογικών συντελεστών, επέκταση της φορολογικής βάσης, περιορισμός των περιπτώσεων απαλλαγής, εξαιρέσης, αυτοτελούς φορολόγησης και καταπολέμηση της φοροδιαφυγής.
- Κατάργηση των τεκμαρτών και εξολογιστικών τρόπων προσδιορισμού της φορολογικής βάσης, επιβολή φόρων με την πραγματική βάση όπως αυτή προκύπτει από τα βιβλία και στοιχεία των φορολογουμένων.
- Αναδιοργάνωση των ελεγκτικών και εισπρακτικών μηχανισμών του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών οι οποίοι χαρακτηρίζονται από έντονη γραφειοκρατία και διαφθορά.

Η Επιτροπή καταλήγει σε τρεις βασικές προτάσεις :

- Μείωση της φορολογικής επιβάρυνσης τα επόμενα τρία ή πέντε έτη με παράλληλη μείωση των δαπανών.
- Κατάρτιση νέων περιεκτικότερων και απλούστερων κωδικών για το σύνολο της φορολογίας με ιδιαίτερη έμφαση στον Κώδικα Βιβλίων και Στοιχείων, τη Φορολογία Εισοδήματος καθώς και τη βεβαίωση και είσπραξη εσόδων.

⁶ Θ. Γεωργακόπουλος “Η Φορολογική Αναμόρφωση στην Ελλάδα”. Μελέτες Οικονομικής Πολιτικής Τεύχος 7^ο Αθήνα Φεβρουάριος 2005

⁷ Έκθεση για την “Αναμόρφωση του Ελληνικού Φορολογικού Συστήματος” Συντονιστική Επιτροπή Αναμόρφωσης Μάρτιος 2002

- Εγκαθίδρυση ενός σταθερού φορολογικού συστήματος με περιορισμό των μεταβολών όταν κάνουν την εμφάνιση τους έκτακτες καταστάσεις. Δέσμευση της Βουλής ότι θα ψηφίζει ένα μόνο φορολογικό νόμο κάθε οικονομικό έτος μαζί με τον προϋπολογισμό.

Ειδικότερα στη **φορολογία εισοδήματος** προτείνεται :

- Κατάργηση του προσδιορισμού του φορολογητέο εισοδήματος με βάση τα τεκμήρια, στο βαθμό όπου αποφέρουν περιορισμένα έσοδα, συνεπάγονται τεράστιο κόστος, οδηγούν σε μη δίκαιη κατανομή της φορολογικής επιβάρυνσης, ενισχύουν την τάση για παραοικονομία και φοροδιαφυγή.
- Περιορισμός των εκπτώσεων και απαλλαγών από το εισόδημα, εφόσον συντελούν σε απώλεια εσόδων, ευνοούν τις ανώτερες και μεσαίες εισοδηματικές τάξεις, χαρακτηρίζονται από αδιαφάνεια, η επιπτώσεις τους στην καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και την επίτευξη στόχων οικονομικής πολιτικής είναι περιορισμένες. Προτείνεται η μετατροπή τους σε εκπτώσεις από το φόρο η ενσωμάτωση ορισμένων από αυτές στο αφορολόγητο (ενοίκια, δαπάνες νοσοκομειακής και ιατρικής περίθαλψης, φροντιστηριακά μαθήματα) και η διατήρηση μόνο αυτών που απορρέουν από ασφαλιστικές εισφορές και ασφάλιστρα ζωής και θανάτου.
- Αναθεώρηση της φορολογικής κλίμακας, με αύξηση του αφορολόγητου ορίου, υιοθέτηση ελάχιστου συντελεστή 20% και περαιτέρω μείωση του ανώτερου.
- Κατάργηση των περισσότερων από τις περιπτώσεις της αυτοτελούς φορολόγησης εισοδημάτων, στο βαθμό όπου η παραπάνω οδηγεί σε μη δίκαιη κατανομή του φορολογικού βάρους.
- Κατάργηση του εξωλογιστικού και ειδικού τρόπου φορολογίας των επιχειρήσεων και των ελευθέρων επαγγελματιών ο οποίος εμπεριέχει σε μεγάλο βαθμό το στοιχείο της αυθαιρεσίας.
- Μεταφορά των προσωπικών εταιρειών (ομόρρυθμες, ετερόρρυθμες εταιρείες, κοινωνίες αστικού δικαίου, αστικές, συμμετοχικές, αφανείς εταιρείες, κοινοπραξίες) από το φόρο εισοδήματος φυσικών προσώπων στο φόρο εισοδήματος νομικών προσώπων με παράλληλη αναθεώρηση του συστήματος φορολόγησής τους(κατάργηση της επιχειρηματικής αμοιβής ώστε το σύνολο των κερδών να φορολογείται με έναν ενιαίο συντελεστή).

- Περιορισμός των πηγών εισοδήματος από έξι σε τέσσερις με ενοποίηση των τριών ομοειδών γεωργικών, εμπορικών επιχειρήσεων και ελευθέρων επαγγελματιών σε μια “Εισόδημα από επιχείρηση και επάγγελμα”.
- Μείωση του αριθμού των υπόχρεων για υποβολή δήλωσης φορολογίας εισοδήματος, με απαλλαγή αυτών οι οποίοι έχουν εισόδημα μικρότερο από το αφορολόγητο όριο και των μισθωτών με εισόδημα μόνο από μια πηγή. Η παραπάνω ενδέχεται να μειώσει τον αριθμό των υπόχρεων κατά 50%.

Στην έμμεση φορολογία :

- Κατάργηση του Τέλους Χαρτοσήμου, του Φόρου Κύκλου Εργασιών σε ασφαλιστικές επιχειρήσεις και του φόρου διαφημίσεων, στο βαθμό όπου οι παραπάνω συνεπάγονται τεράστιο δημοσιονομικό κόστος και στρέβλωση του ανταγωνισμού εφόσον βαρύνουν τα εγχώρια και όχι τα εισαγόμενα προϊόντα.
- Επέκταση του Φ.Π.Α στις μεταβιβάσεις ακινήτων, με επιβάρυνση των καινούργιων, διατήρηση του φόρου μεταβίβασης για τα παλιά και ευνοϊκότερη μεταχείριση της πρώτης κατοικίας. Το μέτρο ενδέχεται να συμβάλλει στον περιορισμό της φοροδιαφυγής στο χώρο των κατασκευών.
- Κατάργηση του χαμηλού συντελεστή Φ.Π.Α 4% με υπαγωγή των προϊόντων στον ενδιάμεσο.
- Κατάργηση της ειδικής μεταχείρισης για τα νησιά του Αιγαίου, αντικατάστασή της με επιδοτήσεις και ενισχύσεις.
- Μεταφορά ορισμένων αγαθών όπως μη οινοπνευματώδη ποτά, ηλεκτρικό ρεύμα από το χαμηλό στον κανονικό συντελεστή.
- Αύξηση κατά μια ποσοστιαία μονάδα των συντελεστών Φ.Π.Α εάν αυτό κριθεί αναγκαίο προκειμένου να αντισταθμιστεί η απώλεια εσόδων από κατάργηση άλλων φόρων.
- Υπαγωγή σε Φ.Π.Α ελευθέρων επαγγελματιών οι οποίοι εξαιρούνται κατά παρέκκλιση της 6^{ης} Οδηγίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης όπως οι δικηγόροι, οι συμβολαιογράφοι και οι δικαστικοί επιμελητές.
- Αλλαγή των συντελεστών ειδικών φόρων κατανάλωσης με αύξηση του συντελεστή για τη βενζίνη και μείωση του αντίστοιχου για το πετρέλαιο ο οποίος ο οποίος είναι ιδιαίτερα υψηλός.

Στη φορολόγηση της περιουσίας :

- Εισαγωγή ενός ενιαίου φόρου ο οποίος θα βαρύνει την κατοχή περιουσίας με αντικατάσταση πολλών υφιστάμενων όπως τέλους ακίνητης περιουσίας,

φόρου μεγάλης ακίνητης περιουσίας, χαρτοσήμου ενοικίων, φόρου ιδιοκατοίκησης κ. α.

- Αναμόρφωση της φορολογίας κληρονομιών, δωρεών και γονικών παροχών με μείωση των κλιμάκων, και των συντελεστών, ευνοϊκότερες ρυθμίσεις για την οικογένεια.
- Κατάργηση του Φόρου Μεταβίβασης ακινήτων για τα ακίνητα τα οποία πρόκειται να υπαχθούν στο Φ.Π.Α με παράλληλο περιορισμό της επιβάρυνσης των παλιών ακινήτων από τον πρώτο.

Στη φορολογία των Ο.Τ.Α :

- Διάθεση σε αυτούς του νέου φόρου κατοχής ακίνητης περιουσίας.
- Εισαγωγή φόρου επιτηδεύματος με παράλληλη κατάργηση πολλών υφιστάμενων.

Τέλος προτείνεται η κατάργηση πολλών εκ' των φόρων *υπέρ τρίτων*, οι οποίοι χαρακτηρίζονται από περιορισμένη αποτελεσματικότητα, είτε η ενσωμάτωσή τους στον Κρατικό Προϋπολογισμό με αντίστοιχη αποζημίωση των τρίτων από αυτόν. Στο ζήτημα των φόρων υπέρ των ασφαλιστικών οργανισμών προτείνεται περαιτέρω έρευνα στα πλαίσια της γενικότερης αναμόρφωσης του ασφαλιστικού συστήματος.

Πολλές από τις προτάσεις της Επιτροπής υλοποιούνται σταδιακά από την εκάστοτε Κυβέρνηση με απώτερο σκοπό την εγκαθίδρυση ενός σύγχρονου, εύελικτου, δίκαιου και αποτελεσματικού φορολογικού συστήματος. Η εφαρμογή τους απαιτεί αποδοχή, συναίνεση και στήριξη από την πλευρά του κοινωνικού συνόλου, προς όφελος όλων των εμπλεκόμενων μερών.

2. 3 ΔΟΜΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

Το ελληνικό φορολογικό σύστημα αποτελείται από τρεις βασικές κατηγορίες φόρων αναφορικά με τη φορολογική βάση. Η πρώτη αποτελεί το **φόρο εισοδήματος** ο οποίος αποτελεί το σημαντικότερο από άποψη συμβολή στα συνολικά φορολογικά έσοδα φόρο. Διακρίνεται σε δύο επιμέρους υποκατηγορίες, το **φόρο εισοδήματος φυσικών προσώπων**, στον οποίο υπόκεινται τόσο φυσικά όσο και νομικά πρόσωπα όπως ατομικές επιχειρήσεις, προσωπικές, (ομόρρυθμες - ετερόρρυθμες) εταιρείες, κοινοπραξίες, κοινωνίες αστικού δικαίου, αφανείς ή συμμετοχικές εταιρείες και το **φόρο εισοδήματος νομικών προσώπων** στον οποίο υπόκεινται ανώνυμες εταιρείες,

συνεταιρισμοί, εταιρείες περιορισμένης ευθύνης, δημόσιες επιχειρήσεις, μη κερδοσκοπικά νομικά πρόσωπα. Η δεύτερη τους **φόρους περιουσίας** κληρονομιών, δωρεών, γονικών παροχών, μεταβίβασης ακινήτων, μεγάλης ακίνητης περιουσίας κ. α. Η συμβολή τους στα συνολικά φορολογικά έσοδα είναι μικρή. Η τρίτη τους **φόρους δαπάνης** με σημαντικότερο το Φ.Π.Α στον οποίο εντάχθηκαν πολλοί επιμέρους φόροι και άλλους ειδικούς φόρους οι οποίοι επιβάλλονται στον καπνό, το οινόπνευμα, τα καύσιμα κ. α. Οι φόροι της τρίτης κατηγορίας έμμεσοι έχουν την μεγαλύτερη συμβολή στο σύνολο των φορολογικών εσόδων αντίθετα με ότι συμβαίνει σε άλλες περισσότερο ανεπτυγμένες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Ο.Ο.Σ.Α. Στη συνέχεια θα επιχειρηθεί μια συνοπτική περιγραφή των τριών επιμέρους κατηγοριών.

2.3.1 ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΦΥΣΙΚΩΝ ΠΡΟΣΩΠΩΝ

Η φορολογία εισοδήματος έχει ως βάση το **εισόδημα** και ειδικότερα το φορολογητέο, το οποίο θα πρέπει να περιλαμβάνει όλα τα επιμέρους εισοδήματα ενός προσώπου ανεξάρτητα από την πηγή προέλευσής τους και τον τρόπο με τον οποίο αυτά χρησιμοποιούνται. Το ισχύον θεσμικό πλαίσιο για τη φορολογία εισοδήματος τόσο των φυσικών όσο και των νομικών προσώπων είναι ο Ν. 2238/94. Υπάρχουν έξι **πηγές εισοδήματος** οι οποίες είναι οι ακόλουθες :

Εισόδημα από ακίνητα (παλαιότερα διακρίνονται σε εισόδημα από οικοδομές και αυτό από εκμίσθωση γης). Κατηγορία Α και Β. Περιλαμβάνει τα ενοίκια τα οποία καταβάλουν οι μισθωτές ακινήτων στους εκμισθωτές, το τεκμαρτό εισόδημα από ιδιόχρηση ή ιδιοκατοίκηση οικοδομής και το αντάλλαγμα το οποίο απορρέει από τη χρήση και εκμετάλλευση κτήματος. Ως ακαθάριστο εισόδημα από ακίνητα θεωρείται αυτό το οποίο έχει συμφωνηθεί.

Εισόδημα από κινητές αξίες. Κατηγορία Γ. Αποτελεί το εισόδημα από μερίσματα, τόκους, αμοιβές και ποσοστά διοικητικών συμβουλίων, διευθυντών και διαχειριστών εταιρειών κ. α.

Εισόδημα από εμπορικές επιχειρήσεις Κατηγορία Δ. Το κέρδος το οποίο αποκομίζεται από την άσκηση ατομικών και εταιρικών επιχειρήσεων και επαγγελμάτων τα οποία δεν εντάσσονται στην κατηγορία των ελευθερίων επαγγελμάτων. Ως ακαθάριστο εισόδημα θεωρείται το σύνολο των ακαθάριστων

εσόδων το οποίο απορρέει από πάσης φύσεως εμπορικές δραστηριότητες της επιχείρησης.

Εισόδημα από γεωργικές επιχειρήσεις. Κατηγορία Δ. Το κέρδος που απορρέει από την εκμετάλλευση γεωργικών επιχειρήσεων με την ευρεία έννοια του όρου.

Εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες. Κατηγορία ΣΤ. Είναι το εισόδημα από μισθούς, ημερομίσθια, επιδόματα, επιχορηγήσεις, συντάξεις και επιπλέον κάθε παροχή η οποία καταβάλλεται στους μισθωτούς και τους συνταξιούχους περιοδικά για υπηρεσίες της οποίες παρέχουν στο παρόν ή παρείχαν στο παρελθόν. Ακαθάριστο εισόδημα της κατηγορίας αποτελεί το σύνολο των αμοιβών οι οποίες καταβάλλονται στους μισθωτούς.

Εισόδημα από ελευθέρια επαγγέλματα. Κατηγορία Ζ Στην κατηγορία εντάσσονται τα εισοδήματα ορισμένων επαγγελματιών τα οποία ορίζονται ρητά από το Κώδικα φορολογίας εισοδήματος όπως αυτά των γιατρών, των μηχανικών, των δικηγόρων, συμβολαιογράφων, καλλιτεχνών κ. α. Επιπλέον αυτά τα οποία δε μπορούν να ενταχθούν σε καμία από τις υπόλοιπες έξι κατηγορίες. Σε αυτή την περίπτωση ακαθάριστο εισόδημα αποτελεί το σύνολο των αμοιβών οι οποίες εισπράττονται από τους ελεύθερους επαγγελματίες κατά την άσκηση των επαγγελμάτων τους.

Ο φόρος εισοδήματος βαρύνει τα καθαρά και όχι τα ακαθάριστα εισοδήματα. Τα δεύτερα προκύπτουν από τα πρώτα εφόσον αφαιρεθούν οι δαπάνες απόκτησής τους. Οι δαπάνες αυτές διαφέρουν ανάλογα με την πηγή των εισοδημάτων. Στην περίπτωση των ακινήτων αφαιρείται ένα ποσοστό ως δαπάνη συντήρησης. Ο προσδιορισμός του εισοδήματος από επιχειρήσεις τόσο εμπορικές, όσο και γεωργικές μπορεί να γίνει είτε **λογιστικά**, είτε **εξωλογιστικά**. Ο λογιστικός προσδιορισμός γίνεται σε επιχειρήσεις με βιβλία Β' Κατηγορίας οι οποίες παρέχουν μόνο υπηρεσίες καθώς και αυτές οι οποίες τηρούν επαρκή και ακριβή βιβλία Γ' Κατηγορίας. Το καθαρό εισόδημα (κέρδος) προκύπτει από το ακαθάριστο με αφαίρεση δαπανών όπως αμοιβές προσωπικού, ασφάλιστρα, δαπάνες επισκευής και συντήρησης μηχανημάτων, διαφήμισης, φόρων - τελών, αποσβέσεων, αποθεματικών κ. α. Ο εξωλογιστικός στις υπόλοιπες περιπτώσεις με πολλαπλασιασμό των ακαθάριστων εσόδων ή των αγορών με μοναδικούς συντελεστές καθαρού κέρδους (Μ.Σ.Κ.Κ) οι οποίοι προσδιορίζονται από το Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών. Στις μισθωτές υπηρεσίες προβλέπεται έκπτωση δύο κατηγοριών δαπανών, των φόρων και τελών οι οποίοι βαρύνουν το εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες πέραν του φόρου εισοδήματος και των εισφορών στα ασφαλιστικά ταμεία. Στους ελεύθερους

επαγγελματίες αφαιρούνται οι όλες δαπάνες οι οποίες σχετίζονται με την πραγματοποίηση του εισοδήματος, ο προσδιορισμός μπορεί γίνει εσωλογιστικά εκτός εάν τηρούνται ανεπαρκή και ανακριβή βιβλία όποτε γίνεται εξωλογιστικά. Οι φορολογούμενη με εισοδήματα από διάφορες πηγές π. χ ακίνητα και μισθωτές υπηρεσίες δε φορολογούνται χωριστά για κάθε πηγή αλλά με βάση το συνολικό εισόδημα από όλες τις πηγές.

Ο φόρος εισοδήματος φυσικών προσώπων επιβάλλεται, στο συνολικό καθαρό εισόδημα το οποίο δημιουργείται στην ημεδαπή, ιδίως στο αμέσως προηγούμενο οικονομικό έτος, από φυσικά πρόσωπα, ανεξαρτήτως υπηκοότητας και τόπου κατοικίας, αλλά και αυτό το οποίο δημιουργείται στο εξωτερικό από φυσικά πρόσωπα τα οποία ανεξαρτήτως υπηκοότητας διαμένουν στην Ελλάδα.

Σε περιπτώσεις όπου το σύνολο των δαπανών είναι μεγαλύτερο από το συνολικό εισόδημα το οποίο δηλώνει ότι πραγματοποιεί ο φορολογούμενος, το καθαρό φορολογητέο εισόδημα προσδιορίζεται διαφορετικά με βάση το ύψος των ανωτέρω δαπανών με χρήση **τεκμηρίων**. Τα τεκμήρια διακρίνονται σε δύο κατηγορίες, **α)** δαπάνες για αγορά περιουσιακών στοιχείων π. χ αυτοκίνητα, σκάφη αναψυχής και **β)** δαπάνες διαβίωσης όπως, κατοχή αυτοκινήτου παλαιότητα υποδύναμη, κατοχή σκάφους αναψυχής μέγεθος κ. α. Εάν η συνολική δαπάνη είναι μεγαλύτερη από το συνολικό εισόδημα το οποίο δηλώνει ο φορολογούμενος, η σύζυγος και τα προστατευόμενα μέλη της οικογένειάς του τα οποία τον βαρύνουν κατά ένα ποσοστό αποτελεί εισόδημα το οποίο φορολογείται. Από τα τεκμήρια απαλλάσσονται οι αγρότες, ανάπηροι για ένα επιβατικό όχημα ιδιωτικής χρήσης, άτομα τα οποία κατέχουν ένα αυτοκίνητο με υποδύναμη μέχρι 10 ίππους, πληρώματα και αξιωματικοί εμπορικών πλοίων.

Για λόγους φορολογικής δικαιοσύνης προβλέπεται : Η απαλλαγή από τη φορολογία μέρους του εισοδήματος το οποίο απαιτείται για την κάλυψη των στοιχειωδών αναγκών του φορολογούμενου και των μελών της οικογένειάς του που τον βαρύνουν. Ως άτομα τα οποία βαρύνουν το φορολογούμενο θεωρούνται η σύζυγος, τα ανήλικα τέκνα, τα τέκνα τα οποία σπουδάζουν και δεν έχουν συμπληρώσει το 25^ο έτος της ηλικίας τους, αυτά τα οποία παρουσιάζουν ανικανότητα για εργασία και οι γονείς των συζύγων, με την προϋπόθεση βέβαια ότι συγκατοικούν. Η φορολόγηση με διαφορετικό τρόπο του εισοδήματος από εργασία, ηπιότερη έναντι αυτού από περιουσία, στο βαθμό όπου το πρώτο αποκτάται με μεγαλύτερη θυσία, είναι περισσότερο ευάλωτο και σχετίζεται περισσότερο με τις ικανότητες του

φορολογούμενου. Μέρος αυτού απαλλάσσεται από το φόρο, με χαρακτηριστικά παραδείγματα στη χώρα μας τις περιπτώσεις των μισθωτών και των ελευθέρων επαγγελματιών όπου το αφορολόγητο ποσό είναι εξαρτάται από την εκάστοτε φορολογική πολιτική.

Η φορολόγηση του οικογενειακού εισοδήματος στη χώρα μας γίνεται με τον ακόλουθο τρόπο. Οι δύο σύζυγοι υποβάλλουν κοινή φορολογική δήλωση, όμως τα εισοδήματα τους φορολογούνται ξεχωριστά και ο φόρος υπολογίζεται για τον καθένα χωριστά, με εξαίρεση αυτά τα οποία απορρέουν από προσωπική εταιρεία ή επιχείρηση τα οποία προστίθενται σε εκείνα του συζύγου. Τα εισοδήματα των ανηλίκων τέκνων φορολογούνται με το εισόδημα του πατέρα, εάν δεν υπάρχει με αυτά της μητέρας, με εξαίρεση αυτά τα οποία προέρχονται από προσωπική εργασία, περιουσιακά στοιχεία τα οποία αποκτούν από κληρονομιά ή δωρεά, συντάξεις που λαμβάνουν λόγω απώλειας γονέα, διατροφή σε περίπτωση διαζυγίου.

Από το φόρο εισοδήματος φυσικών προσώπων αναγνωρίζονται ορισμένες εκπτώσεις και απαλλαγές. Οι εκπτώσεις αυτές αφορούν τόσο το εισόδημα, όσο και το ποσό του φόρου. Οι εκπτώσεις από πλευράς εισοδήματος είναι οι ακόλουθες :

- Έξοδα διατροφής που καταβάλλονται σε σύζυγο ή τέκνα σε περίπτωση διαζυγίου
- Δαπάνες υγειονομικής περίθαλψης του υπόχρεου και των μελών της οικογένειας που τον βαρύνουν 20% έως 6.000 Ευρώ
- Δωρεές στο Δημόσιο, Ν.Π.Δ.Δ, ιερούς ναούς και Ο.Τ.Α ολόκληρο το ποσό (έως 10% του εισοδήματος όταν εφαρμόζονται τεκμήρια), δωρεές ασθενοφόρων και ιατρικών μηχανημάτων ολόκληρο το ποσό
- Χορηγίες σε Ν.Π.Ι.Δ μη κερδοσκοπικά ολόκληρο το ποσό
- Εισφορές σε ασφαλιστικούς οργανισμούς ολόκληρο το ποσό και ασφάλιστρα ζωής μέχρι 10% του αφορολόγητου ποσού του α' κλιμακίου.
- Ενοίκια κύριας κατοικίας το 20% της δαπάνης έως 240 Ευρώ
- Ενοίκια κατοικίας προστατευόμενων τέκνων τα οποία σπουδάζουν σε διαφορετικό τόπο κατοικίας σε αναγνωρισμένες σχολές του εσωτερικού το 20% της δαπάνης έως 240 Ευρώ
- Σε περίπτωση μετακίνησης φορολογούμενου στην περιφέρεια (εκτός Αττικής και Θεσσαλονίκης) αφαιρείται ενοίκιο 300 Ευρώ το μήνα, έως 3.600 Ευρώ το χρόνο για τα πρώτα πέντε έτη από 01/01/2005

- Όταν μετατίθενται υπάλληλοι σε άλλον τόπο από αυτό στον οποίο διαθέτουν ιδιόκτητη κατοικία και νοικιάζουν αφαιρείται ενοίκιο 300 Ευρώ το μήνα έως 3.600 Ευρώ το χρόνο από 01/01/2005
- Δίδακτρα εκπαιδευτικών μαθημάτων του φορολογούμενων και των μελών της οικογένειάς του τα οποία τον βαρύνουν 20% μέχρι 240 Ευρώ
- Δαπάνες αγοράς ηλιακού θερμοσίφωνα, αλλαγής εγκαταστάσεων κεντρικής θέρμανσης για χρήση φυσικού αερίου, εκμετάλλευση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας το 20% των δαπανών έως 700 Ευρώ από 01/01/2007
- Έξοδα κηδείας
- Δεδουλευμένοι τόκοι στεγαστικών δανείων για δάνεια τα οποία έχουν συναφθεί έως 31/12/1999 ολόκληρο το ποσό, από 01/01/2000 έως 31/12/2002 ολόκληρο το ποσό για ακίνητο έως 120 τ.μ, από 01/01/2003 αφαιρείται το 20% των τόκων για ολόκληρο το ποσό έως 120 τ.μ
- Το 20% της αγοράς μεριδίων αμοιβαίων κεφαλαίων εσωτερικού στο βαθμό όπου δε μεταβιβάζονται για τρία έτη από την αγορά τους
- Δαπάνες για δεξιώσεις σε γάμους και βαπτίσεις, εστίασης σε ταβέρνες και εστιατόρια και ψυχαγωγίας με εξαίρεση τα εστιατόρια ταχείας εξυπηρέτησης και αυτά των πλοίων και των ξενοδοχείων το 40% έως 8.000 Ευρώ από 01/01/2007
- Ποσά τα οποία καταβάλλονται σε μεσίτες ακινήτων, ωδεία, σχολές χορού, κέντρα αδυνατίσματος, ινστιτούτα αισθητικής, κομμωτήρια, γυμναστήρια, διαιτολόγους, ψυχολόγους, φυσιοθεραπευτές, λογοθεραπευτές στο βαθμό όπου δεν υπάρχει γνωμάτευση θεράποντος ιατρού το 40% έως 8.000 Ευρώ από 01/01/2007
- Αμοιβές για παροχή υπηρεσιών σε υδραυλικούς, ηλεκτρολόγους και γενικά τεχνίτες με αντικείμενο την επισκευή και συντήρηση κτιρίων 40% έως 8.000 Ευρώ από 01/01/2007
- Σε άτομα με αναπηρία άνω του 67%, ύστερα από γνωμάτευση της οικείας πρωτοβάθμιας υγειονομικής επιτροπής, αξιωματικούς αναπήρους και θύματα πολέμου, τυφλούς νεφροπαθής, άτομα τα οποία πάσχουν από μεσογειακή αναιμία και προστατευόμενα μέλη 2.400 Ευρώ από 01/01/2007

Οι εκπτώσεις από το φόρο αφορούν, φόρους οι οποίοι έχουν εκ' των προτέρων παρακρατηθεί, προκαταβληθεί και αφορούν το τρέχον οικονομικό έτος,

όπως αυτοί οι οποίοι παρακρατούνται από τους εκκαθαριστές αποδοχών στους μισθούς και τις συντάξεις, σε προμηθευτές του Δημοσίου και των Ν.Π.Δ.Δ, ποσά τα οποία για τη συντήρηση των φορολογουμένων και των μελών της οικογενείας τους τα οποία τους βαρύνουν, περιπτώσεις τέλεσης γάμου, απόκτησης τέκνων, χηρείας κ. α.

Οι σημαντικότερες απαλλαγές από το φόρο εισοδήματος φυσικών προσώπων είναι οι ακόλουθες, το εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες και αυτό το οποίο προέρχεται από το εξωτερικό στην περίπτωση των πρεσβευτών και των διπλωματικών αποστολών, το τεκμαρτό ενοίκιο από ιδιοκατοίκηση της κύριας κατοικίας μέχρι ενός ποσού, τις συντάξεις και δαπάνες υγειονομικής περίθαλψης των αναπήρων πολέμου ή των οικογενειών του, τις συντάξεις από το εξωτερικό, τα έξοδα παράστασης και κίνησης των δημοσίων λειτουργών.

Ο φορολογικός συντελεστής στη φορολογία εισοδήματος φυσικών προσώπων είναι κατά κανόνα προοδευτικός ώστε να εξασφαλίζεται μια δικαιότερη κατανομή της φορολογικής επιβάρυνσης. Το φορολογητέο εισόδημα διαιρείται σε κλιμάκια σε καθένα από τα οποία εφαρμόζεται διαφορετικός φορολογικός συντελεστής. Ο φόρος ο οποίος απορρέει από κινητές αξίες και μισθωτές υπηρεσίες συνήθως παράκειται στην πηγή και αποδίδεται στο Δημόσιο. Το ποσό της παρακράτησης διαφέρει ανάλογα με την κατηγορία εισοδήματος, στους μισθούς και τις συντάξεις γίνεται με βάση τη φορολογική κλίμακα. Σε ορισμένες περιπτώσεις, εισόδημα από επιχειρήσεις ελευθέρια επαγγέλματα γίνεται προείσπραξη του φόρου για το επόμενο οικονομικό έτος.

Η φορολογική κλίμακα για εισοδήματα τα οποία αποκτώνται τα έτη 2008 και 2009 από μισθωτούς και συνταξιούχους για το 2008 είναι η ακόλουθη :

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

Κλιμάκιο Εισοδήματος (Ευρώ)	Φορολογικός Συντελεστής % (Ευρώ)	Φόρος Κλιμακίου (ευρώ)	Σύνολο Εισοδήματος (Ευρώ)	Σύνολο Φόρου (Ευρώ)
12.000	0	0	12.000	0
18.000	27	4.860	30.000	4.860
45.000	37	16.650	75.000	21.510
Ανω των 75.000	40			

Πηγή Φορολογική Επιθεώρηση Φορολογικός Οδηγός 2008

για ελευθέρους επαγγελματίες για το 2008

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

Κλιμάκιο Εισοδήματος (Ευρώ)	Φορολογικός Συντελεστής % (Ευρώ)	Φόρος Κλιμακίου (ευρώ)	Σύνολο Εισοδήματος (Ευρώ)	Σύνολο Φόρου (Ευρώ)
10.500	0	0	10.500	0
1.500	15	225	12.000	225
18.000	27	4.860	30.000	5.085
45.000	37	16.650	75.000	21.735
Άνω των 75.000	40			

Πηγή Φορολογική Επιθεώρηση Φορολογικός Οδηγός 2008

για το 2009 για μισθωτούς και συνταξιούχους

ΠΙΝΑΚΑΣ 3

Κλιμάκιο Εισοδήματος (Ευρώ)	Φορολογικός Συντελεστής % (Ευρώ)	Φόρος Κλιμακίου (ευρώ)	Σύνολο Εισοδήματος (Ευρώ)	Σύνολο Φόρου (Ευρώ)
12.000	0	0	12.000	0
18.000	25	4.500	30.000	4.550
45.000	35	15.700	75.000	20.250
Άνω των 75.000	40			

Πηγή Φορολογική Επιθεώρηση Φορολογικός Οδηγός 2008

για το 2009 για ελεύθερους επαγγελματίες

ΠΙΝΑΚΑΣ 4

Κλιμάκιο Εισοδήματος (Ευρώ)	Φορολογικός Συντελεστής % (Ευρώ)	Φόρος Κλιμακίου (ευρώ)	Σύνολο Εισοδήματος (Ευρώ)	Σύνολο Φόρου (Ευρώ)
10.500	0	0	10.500	0
1.500	15	225	12.000	225
18.000	25	4.500	30.000	4.725
45.000	35	15.570	75.000	20.475
Άνω των 75.000	40			

Πηγή Φορολογική Επιθεώρηση Φορολογικός Οδηγός 2008

Το αφορολόγητο του πρώτου κλιμακίου αυξάνεται κατά 1.000 Ευρώ εάν ο φορολογούμενος έχει ένα τέκνο το οποίο τον βαρύνει, 2.000 Ευρώ όταν έχει δύο, 10.000 Ευρώ όταν έχει τρία και 1.000 Ευρώ για καθένα πέραν των τριών. Ο ενδιάμεσος φορολογικός συντελεστής του 25% μειώνεται σταδιακά κατά μια μονάδα ώστε να διαμορφωθεί στο 20% το 2014.

Η επιβολή του φόρου εισοδήματος γίνεται με δήλωση η οποία υποβάλλεται κάθε οικονομικό έτος από φυσικά πρόσωπα με εισόδημα μεγαλύτερο ενός ποσού το οποίο χαρακτηρίζεται ως αφορολόγητο, για εισοδήματα τα οποία έχουν αποκτηθεί κατά το προηγούμενο οικονομικό έτος. Υποχρέωση υποβολής δήλωσης ανεξαρτήτως εισοδήματος έχουν παράλληλα και αυτοί οι οποίοι κατέχουν αυτοκίνητο ιδιωτικής χρήσης, αεροσκάφος, κότερο ή θαλαμηγό, απασχολούν περισσότερα του ενός άτομα ως έμμισθο προσωπικό, ασκούν ελευθέρια επαγγέλματα, συμμετέχουν σε προσωπική εταιρεία, Ε.Π.Ε, ή κοινοπραξία, έχουν εισόδημα από ακίνητα άνω ενός ποσού, όταν καλούνται από τον προϊστάμενο της οικείας Δ.Ο.Υ. Σε περίπτωση εκπρόθεσμης υποβολής δήλωσης προβλέπονται προσαυξήσεις από 1,5 έως 100%, σε περίπτωση ανακριβούς δήλωσης και μη υποβολής δήλωσης μέχρι 200%.

Σε ορισμένα εισοδήματα προβλέπεται **αυτοτελής** φορολόγηση με μικρότερο συντελεστή συνήθως 20%. Τα εισοδήματα τα οποία φορολογούνται αυτοτελώς είναι τα ακόλουθα : αποζημιώσεις, ποσά για μεταγραφή ποδοσφαιριστών, ποσά τα οποία καταβάλλονται για επιβράβευση αθλητών, δαπάνες για εφημερίες ιατρών του Ε.Σ.Υ, αποδοχές εκπαιδευτικών σε ελληνικά σχολεία της Γερμανίας φορολογούνται με συντελεστή 5%, επιδόματα πολύτεκνης μητέρας, το 50% των αποζημιώσεων ΔΙΒΕΕΤ, ΔΕΤΕ, ΔΕΧΕ τα οποία καταβάλλονται σε υπαλλήλους του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών.

Τα καθαρά κέρδη των εταιρειών (Ο.Ε, Ε.Ε, Ε.Π.Ε) και των κοινοπραξιών δε φορολογούνται συνολικά, κάθε εταίρος φορολογείται ξεχωριστά για το ποσό του καθαρού εισοδήματος που του αναλογεί στο οποίο προστίθεται αυτό το οποίο προέρχεται από άλλες πηγές. Η εταιρεία φορολογείται και για το σύνολο των καθαρών της κερδών, το ποσό του φόρου που καταβάλλεται συμψηφίζεται σε αυτό το οποίο καταβάλλει κάθε εταίρος ξεχωριστά για τα κέρδη τα οποία του αναλογούν. Από τα καθαρά κέρδη αφαιρούνται αφενός αυτά τα οποία απορρέουν από συμμετοχή σε άλλη εταιρεία και αφετέρου αυτά τα οποία φορολογούνται αυτοτελώς ή απαλλάσσονται από το φόρο. Ο φορολογικός συντελεστής για της προσωπικές εταιρείες διαμορφώνεται στο 35% και από το 2009 στο 20%.

Ο φόρος εισοδήματος που αναλογεί καταβάλλεται σε τρεις ισόποσες δόσεις η πρώτη μέχρι την τελευταία για της δημόσιες υπηρεσίες εργάσιμη ημέρα του επόμενου του μήνα τον οποίο βεβαιώνεται, οι άλλες δύο την τελευταία εργάσιμη του τρίτου και του πέμπτου μήνα. Εάν βεβαιωθεί τους μήνες Αύγουστο και Σεπτέμβριο σε δύο ισόποσες δόσεις, η πρώτη την τελευταία εργάσιμη ημέρα του επόμενου και η δεύτερη του τρίτου μήνα από τη βεβαίωση. Εάν βεβαιωθεί το μήνα Οκτώβριο σε μια δόση την τελευταία εργάσιμη του μεθεπόμενου της βεβαίωσης μήνα. Στην περίπτωση όπου η οφειλή ανέρχεται έως 240 Ευρώ την τελευταία εργάσιμη ημέρα του μεθεπόμενου της βεβαίωσης μήνα.

2.3.2 ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΝΟΜΙΚΩΝ ΠΡΟΣΩΠΩΝ

Ο φόρος εισοδήματος νομικών προσώπων στη χώρα μας συνεισφέρει ένα σημαντικό ποσό (13% των συνολικών φορολογικών εσόδων και πάνω από το 3,5% του ΑΕΠ το 2001) η συμβολή του βρίσκεται κοντά στο μέσο όρο των χωρών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Ο.Ο.Σ.Α, τις τελευταίες δεκαετίες παρουσιάζει μια σαφή αυξητική τάση. Οι φορολογικοί συντελεστές διαμορφώνονται σε σχετικά υψηλά επίπεδα παρά τις μειώσεις των τελευταίων ετών.

Η φορολόγηση εισοδημάτων των εταιρειών ξεκίνησε στη χώρα μας το 1887. Το ισχύον σύστημα έκανε την εμφάνισή του το 1959 με το Ν. 3843/1958. Χαρακτηρίζεται ως **σύστημα της έκπτωσης των μερισμάτων**, βάση του οποίου αποτελεί η φορολόγηση των κερδών που διανέμονται μεταξύ των μετόχων με φόρο εισοδήματος φυσικών προσώπων και την πλήρη απαλλαγή τους από το φόρο εισοδήματος νομικών προσώπων, ενώ τα αδιανέμητα φορολογούνται με φόρο εισοδήματος νομικών προσώπων με αποτέλεσμα να αποφεύγεται η διπλή φορολογία. Τα ημεδαπά νομικά πρόσωπα φορολογούνται για το σύνολο των εισοδημάτων τους τα οποία προκύπτουν στην Ελλάδα και το εξωτερικό, αντίθετα τα αλλοδαπά μόνο για το μέρος το οποίο προκύπτει από τη μόνιμη εγκατάστασή τους στην Ελλάδα.

Από τον παραπάνω φόρο απαλλάσσονται ορισμένα νομικά πρόσωπα ή κατηγορίες εισοδημάτων, πολλές από τις απαλλαγές οι οποίες προβλέπονται από ειδικούς νόμους αποτελούν κίνητρα για την προώθηση της οικονομικής και περιφερειακής ανάπτυξης της χώρας. Οι σημαντικότερες είναι οι ακόλουθες :

- Το Δημόσιο, Κεντρικές και περιφερειακές υπηρεσίες και οι Ο.Τ.Α για το σύνολο των εισοδημάτων τους.

- Τα εκκλησιαστικά νομικά πρόσωπα, ιεροί ναοί, μονές, μητροπόλεις, Αποστολική Διακονία της εκκλησίας της Ελλάδος για εισοδήματα από οικοδομές και εκμίσθωση γαιών
- Οι δημόσιες, δημοτικές επιχειρήσεις μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα για εισοδήματα από ακίνητα
- Οι γεωργικοί συνεταιρισμοί για δραστηριότητες ανάλογες του σκοπού τους
- Τα εισοδήματα από ακίνητα ξένων θρησκευτικών ιδρυμάτων και εγκαταστάσεων των διπλωματικών αποστολών
- Οι τόκοι καταθέσεων σε τράπεζες στην Ελλάδα και οι αντίστοιχοι με τη μορφή εμβασμάτων από το εξωτερικό

Το *ακαθάριστο εισόδημα* των νομικών προσώπων κερδοσκοπικού χαρακτήρα περιλαμβάνει το σύνολο των παρακάτω κατηγοριών εσόδων :

- Αξία πωλήσεων και αμοιβές παροχής υπηρεσιών
- Έσοδα από ακίνητα
- Έσοδα από κινητές αξίες
- Έσοδα από συμμετοχές σε άλλες επιχειρήσεις
- Εισοδήματα τα οποία έχουν το χαρακτήρα του εισοδήματος από εμπορικές επιχειρήσεις

Το *καθαρό εισόδημα* προκύπτει από το ακαθάριστό με την αφαίρεση δαπανών οι οποίες προβλέπονται ρητά από το νόμο. Στην κατηγορία περιλαμβάνονται δαπάνες επισκευής, συντήρησης εγκαταστάσεων, αξία αναλωθέντων πρώτων υλών, δεδουλευμένοι τόκοι δανείων, αποσβέσεις παγίων και επισφαλών απαιτήσεων, αποθέματα ασφαλιστικών εταιρειών κ. α. Παράλληλα για τον προσδιορισμό του καθαρού εισοδήματος αφαιρείται η ζημία της τρέχουσας διαχειριστικής περιόδου και παρελθόντων ετών.

Ο φορολογικός συντελεστής είναι αναλογικός για τις ημεδαπές Ανώνυμες Εταιρείες και τις Εταιρείες Περιορισμένης Ευθύνης διαμορφώνεται στο 35% και από το 2009 στο 20%, για τα μη κερδοσκοπικά νομικά πρόσωπα στο 25%. Η φορολογική υποχρέωση των νομικών προσώπων ξεκινά με την υποβολή δήλωσης φορολογίας εισοδήματος στην αρμόδια Δ.Ο.Υ τη 15^η του πέμπτου μήνα μετά το τέλος της διαχειριστικής περιόδου. Η καταβολή του φόρου γίνεται σε πέντε ισόποσες δόσεις, η πρώτη με την υποβολή της δήλωσης και οι υπόλοιπες την τελευταία εργάσιμη ημέρα των επόμενων μηνών.

2. 4 ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ

Η φορολογία περιουσίας στην Ελλάδα περιλαμβάνει τρεις βασικές κατηγορίες φόρων :

- Τους φόρους κατοχής περιουσίας
- Τη φορολογία κληρονομιών δωρεών και γονικών παροχών
- Τη φορολογία μεταβίβασης ακινήτων

Οι φόροι περιουσίας σε αντίθεση με τις άλλες δύο κατηγορίες του εισοδήματος και της δαπάνης αποδίδουν περιορισμένα έσοδα τα οποία ανέρχονταν στο 1,9% του Α.Ε.Π και το 5, 1% των συνολικών φορολογικών εσόδων (1999). Η συμμετοχή τους αυξάνεται ελαφρά τα τελευταία χρόνια, είναι ίση με την αντίστοιχη άλλων χωρών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η συμβολή της πρώτης κατηγορίας, των φόρων κατοχής περιουσίας στη χώρα μας είναι μικρή, μικρότερη από την αντίστοιχη άλλων χωρών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, της δεύτερης των φόρων κληρονομιών, δωρεών και γονικών παροχών, εξίσου μικρή αλλά μεγαλύτερη από την αντίστοιχη άλλων χωρών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ενώ της τρίτης των φόρων στη μεταβίβαση ακινήτων σαφώς μεγαλύτερη.

2.4.1 ΦΟΡΟΙ ΚΑΤΟΧΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ

Οι φόροι κατοχής περιουσίας περιλαμβάνουν το **Φόρο Μεγάλης Ακίνητης Περιουσίας (Φ.Μ.Α.Π)**, το **Ενιαίο Τέλος Ακινήτων (Ε.Τ.Α.Κ)** το οποίο αντικατέστησε τον προηγούμενο το 2008, το **Τέλος Ακίνητης Περιουσίας (Τ.Α.Π)** το οποίο επιβάλλεται υπέρ των Ο.Τ.Α. Επιπλέον το εισόδημα από ακίνητα υπόκειται και σε πρόσθετες επιβαρύνσεις συμπληρωματικό φόρο, χαρτόσημο ενοικίων και φόρο ιδιοκατοίκησης.

Ο **Φόρος Μεγάλης Ακίνητης Περιουσίας** επιβαρύνει από 01/01/1997 τα ακίνητα και τα εμπράγματα δικαιώματα εκτός από την υποθήκη σε αυτά, επιβάλλεται στη συνολική αξία της ακίνητης περιουσίας κάθε φυσικού ή νομικού προσώπου. Υποκείμενα του φόρου είναι όλα τα πρόσωπα τα οποία την 1^η Ιανουαρίου του έτους έχουν κυριότητα ή εμπράγματα δικαιώματα σε ακίνητα τα οποία βρίσκονται στην Ελλάδα. Το αφορολόγητο τόσο για τα φυσικά πρόσωπα όσο και τα νομικά ανέρχεται σε **243.600 Ευρώ**. Ο προσδιορισμός του φόρου γίνεται σε περιοχές όπου

εφαρμόζεται τα αντικειμενικό σύστημα με βάση αυτό, αντίθετα σε περιοχές όπου δεν εφαρμόζεται η αξία των κτισμάτων προσδιορίζεται με αντικειμενικά κριτήρια, των οικοπέδων με βάση συγκριτικά στοιχεία. Οι φορολογικοί συντελεστές για τα φυσικά πρόσωπα διαμορφώνονται για τα έτη 2006 και 2007 κλιμακωτά από 0,354 έως 0,944% για τα νομικά πρόσωπα στο 0,826%. Υποχρέωση υποβολής δήλωσης έχουν τα φυσικά πρόσωπα με αξία ακίνητης περιουσίας μεγαλύτερη από 243.600 Ευρώ και σε περίπτωση συζύγων 487.200 Ευρώ, όλα τα νομικά πρόσωπα με ακίνητη περιουσία ανεξαρτήτως συνολικής αξίας. Τα σχετικά με την υποβολή δήλωσης, βεβαίωση και είσπραξη φόρου είναι ανάλογα με αυτά τα οποία ισχύουν στη φορολογία εισοδήματος. Ο Φόρος Μεγάλης Ακίνητης Περιουσίας καταβάλλεται σε τρεις ισόποσες άτοκες διμηνιαίες δόσεις η πρώτη με την υποβολή της δήλωσης.

Από τον παραπάνω φόρο απαλλάσσονται : οι γεωργικές και κτηνοτροφικές εκτάσεις στο βαθμό όπου ο υπόχρεος της εκμεταλλεύεται ως κύριο επάγγελμα, οι δασικές εκτάσεις ανεξάρτητα από το εάν ανήκουν σε φυσικά πρόσωπα, τα δικαιώματα εξόρυξης, οι ξενοδοχειακές επιχειρήσεις ανεξάρτητα από τη μορφή λειτουργίας τους για το 50% της αξίας των γηπέδων τους, τα φορολογούμενα ως κληρονομιαία ακίνητα, τα γήπεδα, τα γήπεδα, ακίνητα, εγκαταστάσεις τα οποία βρίσκονται σε ζώνες ενεργού πολεοδομίας, το Δημόσιο, τα Ν.Π.Δ.Δ, οι δημόσιες επιχειρήσεις και οργανισμοί στο μετοχικό κεφάλαιο των οποίων συμμετέχει το Δημόσιο με ποσοστό 50% και άνω, ο Πανάγιος Τάφος, η Ιερά Μονή του όρους Σινά, το Άγιο Όρος, οι γνωστές θρησκείες και δόγματα, αθλητικές ενώσεις, σωματεία για εγκαταστάσεις οποίες σχετίζονται με την άσκηση αθλητικών τους δραστηριοτήτων, οι εγκαταστάσεις ξένων διπλωματικών αποστολών, συνδικαλιστικές οργανώσεις, ακίνητα τα οποία παραχωρούνται στο Δημόσιο κ.α.

Το **Ενιαίο Τέλος Ακινήτων** θεσπίστηκε με το Ν. 3634/08 άρθρα 5 έως 19, από την 1^η Ιανουαρίου 2008 βαρύνει την ακίνητη περιουσία η οποία βρίσκεται στην Ελλάδα. Ο αριθμός των υπόχρεων ανέρχεται σε 2.5 εκατομμύρια. Υποκείμενο του φόρου αποτελεί κάθε φυσικό και νομικό πρόσωπο με ακίνητα στην Ελλάδα την 1^η Ιανουαρίου του τρέχοντος έτους ανεξαρτήτως, κατοικίας, έδρας και ιθαγένειας. Ο υπολογισμός του τέλους για τα φυσικά πρόσωπα γίνεται, σε περίπτωση όπου εφαρμόζεται το αντικειμενικό σύστημα με συντελεστές αυξομείωσης ανά είδος ακινήτου ή κτιρίου, οι οποίοι ορίζονται με απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών, όπου δεν εφαρμόζεται με βάση την κατώτερη τιμή ανά τετραγωνικό μέτρο οικοπέδου Δήμου ή Κοινότητας. Για τα νομικά πρόσωπα με βάση το

αντικειμενικό σύστημα, σε περιπτώσεις μη εφαρμογής του των ακινήτων με βάση αντικειμενικά κριτήρια και των οικοπέδων με βάση συγκριτικά στοιχεία. Από το τέλος απαλλάσσεται η πρώτη κατοικία έως 200 τετραγωνικά μέτρα αξίας έως 300.000 Ευρώ, για το 2008 αφαιρείται από τη μεγαλύτερης αξίας κατοικία ποσό έως 300.000 Ευρώ, τα γήπεδα εκτός σχεδίου πόλης στα οποία έχουν εμπράγματα δικαιώματα φυσικά πρόσωπα, τα δάση, ακίνητα τα οποία χρησιμοποιούνται από τις διπλωματικές αποστολές ξένων χωρών, αυτά τα οποία έχουν δεσμευτεί από την Αρχαιολογική Υπηρεσία, κτίσματα για τα οποία έχει εκδοθεί πρωτόκολλο κατεδάφισης, ακίνητα τα οποία χρησιμοποιούνται από το Δημόσιο, Ν.Π.Δ.Δ, και Ο.Τ.Α, αυτά τα οποία χρησιμοποιούν γνωστές θρησκείες και δόγματα ως τόπους λατρείας. Ο συντελεστής για τα φυσικά πρόσωπα διαμορφώνεται στο 0,1%, για τα νομικά για γήπεδα και αγροτεμάχια στο 0,6%, για ακίνητα τα οποία ιδιοχρησιμοποιούνται για την άσκηση εμπορικής δραστηριότητας, αυτά των μη κερδοσκοπικών νομικών προσώπων, του Δημοσίου και των Ν.Π.Δ.Δ στο 0,1%, των προσώπων τα οποία επιδιώκουν κοινωφελείς και φιλανθρωπικούς σκοπούς στο 0.3%. Ως δήλωση για την επιβολή του φόρου για το έτος 2008 για τα φυσικά πρόσωπα θεωρούνται οι δηλώσεις Ε9 των ετών 2005 έως 2008 και για κάθε επόμενο έτος η αντίστοιχη με μεταβολές περιουσιακής και οικογενειακής κατάστασης. Τα νομικά πρόσωπα τα οποία την 1^η Ιανουαρίου κάθε έτους έχουν ακίνητα στην κατοχή τους υποχρεούνται να υποβάλλουν δήλωση έως τις 15 Μαΐου του τρέχοντος έτους. Το τέλος καταβάλλεται σε τρεις ισόποσες δόσεις η πρώτη την τελευταία εργάσιμη του επόμενου της βεβαίωσης μήνα για τα φυσικά πρόσωπα και για τα νομικά με την υποβολή της εμπρόθεσμης δήλωσης. Σε περίπτωση βεβαίωσης τους μήνες Αύγουστο και Σεπτέμβριο σε δύο δόσεις, τον Οκτώβριο και εάν το ποσό της οφειλής είναι μικρότερο από 250 Ευρώ σε μια.

2.3.2 ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΩΝ - ΔΩΡΕΩΝ - ΓΟΝΙΚΩΝ ΠΑΡΟΧΩΝ

Ο φόρος κληρονομιών - δωρεών αποτελεί προσωπικό φόρο περιουσίας. Ο Κώδικας Φορολογίας Κληρονομιών - Δωρεών αποτελείται από 120 άρθρα και δυο μέρη. Το πρώτο μέρος περιλαμβάνει ουσιαστικές διατάξεις και το δεύτερο διαδικαστικές. Αντικείμενο του φόρου αποτελεί κάθε μορφή περιουσίας η οποία μεταβιβάζεται σαν συνέπεια θανάτου, δωρεάς, γονικής παροχής, προίκας και κερδών από λαχεία. Υποκείμενο ο κληρονόμος ή κληροδόχος, ο δωρεοδόχος, το

τέκνο, ο προικολήπτης στην περίπτωση προίκας, οι διάδοχοι στην περίπτωση δωρεάς μετά το θάνατο του δωρεοδόχου ανάλογα με το ύψος της περιουσίας του. Οι κληρονόμοι εντάσσονται σε έξι τάξεις στην πρώτη η κατιόντες του κληρονομούμενου, ο ή η σύζυγος κληρονομεί κατά $\frac{1}{4}$, στη δεύτερη οι γονείς και τα αδέρφια καθώς και τα τέκνα και εγγόνια των αδελφών εάν έχουν εκ των πρότερων αποβιώσει, στην τρίτη οι παππούδες και γιαγιάδες στο βαθμό όπου έχουν αποβιώσει τα τέκνα και τα εγγόνιά τους, στην τέταρτη οι προπαπούδες και προγιαγιάδες, στην πέμπτη ο εν ζωή σύζυγος και την έκτη το Δημόσιο. Στη δεύτερη, τρίτη και τέταρτη τάξη ο ή η επιζών σύζυγος κληρονομεί κατά $\frac{1}{2}$. Στις κληρονομίες ο χρόνος φορολογίας είναι αυτός του θανάτου του κληρονομούμενου, ο χρόνος όμως δημιουργίας της φορολογικής υποχρέωσης μετέθεται σε μεταγενέστερο διάστημα είτε αυτοδίκαια, είτε με διακριτική ευχέρεια του προϊσταμένου της αρμόδιας Δ.Ο.Υ. Στις δωρεές και τις γονικές παροχές, ο χρόνος φορολογίας είναι αυτός της κατάρτισης του δωρητηρίου συμβολαίου, σε δωρεές αιτία θανάτου αυτός του θανάτου του δωρητή, η μετάθεση φορολογικής υποχρέωσης είναι και εδώ δυνατή.

Ως φορολογητέα αξία λαμβάνεται αυτή του χρόνου στον οποίο γεννιέται η φορολογική υποχρέωση. Από την ανωτέρω εκπίπτουν τα χρέη τα οποία έχουν βεβαιωθεί και εκκαθαριστεί, οι μη καταβληθείσες οφειλές από προίκα, τα χρέη του κληρονομούμενου προς το Δημόσιο και τα Ν.Π.Δ.Δ, τα νοσήλια των τελευταίων έξι μηνών πριν το θάνατο, τα έξοδα δημοσίευσης διαθήκης, απογραφής κληρονομιάς, κήρυξης αφάνειας, έξοδα κηδείας. Από το φόρο κληρονομιών απαλλάσσονται οι περιουσίες που αποκτώνται από, το Δημόσιο, τα Ν.Π.Δ.Δ, τους Ο.Τ.Α, ιερούς ναούς, μονές, μη κερδοσκοπικά νομικά πρόσωπα με φιλανθρωπικούς και κοινωφελείς σκοπούς, ταμεία αλληλοβοηθείας, πολιτικά κόμματα. Με το Ν. 3091/02 από 01/01/2003 απαλλάσσονται επιπλέον, τα περιουσιακά τα οποία έχουν μεταβιβάσει εν ζωή οι γονείς στα παιδιά τους τα οποία μετά το θάνατο των δεύτερων κληρονομούν πάλι οι πρώτοι, η περιουσία που κληρονομείται έως 300.000 Ευρώ στο βαθμό όπου κληρονόμος είναι ο επιζών σύζυγος η ανήλικο παιδί του κληρονομούμενου. Ανάλογα ισχύουν και για τις δωρεές.

Η πρώτη κατοικία που αποκτάται από κληρονομιά ή γονική παροχή απαλλάσσεται από το φόρο όταν η επιφάνεια της ή αντιστοιχία σε οικοπέδο είναι μικρότερη από 200 τετραγωνικά μέτρα. Η επιφάνεια επαυξάνεται κατά 25 τετραγωνικά μέτρα για το τρίτο και καθένα από τα επόμενα προστατευόμενα τέκνα. Εάν η επιφάνεια της κατοικίας είναι μεγαλύτερη η απαλλαγή ισχύει για αυτή έως 200

τετραγωνικά μέτρα. Με το Ν. 3554/07 από 01/03/2007 τα απαλλασσόμενα ποσά για απόκτηση οικοπέδου από άγαμο ανέρχονται σε 42.000 Ευρώ, και κατοικίας σε 90.000, από έγγαμο σε 77.000 και 138.000 αντίστοιχα. Σε περίπτωση ύπαρξης ανήλικων προστατευόμενων τέκνων προσαυξάνονται κατά 12.000 Ευρώ για καθένα από τα δύο πρώτα και 14.500 για τα επόμενα, και κατά 28.000 για καθένα από τα δύο πρώτα και 42.000 για τα επόμενα αντίστοιχα.

Ο φόρος μετά την 13/12/2007 στα ακίνητα και τα εμπράγματα δικαιώματα σε αυτά υπολογίζεται με συντελεστή 1%, της εισηγμένες μετοχές και τίτλους με 0,6% για συγγενείς που υπάγονται στην πρώτη κατηγορία (σύζυγος, τέκνα) και 1,2% στη δεύτερη(γονείς, αδέρφια, τέκνα και εγγόνια των δευτέρων), τα λοιπά περιουσιακά στοιχεία(έπιπλα, σκεύη, κινητά πράγματα, χρηματικά ποσά κ. α) με 10%.

Η καταβολή του φόρου ο οποίος προκύπτει από δήλωση γίνεται σε είκοσι τέσσερις διμηνιαίες δόσεις, η πρώτη δόση την τελευταία εργάσιμη του επόμενου της βεβαίωσης μήνα, κάθε δόση δε μπορεί να είναι μικρότερη από 500, 00 Ευρώ. Ο φόρος ο οποίος προκύπτει από δικαστική απόφαση καταβάλλεται σε έξι διμηνιαίες δόσεις. Όταν ο υπόχρεος είναι ανήλικος ο αριθμός των δόσεων διπλασιάζεται. Σε περίπτωση εφάπαξ καταβολής πριν τη λήξη της πρώτης δ' δόσης παρέχεται έκπτωση 5%. Εάν οι φορολογικές υποχρεώσεις έχουν δημιουργηθεί μετά τις 13/12/07 η καταβολή του φόρου, βάση δήλωσης, γίνεται, για ακίνητα σε τρεις διμηνιαίες δόσεις, λοιπά περιουσιακά στοιχεία σε έξι, σε κληρονομίες Α' και Β' κατηγορίας και γονικές παροχές και δώδεκα δόσεις σε αντίστοιχες Γ' κατηγορίας. Όταν ο φόρος απορρέει από οριστική πράξη, συμβιβασμό, ή δικαστική απόφαση η καταβολή γίνεται σε έξι διμηνιαίες δόσεις.

Με το **Ν. 3634/08 Φ.Ε.Κ 9. Α'/29-01-08** καταργείται ο φόρος κληρονομιών και γονικών παροχών. Στη θέση του θεσπίζεται ένα τέλος το οποίο έχει συντελεστή 1% επί της προσδιοριζόμενης με αντικειμενικά κριτήρια αξίας των ακινήτων που μεταβιβάζονται ως συνέπεια θανάτου ή γονικής παροχής. Παράλληλα, διατηρούνται τα αφορολόγητα όρια που ισχύουν με αποτέλεσμα να διαμορφώνεται σε χαμηλά επίπεδα το τέλος.

Η φορολογικές κλίμακες με βάση το νόμο 3634/08 στη φορολογία δωρεών είναι οι ακόλουθες :

ΠΙΝΑΚΑΣ 5
ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ Α΄

Κλιμάκια	Συντελεστής Κλιμακίου	Φόρος Κλιμακίου	Φορολογητέα Περιουσία	Φόρος που αναλογεί
95.000	-	-	95.000	-
25.000	5	1.250	120.000	1.250
145.000	10	14.500	265.000	15.750
Υπερβάλλον	20			

Πηγή Φορολογική Επιθεώρηση, Φορολογικός Οδηγός 2008

ΠΙΝΑΚΑΣ 6
ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ Β΄

Κλιμάκια	Συντελεστής Κλιμακίου	Φόρος Κλιμακίου	Φορολογητέα Περιουσία	Φόρος που αναλογεί
20.000	-	-	20.000	-
55.000	10	5.500	75.000	5.500
195.000	20	39.000	270.000	44.500
Υπερβάλλον	30			

Πηγή Φορολογική Επιθεώρηση, Φορολογικός Οδηγός 2008

ΠΙΝΑΚΑΣ 7
ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ Γ΄

Κλιμάκια	Συντελεστής Κλιμακίου	Φόρος Κλιμακίου	Φορολογητέα Περιουσία	Φόρος που αναλογεί
6.000	-	-	6.000	-
16.000	20	13.200	72.000	13.200
95.000	30	58.500	267.000	71.700
Υπερβάλλον	40			

Πηγή Φορολογική Επιθεώρηση, Φορολογικός Οδηγός 2008

ΠΙΝΑΚΑΣ 8

Στη φορολογία κληρονομιών και γονικών παροχών

	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ Α΄	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ Β΄
Αφορολόγητο ποσό	95.000	20.000
Συντελεστής για ακίνητα	1%	1%
Συντελεστής για εισηγμένες μετοχές κ.λ.π	0,6%	1,2%
Συντελεστής για μη εισηγμένες μετοχές κ.λ.π	1,2%	2,4%
Συντελεστής για κινητά και λοιπά περιουσιακά στοιχεία	10%	

Πηγή Φορολογική Επιθεώρηση, Φορολογικός Οδηγός 2008

ΠΙΝΑΚΑΣ 9 ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ Γ΄

Κλιμάκια	Συντελεστής Κλιμακίου	Φόρος Κλιμακίου	Φορολογητέα Περιουσία	Φόρος που αναλογεί
5.000	-	-	6.000	-
56.000	20	13.200	72.000	13.200
195.000	30	58.500	267.000	71.700
Υπερβάλλον	40			

Πηγή Φορολογική Επιθεώρηση, Φορολογικός Οδηγός 2008

Εάν ο δικαιούχος παρουσιάζει αναπηρία μεγαλύτερη από 67% το ποσό του φόρου σε κληρονομίες Α΄ και Β΄ κατηγορίας μειώνεται κατά 2.000 Ευρώ, σε αντίστοιχες Γ΄ κατηγορίας και δωρεές έως 165.000 Ευρώ κατά 60%.

2.3.3 ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΗΣ ΑΚΙΝΗΤΩΝ

Η φορολογία μεταβίβασης ακινήτων περιλαμβάνει το **Φόρο Μεταβίβασης Ακινήτων (Φ.Μ.Α)**, από 01/01/2006 το **Φόρο Αυτόματου Υπερτιμήματος**

(Φ.Α.Υ), το Φ.Π.Α στις νέες οικοδομές και το Τέλος Συναλλαγής το οποίο αντικαθιστά το Φόρο Μεταβίβασης Ακινήτων από 01/01/2006.

Ο Φόρος Μεταβίβασης Ακινήτων διέπεται από το Ν. 1521/1950 (Φ.Ε.Κ 245 Α). Η μεταβίβαση αποτελεί την οριστική σύμβαση μετάθεσης της κυριότητας ακινήτου, ή πλοίου ή παραχώρησης εμπράγματος δικαιώματος πάνω σε ακίνητο σε άλλον. Συνεπώς αντικείμενο του φόρου αποτελεί κάθε ακίνητο, εμπράγματο δικαίωμα σε αυτό και πλοίο με ελληνική σημαία το οποίο μεταβιβάζεται με αντάλλαγμα. Ο φόρος υπολογίζεται επί της αξίας του μεταβιβαζομένου. Σε περίπτωση σύνταξης οριστικού συμβολαίου εντός δύο ετών από τη σύνταξη του προσυμφώνου ο υπολογισμός του φόρου γίνεται με βάση του ισχύοντες κατά την ημέρα σύνταξης του προσυμφώνου συντελεστές. Οι δαπάνες για προσθήκες και βελτιώσεις τις οποίες καταβάλει ο αγοραστής δε λαμβάνονται υπόψη. Υποκείμενο του φόρου αποτελεί ο αγοραστής. Από τον παραπάνω φόρο απαλλάσσονται οι μεταβιβάσεις σε πρόσφυγες, αναγκαστικές απαλλοτριώσεις κτημάτων, αυτές με αγοραστή το Δημόσιο, Ν.Π.Δ.Δ, Ο.Τ.Α, ιεροί ναοί και μονές, μεταλλείων με καταβολή του αναλογούντος φόρου, αναγκαστικές απαλλοτριώσεις ακινήτων για δημόσια ωφέλεια, από μη κερδοσκοπικό συνεταιρισμό στα μέλη του. Η δήλωση φόρου μεταβίβασης ακινήτων υποβάλλεται από κοινού από όλους τους συμβαλλόμενους πριν τη σύνταξη του συμβολαίου στην αρμόδια Δ.Ο.Υ στην περιφέρεια της οποίας βρίσκεται το ακίνητο.

Η αγορά πρώτης κατοικίας απαλλάσσεται από το Φόρο Μεταβίβασης Ακινήτων για το σύνολο των Ελλήνων πολιτών οι οποίοι κατοικούν εντός της ελληνικής επικράτειας, αλλά και ορισμένες κατηγορίες αυτών οι οποίοι διαμένουν στο εξωτερικό όπως, οι έμμισθοι δημόσιοι υπάλληλοι, αυτοί οι οποίοι διέμεναν για έξι τουλάχιστον χρόνια στην αλλοδαπή. Η ανωτέρω απαλλαγή ισχύει και για υπηκόους χωρών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η πρώτη κατοικία απαλλάσσεται για επιφάνεια έως 200 τετραγωνικά μέτρα ή οικόπεδο το οποίο αντιστοιχεί σε αυτή. Η επιφάνεια προσαυξάνεται κατά 25 τετραγωνικά μέτρα για καθένα πέραν του δευτέρου ανήλικο τέκνο και προστατευόμενα μέλη με αναπηρία μεγαλύτερη από 67%. Η μεγαλύτερη των 200 τετραγωνικών μέτρων επιφάνεια υπόκειται σε φόρο με συντελεστή 11%. Για το υπολογισμό που αναλογεί, λαμβάνεται υπόψη, η αντικειμενική αξία ή τίμημα, του χρόνου πώλησης και αυτού χορήγησης της απαλλαγής, καταβάλλεται από τον αγοραστή το μεγαλύτερο ποσό φόρου που αντιστοιχεί.

Οι φορολογικοί συντελεστές ανέρχονται σε 7% για το τμήμα της αξίας αγοράς του μεταβιβαζόμενου έως 15.000 ευρώ και 9% για το πέραν αυτού τμήμα. Οι ανωτέρω συντελεστές αυξάνονται σε 9% και 11% αντίστοιχα εάν το ακίνητο βρίσκεται σε περιοχή της πρωτεύουσας και εντός σχεδίου περιοχή όπου υπάρχει πυροσβεστική υπηρεσία. Τα αφορολόγητα όρια 1^{ης} κατοικίας ανέρχονται στα €75.000 για τον άγαμο, στα €115.000 για τον έγγαμο, με προσαύξηση €23.000 για καθένα από τα δύο πρώτα παιδιά και κατά €35.000 για τον τρίτο και τα επόμενα. να αυξάνεται κατά 15%.

Ο φόρος μεταβίβασης μειώνεται, στο ¼ στις περιπτώσεις, αυτούσιας διανομής ακινήτων μεταξύ συγκύριων οι οποίοι εξέρχονται από κοινωνία και διάλυσης εταιρείας με παράλληλη μεταβίβαση της ακίνητης περιουσίας στα μέλη της, στο ήμισυ σε αυτές, της υποχρεωτικής ανταλλαγής τμημάτων οικοπέδων τα οποία συνορεύουν προκειμένου να καταστούν οικοδομήσιμα και συγχώνευσης ανωνύμων εταιρειών με σύσταση νέας. Ο φόρος καταβάλλεται εξολοκλήρου με την υποβολή της δήλωσης.

Ο Φόρος Αυτόματου Υπερτιμήματος επιβάλλεται σε ακίνητα τα οποία αποκτώνται και μεταβιβάζονται μετά την 1^η Ιανουαρίου του 2006. Διέπεται από το Ν. 3427/2005 (Φ.Ε.Κ 312 Α΄) άρθρα 2 - 10. Ο ανωτέρω φόρος βαρύνει τους πωλητές ακινήτων. Δεν υπόκεινται σε Φόρο Αυτόματου Υπερτιμήματος οι περιπτώσεις, μεταγραφής δικαστικής απόφασης, αυτούσιας διανομής ή συνένωσης ακινήτων, μεταβίβασης ακίνητης περιουσίας στα μέλη εταιρείας κατά τη διάλυσή της, μεταβίβασης ποσοστών γηπέδου - οικοπέδου με τη μορφή εργολαβικού ανταλλάγματος για την ανέγερση οικοδομής, ανέγερσης οικοδομής με το σύστημα της αντιπαροχής.

Ο υπολογισμός του φόρου γίνεται με βάση τη διαφορά μεταξύ τιμής κτήσης και πώλησης ακινήτου όπως αυτές προκύπτουν από το αντικειμενικό σύστημα. Όταν αυτό δεν εφαρμόζεται χρησιμοποιείται η μέθοδος της αγοραίας αξίας. Σε περίπτωση πώλησης ακινήτου από περισσότερους τους ενός πωλητές σε έναν αγοραστή εφαρμόζεται μειωμένος συντελεστής 0,90. Ο φορολογικός συντελεστής διαμορφώνεται στο 20% όταν η μεταβίβαση γίνεται σε χρονικό διάστημα έως πέντε έτη από την κτήση, 10% από πέντε έως δεκαπέντε έτη, 5% από δεκαπέντε έως είκοσι πέντε έτη, μετά την πάροδο εικοσιπέντε ετών δεν υπόκεινται σε Φόρο Αυτόματου Υπερτιμήματος. Η καταβολή του φόρου γίνεται με την υποβολή της δήλωσης πριν την κατάρτιση του συμβολαίου μεταβίβασης. Από τον παραπάνω φόρο απαλλάσσονται το Δημόσιο, τα Ν.Π.Δ.Δ, οι Ο.Τ.Α, οι ιεροί ναοί και μονές, οι

μεταβιβάσεις από οικοδομικούς συνεταιρισμούς στα μέλη τους, η πρώτη μετά την έκδοση του τίτλου μεταφορά συντελεστή δόμησης, οι πωλήσεις οικοδομών από πρόσωπα (φυσικά ή νομικά) τα οποία δραστηριοποιούνται στο χώρο της ανέγερσης και πώλησης οικοδομών στο βαθμό όπου τα κέρδη των οποίων υπόκειται σε φόρο εισοδήματος.

Το **Τέλος Συναλλαγής Ακινήτων (Τ. Σ)** επιβάλλεται με το **Ν. 3427/05** σε μεταβιβάσεις ακινήτων τα οποία έχουν αποκτηθεί μετά την 01/01/2006 στη θέση του Φόρου Μεταβίβασης Ακινήτων ο οποίος καταργείται. Ισχύει μόνο για ακίνητα που αποκτώνται πριν την 01/01/2006 και αυτά τα οποία μεταβιβάζονται για πρώτη φορά ύστερα από την κατασκευή τους. Με το παραπάνω τέλος βαρύνεται ο αγοραστής ακινήτου. Υπολογίζεται με συντελεστή 1% επί της αξίας του μεταβιβαζόμενου ακινήτου, σε περίπτωση όπου εφαρμόζεται το αντικειμενικό σύστημα, σε αντίθετη περίπτωση με βάση συγκριτικά στοιχεία. Η καταβολή γίνεται από τον αγοραστή με την υποβολή της δήλωσης πριν την κατάρτιση του συμβολαίου. Από το Τέλος Συναλλαγής Ακινήτων απαλλάσσονται το Δημόσιο, τα Ν.Π.Δ.Δ, οι Ο.Τ.Α, ιεροί ναοί, μονές, αυτοί οι οποίοι δικαιούνται απαλλαγή πρώτης κατοικίας, οι αγρότες κατά την ανταλλαγή γεωργοκτηνοτροφικών εκτάσεων, οι περιπτώσεις συγχώνευσης και μετατροπής εταιρειών, η αναγκαστική απαλλοτρίωση κτημάτων, οι αγορές ακινήτων από συνεταιριστικές οργανώσεις, πληγέντων από φυσικές καταστροφές κ. α.

Ο **Φ.Π.Α** επιβάλλεται με κανονικό συντελεστή (19%) στην παράδοση νεόδμητων οικοδομών (με άδεια κατασκευής μετά την 1.1.2006). Δυνατότητα υπαγωγής δίδεται και σε φυσικά και νομικά πρόσωπα που δεν ασχολούνται κατ' επάγγελμα, αλλά περιστασιακά ή μεμονωμένα, με την ανέγερση και πώληση οικοδομών (αρκεί να δηλωθεί προηγουμένως στη Δ.Ο.Υ.), ανοίγοντας έτσι το δρόμο για ένα μεγάλο αριθμό ιδιωτών, εταιρειών κτλ. Η αγορά 1^{ης} κατοικίας εξαιρείται από την επιβολή Φ.Π.Α.

Με την επιβολή Φ.Π.Α στις οικοδομές επιχειρείται μείωση της φοροδιαφυγής στην αγορά των ακινήτων. Μέχρι σήμερα ο κατασκευαστής δεν είχε κίνητρο να ζητά και να λαμβάνει τιμολόγια για το σύνολο της αξίας των εργασιών αλλά μόνο για το ελάχιστο απαιτούμενο, καθότι πλήρωνε ΦΠΑ για την αγορά των υλικών, χωρίς όμως να μπορεί να εκπέσει το συγκεκριμένο ποσό. Τώρα που θα γίνεται αφαίρεση των εισροών Φ.Π.Α, ο κατασκευαστής θα έχει αυξημένο κίνητρο να τον εμφανίζει. Σημειώνουμε τον κίνδυνο για αυξημένα πλαστά τιμολόγια από τις κατασκευαστικές εταιρείες αν δεν ενεργοποιηθεί ο ελεγκτικός μηχανισμός. Επίσης, θα πρέπει να επισημανθεί, ότι η ευνοϊκή μεταχείριση της 1^{ης} κατοικίας ενδεχομένως να λειτουργήσει στρεβλωτικά και να δημιουργήσει αγορά 2 ταχυτήτων, καθώς από τη στιγμή που δεν θα επιβάλλεται Φ.Π.Α στα ακίνητα που πωλούνται

για 1^η κατοικία, ο κατασκευαστής δεν θα μπορέσει να εισπράξει τον Φ.Π.Α που πλήρωνε και δεν θα έχει κίνητρο να πωλεί ακίνητα σε αγοραστές 1^{ης} κατοικίας ή στην περίπτωση ακινήτου που προορίζεται για 1^η κατοικία, να φοροδιαφεύγει.

Καθώς από το αρχικό άρθρο του Νόμου δεν είναι σαφής η μέθοδος υπολογισμού της αξίας των νεόδμητων ακινήτων επί της οποίας θα επιβάλλεται ο Φ.Π.Α, με εγκύκλιο του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών αποσαφηνίζεται ότι ο Φ.Π.Α δεν μπορεί να επιβάλλεται στις αντικειμενικές αξίες των ακινήτων, καθώς αυτό απαγορεύεται από την κοινοτική νομοθεσία. Ο νόμος πάντως αφήνει περιθώρια στον έφορο να αμφισβητήσει την τιμή που δηλώνεται (άρθρο 1, παρ.12). Αποσαφηνίζεται επίσης ότι σε περίπτωση που ο υποκείμενος στο φόρο δεν αποδέχεται το αποτέλεσμα του ελέγχου αυτού, η αξία του παραδιδόμενου ακινήτου υπόκειται στη δεσμευτική κρίση του Σ.Ο.Ε. Σημειώνουμε ότι θα υπάρξει σημαντικό πρόβλημα, τουλάχιστον για το 2006, καθότι οι αντικειμενικές αξίες υστερούν ακόμη κατά πολύ των αντικειμενικών.

Η επίδραση στις τιμές δεν είναι ξεκάθαρη καθώς, από τη μία πλευρά το κατασκευαστικό κόστος θα μειωθεί, ενώ η χαμηλή ζήτηση σε συνδυασμό με τη μεγάλη προσφορά ίσως δημιουργήσει προϋποθέσεις για συγκράτηση των τιμών. Από την άλλη, τα νέα μέτρα που τίθενται σε ισχύ (ΦΠΑ και αντικειμενικές αξίες), η αύξηση των εσόδων και κερδών των κατασκευαστών και συνεπώς και της φορολογίας, κάτι που ενδεχομένως περάσει στους αγοραστές των διαμερισμάτων και τέλος η καθυστέρηση από πλευράς της πολιτείας ένταξης νέων περιοχών στο σχέδιο πόλεως, θα συντελέσουν στην αύξηση των τιμών. Σημειώνεται ότι η κυβέρνηση προέβη σε αύξηση του ελαχίστου κόστους κατασκευής των οικοδομών, αυξάνοντας το 2008 κατά 50% το ελάχιστου κόστους κατασκευή των οικοδομών.

Όσον αφορά τον εισπρακτικό χαρακτήρα των μέτρων, αυτός είναι περιορισμένος, τουλάχιστον μέχρι το 2^ο εξάμηνο του 2007, καθότι έχει καμφθεί η οικοδομική δραστηριότητα λόγω αποθέματος κατοικιών που έχει δημιουργηθεί και είναι αδύνατον να απορροφηθεί άμεσα, και οι νέες οικοδομές που θα χτιστούν και θα υπόκεινται σε ΦΠΑ, δεν θα έχουν ολοκληρωθεί μέχρι το τέλος του έτους.

Τέλος, αναφορικά με την επιβολή ΦΠΑ, αυστηρότερη γίνεται η νομοθεσία για τις οικοδομικές επιχειρήσεις, καθώς προβλέπεται το αναδρομικό άνοιγμα των λογιστικών βιβλίων οικοδομικών επιχειρήσεων εφ' όσον η εφορία εκτιμά ότι υπάρχει υποεκτίμηση του κατασκευαστικού κόστους και του αποδιδόμενου ΦΠΑ.

Σε περιπτώσεις αντιπαροχής διευκρινίζεται ότι η αξία των κτισμάτων που παραδίδονται στον οικοπεδούχο από τον εργολάβο δεν μπορεί να είναι μικρότερη από την αξία του ακινήτου που μεταβιβάζεται, ενώ ο ΦΠΑ επιβάλλεται στη διαφορά αξιών. Συνεπώς, με το νέο νόμο, ο θεσμός της αντιπαροχής πλήττεται καθώς η ωφέλεια του οικοπεδούχου μειώνεται και η επιβάρυνση από τον ΦΠΑ θα περάσει στην αξία των διαμερισμάτων που θα πωληθούν.

2.4 ΕΜΜΕΣΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ

Η έμμεση φορολογία στη χώρα μας περιλαμβάνει το **Φόρο Προστιθέμενης Αξίας Φ.Π.Α** ο οποίος επιβλήθηκε το 1987 ενσωμάτωσε πολλούς υφιστάμενους εμμέσους φόρους, τους ειδικούς φόρους κατανάλωσης στη βενζίνη, τον καπνό, το οινόπνευμα, ειδικές φορολογίες (Φόρος Κύκλου Εργασιών στις Ασφαλιστικές Επιχειρήσεις, Φόρος Συγκέντρωσης Κεφαλαίου, Εισφορά Υπέρ Ε.Λ.Γ.Α ο καταργηθείς από 01/11/2007 Ειδικός Φόρος Τηλεοπτικών Διαφημίσεων κ. α) και Τέλη όπως π. χ τα Τέλη Κυκλοφορίας Αυτοκινήτων, τα Τέλη Χρήσεως Μηχανημάτων Έργου, τα Τέλη Χαρτοσήμου, το Τέλος Συνδρομητών Κινητής Τηλεφωνίας το οποίο ισχύει από 01/02/1998, το Τέλος Διενέργειας Ψυχαγωγικών Παιχνιδιών κ. α.

Ο **Φ.Π.Α** αποτελεί φόρο κύκλου εργασιών. Αποτελεί το σπουδαιότερο από άποψη συμβολής στα συνολικά φορολογικά έσοδα έμμεσο φόρος στη χώρα μας. Το θεσμικό πλαίσιο εφαρμογής του είναι ο **Ν. 2859/2000** ο οποίος αποτελεί τον «**Κώδικα Φόρου Προστιθέμενης Αξίας**». Αντικείμενο του φόρου αποτελεί η παράδοση αγαθών και η παροχή υπηρεσιών στο εσωτερικό, η εισαγωγή και ενδοκοινοτική απόκτηση αγαθών. Στο φόρο υπόκεινται το σύνολο των φυσικών και νομικών προσώπων τα οποία ασκούν οικονομική δραστηριότητα μόνιμα ή παροδικά ανεξαρτήτως τόπου εγκατάστασης και επιδιωκόμενου σκοπού. Το Δημόσιο, τα Ν.Π.Δ.Δ και οι Ο.Τ.Α υπόκειται για ορισμένες μόνο εμπορικού χαρακτήρα δραστηριότητες (τηλεπικοινωνίες, παράδοση αγαθών, λιμενικές και αερολιμενικές υπηρεσίες κ. α). Η φορολογική υποχρέωση γεννάται κατά το χρόνο παράδοσης των αγαθών, ή της παροχής των υπηρεσιών.

Από το φόρο απαλλάσσονται οι ακόλουθες δραστηριότητες :

- Οι υπηρεσίες των Ελληνικών Ταχυδρομείων (Ε.Λ.Τ.Α)
- Οι δραστηριότητες των εθνικών δικτύων Ραδιοφωνίας και Τηλεόρασης, εκτός από αυτές με εμπορικό περιεχόμενο
- Οι υπηρεσίες ύδρευσης - αποχέτευσης οι οποίες παρέχονται από τους Ο.Τ.Α ή τους συνδέσμους αυτών
- Οι ανταποδοτικές εισφορές το Οργανισμών Εγγείων Βελτιώσεων για την παροχή αρδευτικού νερού
- Οι υπηρεσίες νοσοκομειακής και ιατρικής περίθαλψης

- Οι παρεχόμενες από γιατρούς, οδοντιάτρους, νοσηλευτές, μαίες, φυσιοθεραπευτές, δικηγόρους, συμβολαιογράφους, άμισθους υποθηκοφύλακες, δικαστικούς επιμελητές
- Οι υπηρεσίες κοινωνικής πρόνοιας, ασφάλισης και προστασίας των νέων
- Η μεταφορά ασθενών και τραυματιών από ειδικά διαμορφωμένα οχήματα
- Οι υπηρεσίες συγγραφέων, καλλιτεχνών, ερμηνευτών έργων τέχνης εκτός από αυτές οι οποίες παρέχονται απευθείας στο κοινό
- Οι δραστηριότητες εκπαίδευσης των δημοσίων εκπαιδευτηρίων και άλλων αναγνωρισμένων φορέων, καθώς και η παροχή ιδιαιτέρων μαθημάτων
- Οι αθλητικές, πολιτιστικές και εκπαιδευτικές δραστηριότητες μη κερδοσκοπικών νομικών προσώπων
- Οι ασφαλιστικές εργασίες
- Οι μισθώσεις ακινήτων
- Η παράδοση κρατικών λαχείων, δελτίων ΠΡΟΠΟ, ΛΟΤΤΟ και ΠΡΟΤΟ
- Η παράδοση και διανομή εφημερίδων και περιοδικών
- Οι δραστηριότητες οι οποίες σχετίζονται με συνάλλαγμα, μετρητά, τίτλους (μετοχές, ομολογίες, μερίδια κ. α), διαχείριση αμοιβαίων κεφαλαίων καταθέσεις, εμβάσματα, επιταγές και αξιόγραφα
- Παράδοση ακινήτων εκτός από ορισμένες περιπτώσεις

Ο συντελεστής Φ.Π.Α διαμορφώνεται μετά την αύξηση του 2005 από το 18% στο 19% με εξαίρεση ειδικές περιπτώσεις όπου εφαρμόζονται μικρότεροι, 9%, 7% ή 4% ιδίως σε τρόφιμα, ιατρικά προϊόντα και ψυχαγωγικές δραστηριότητες. Ειδικά καθεστώτα ισχύουν για, μικρές επιχειρήσεις, προϊόντα τα οποία ανακυκλώνονται, αγρότες, πρακτορεία ταξιδίων, βιομηχανοποιημένα καπνά, μεταχειρισμένα αγαθά και αντικείμενα με καλλιτεχνική, συλλεκτική και αρχαιολογική αξία κ. α.

Οι υπόχρεοι υποβάλλουν στην αρμόδια Δ.Ο.Υ. **Περιοδική Δήλωση** μέχρι και την εικοστή ημέρα του επόμενου μήνα εάν τηρούν βιβλία Γ΄ Κατηγορίας του Κώδικα Βιβλίων και Στοιχείων (Κ.Β.Σ) και κάθε τρίμηνο μέχρι την εικοστή ημέρα του μήνα που ακολουθεί εάν τηρούν βιβλία Α΄ ή Β΄ Κατηγορίας. **Εκκαθαριστική Δήλωση** μέχρι την εικοστή πέμπτη ημέρα του δεύτερου μήνα ο οποίος ακολουθεί τη λήξη της διαχειριστικής περιόδου εάν τηρούν βιβλία Α΄ ή Β΄ Κατηγορίας και μέχρι την δεκάτη του πέμπτου μετά το τέλος μήνα εάν τηρούν Γ΄ Κατηγορίας. Η δεύτερη περιλαμβάνει τα στοιχεία των πρώτων. Η διαφορά η οποία προκύπτει καταβάλλεται στο Δημόσιο,

εάν είναι μικρότερη από τρία ευρώ μεταφέρεται στην επόμενη περίοδο, εάν αντίθετα είναι αρνητική επιστρέφεται ή μεταφέρεται για έκπτωση. Η καταβολή του φόρου γίνεται με την υποβολή των δηλώσεων, με εξαίρεση τις περιπτώσεις, προσωρινής πράξης προσδιορισμού, βεβαίωσης με δικαστική απόφαση, διοικητικής επίλυσης διαφοράς, κατάργησης φορολογικής δίκης κ. α οπότε και γίνεται τον επόμενο της βεβαίωσης μήνα στις δύο τελευταίες σε δύο ισόποσες δόσεις όταν το ποσό υπερβαίνει τα τριακόσια ευρώ.

Τα **Τέλη Κυκλοφορίας των Αυτοκινήτων** σύμφωνα με το Ν. 2367/53 βαρύνουν επιβατικά δημόσιας και ιδιωτικής χρήσης οχήματα, δίκυκλες και τρίκυκλες μοτοσικλέτες, φορτηγά, ρυμουλκούμενα και ημιρυμουλκούμενα οχήματα είναι ετήσια αδιαίρετα και καταβάλλονται με την προμήθεια ειδικού σήματος. Η προμήθεια του ειδικού σήματος γίνεται από 1^η Νοεμβρίου έως 31^η Δεκεμβρίου του προηγούμενου έτους. Για οχήματα τα οποία κυκλοφορούν πρώτη φορά η προμήθεια γίνεται με τη χορήγηση της άδειας κυκλοφορίας. Το ειδικό σήμα χορηγείται και σε οχήματα τα οποία απαλλάσσονται από την καταβολή τους με καταβολή ποσού τριών ευρώ. Σε περίπτωση εκπρόθεσμης προμήθειας, απώλειας, κλοπής ή καταστροφής του ειδικού σήματος προβλέπονται πρόστιμα τα οποία για οχήματα μεγαλύτερα από 786 κυβικά εκατοστά ανέρχονται στο ύψος του τέλους. Σε περίπτωση κυκλοφορίας αυτοκινήτων χωρίς το ειδικό σήμα γίνεται από τις αρμόδιες αστυνομικές αρχές αφαίρεση πινακίδων οι οποίες επιστρέφονται με προσκόμιση του ειδικού σήματος και του αποδεικτικού πληρωμής του προστίμου. Η υποχρέωση καταβολής τελών παύει σε περίπτωση δήλωσης ακινησίας αυτοκινήτου για οποιοδήποτε λόγο. Η βεβαίωση των τελών γίνεται από την αρμόδια Δ.Ο.Υ, η καταβολή σε έξι δόσεις καθεμία δε θα πρέπει να είναι μικρότερη των τριακοσίων 300 Ευρώ. Το τέλος άδειας κυκλοφορίας οχημάτων με την ΥΠΟΙΚ 1113309/1303/Δ.Τ & Ε.Φ./ΠΟΛ.1300/13-12-2000 στο οποίο ενσωματώνονται τέλη χαρτοσήμου, εισφορά υπέρ Τ.Σ.Α, εισφορά υπέρ Ο.Γ.Α και παράβολο, ανέρχεται για ιδιωτικής χρήσης μοτοσικλέτες σε 9 Ευρώ και λοιπά οχήματα σε 75 Ευρώ και για δημόσιας χρήσης 30 και 100 Ευρώ αντίστοιχα. Με το Ν. 2873/2000 ενοποιούνται τα τέλη μεταβίβασης οχημάτων.

Υπόχρεοι προς καταβολή τελών κυκλοφορίας είναι οι ιδιοκτήτες των οχημάτων. Σε περίπτωση μεταβίβασης αυτοκινήτων υπόχρεοι είναι εκείνοι στους οποίους μεταβιβάζεται η εκμετάλλευση και χρήση. Από την καταβολή τελών απαλλάσσονται τα οχήματα τα οποία ανήκουν : Στο Δημόσιο, το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων, τους αρχηγούς ξένων διπλωματικών αποστολών, και

το προσωπικό πρεσβειών και προξενείων, τον Ελληνικό Ερυθρό Σταυρό, τους σταθμούς Α΄ Πρώτων Βοηθειών, τα δημόσια νοσοκομεία, τους ασφαλιστικούς οργανισμούς, τους Ο.Τ.Α, τα Λιμενικά Ταμεία, τον Οργανισμό Βάμβακος, το Ελληνικό Κέντρο Επενδύσεων, τη Μονάδα Οργάνωσης Διαχείρισης του Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης (Μ.Ο.Δ), τους αξιωματικούς και οπλίτες των ενόπλων δυνάμεων και των σωμάτων ασφαλείας και πολίτες με αναπηρία ή ανίατα σωματικά και ψυχικά νοσήματα, τα νέας τεχνολογίας, φιλικά προς το περιβάλλον οχήματα όπως υβριδικά ή ηλεκτροκινούμενα.

Μέρος των τελών κυκλοφορίας αποδίδεται στον Οργανισμό Ασφάλισης Ελευθέρων Επαγγελματιών Ο.Α.Ε.Ε, το οποίο ορίζεται με κοινή απόφαση των Υπουργών Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας και Οικονομίας και Οικονομικών. Το 50% των εισπραττομένων τελών αποδίδεται σε Δήμους και Κοινότητες, το 10% στις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις με τη μορφή Κεντρικών Αυτοτελών Πόρων. Τα παραπάνω ποσά προκύπτουν από τα εναπομείναντα μετά την αφαίρεση αυτών υπέρ του πρώτου.

Τα **Τέλη Μηχανημάτων Έργου** καθιερώνονται με το Ν. 2052/92 ο οποίος αντικαθίσταται με τον Ν. 3481/06. Το ετήσιο τέλος επιβάλλεται από 01/01/1993 ανέρχεται σε 1,50 Ευρώ ανά ίππο δε μπορεί να είναι μικρότερο από εκατόν πενήντα ευρώ 150 ευρώ. Εάν το μηχανήμα διαθέτει δύο κινητήρες λαμβάνεται υπόψη αυτός με τη μεγαλύτερη ιπποδύναμη. Από 01/01/2007 επιβάλλονται επιπλέον, εφάπαξ τέλος 200 Ευρώ για έγκριση τύπου μηχανήματος, 150 ευρώ για απογραφή, ταξινόμηση και χορήγηση άδειας κυκλοφορίας, 75 ευρώ για αντικατάσταση άδειας κυκλοφορίας και πινακίδων. Από την επιβολή των ανωτέρω τελών απαλλάσσονται τα ερπυστριοφόρα, περονοφόρα και οι κυλιόμενοι κύλινδροι. Υπόχρεοι για την καταβολή των παραπάνω είναι αυτοί οι οποίοι φέρονται ως κάτοχοι στην άδεια κυκλοφορίας.

2. 5 ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

Στη σύγχρονη ελληνική Ιστορία, ο θεσμός της τοπικής αυτοδιοίκησης αναγνωρίστηκε συνταγματικά για πρώτη φορά από το Σύνταγμα του 1844. Βασικός νόμος για τα οικονομικά των Ο.Τ.Α. θεωρείται ο νόμος Δ. Ν. του 1912 «Περί συστάσεων δήμων και κοινοτήτων». Μέσω του νόμου αυτού επιβλήθηκε στην Ελλάδα για πρώτη φορά η δημοτική φορολογικά και προσδιορίστηκαν οι άλλες χρηματοδοτικές πηγές της τοπικής αυτοδιοίκησης.

Από την περίοδο αυτή έως σήμερα, τα οικονομικά των Ο.Τ.Α. έχουν γίνει πεδίο εφαρμογής διαφόρων νομοθετικών διαταγμάτων, μέσω των οποίων η κεντρική εξουσία προσπάθησε να περιορίσει την οικονομική αυτοδυναμία της οπτικής αυτοδιοίκησης. Σαν παράδειγμα αναφέρεται ο νόμος 2125/1920, με τον οποίο αρμοδιότητες της στοιχειώδους εκπαίδευσης και της αστυνομίας μεταβιβάστηκαν από την τοπική αυτοδιοίκηση στην κεντρική διοίκηση μαζί με τα φορολογικά έσοδα που χρησιμοποιούνται για την κάλυψη των ως άνω αρμοδιοτήτων και τα οποία προέρχονται από φόρο που επιβαλλόταν στα εισαγόμενα εμπορεύματα. Ταυτόχρονα θεσπίστηκε για πρώτη φορά η επιχορήγηση των Ο.Τ.Α. από την κεντρική κυβέρνηση. Στην μεταπολεμική περίοδο (μετά τα τέλη της δεκαετίας του 1940) η προπολεμική τακτική της κεντρικής κυβέρνησης συνεχίστηκε με την απορρόφηση φορολογικών πεδίων από την τοπική αυτοδιοίκηση και της παραχώρησης κρατικών επιχορηγήσεων. Πολιτική η οποία έγινε πιο εντατική με την επιβολή της δικτατορίας στην Ελλάδα.

Με το σύνταγμα του 1975 (μεταδικτατορική περίοδος), δόθηκαν ιδιαίτερες δυνατότητες ανάπτυξης των Ο.Τ.Α. Η αρχή της φορολογικής αποκέντρωσης των Ο.Τ.Α. ξεκινάει από τα τέλη της δεκαετίας του 1980 με την μεταβίβαση αρμοδιοτήτων και την χορήγηση έκτακτων επιχορηγήσεων στους Ο.Τ.Α. από την κεντρική κυβέρνηση.

Επίσης σύμφωνα με τον νόμο 1828 του 1989 θεσμοθετήθηκαν κονδύλια, τα οποία πρέπει να διανέμονται από την κεντρική κυβέρνηση στην τοπική αυτοδιοίκηση. Σταθμοί για την φορολογική αποκέντρωση στην Ελλάδα αποτελούν η νομοθετική κατοχύρωση της χρηματοδότησης επενδύσεων της τοπικής αυτοδιοίκησης μέσω επενδυτικών προγραμμάτων, όπως το Ε.Π.Τ.Α. (Ειδικό Πρόγραμμα Τοπικής Αυτοδιοίκησης), ο «ΘΗΣΕΑΣ» και οι Κ.Α.Π. (Κεντρικοί Αυτοτελείς Πόροι)

Όπως προκύπτει και από τις προηγούμενες παραγράφους τα έσοδα της τοπικής αυτοδιοίκησης μπορεί να καταταχθούν σε δύο κύριες ομάδες. Στα **φορολογικά έσοδα** και στις **κρατικές επιχορηγήσεις**. Στην κατηγορία των φορολογικών εσόδων περιλαμβάνονται οι άμεσοι και έμμεσοι φόροι τα τέλη και δικαιώματα. Τα φορολογικά έσοδα της τοπικής αυτοδιοίκησης έχουν μεταβληθεί διαχρονικά και ιδιαίτερα μετά την δεκαετία του 1940.

Σύμφωνα με στοιχεία της Ε.Σ.Υ.Ε. (Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδος) στην διάρθρωση των εσόδων της τοπικής αυτοδιοίκησης το έτος 1948 οι επιχορηγήσεις καταλαμβάνουν το 5% του συνόλου, ενώ τα φορολογικά έσοδα

συνολικά ανέρχονταν στο 89% των συνολικών εσόδων. Αντίστοιχα η διάρθρωση των φορολογικών εσόδων της τοπικής αυτοδιοίκησης το 2001 έχει αντιστραφεί, με τα φορολογικά έσοδα να καλύπτουν το 26% του συνόλου των εσόδων, ενώ οι επιχορηγήσεις καταλαμβάνουν το 62% του συνόλου των εσόδων.

Από τα ανωτέρω είναι εμφανής η πτωτική πορεία των αυτοτελών φορολογικών εσόδων της τοπικής αυτοδιοίκησης, η οποία οφείλεται στην πολιτική που ακολουθεί η κεντρική κυβέρνηση προς την τοπική αυτοδιοίκηση. Πορεία η οποία ακολουθείται έως και σήμερα. Η πολιτική αυτή συνίσταται στην αφαίρεση από τους Ο.Τ.Α. φορολογικών πόρων και η αντικατάστασή τους με ανελαστικές επιχορηγήσεις. Σε αυτό συναινεί, όπως έχει καταγραφεί ανωτέρω και το γεγονός ότι η συμμετοχή των φορολογικών εσόδων της τοπικής αυτοδιοίκησης στο σύνολο των φορολογικών εσόδων της κεντρικής κυβέρνησης αντιπροσωπεύει το μικρότερο ποσοστό μεταξύ των 15 κρατών μελών της Ε.Ε.

Τα περιορισμένα φορολογικά έσοδα και η εξάρτηση των μικρών Ο.Τ.Α. από τις κρατικές επιχορηγήσεις αποτελούν σημαντικό θέμα, το οποίο πρέπει να προβληματίσει τους αρμόδιους της κεντρικής κυβέρνησης. Είναι προφανές ότι η εκχώρηση μέρους ή συνόλου των εσόδων από φόρους που επιβάλλει η κεντρική διοίκηση προς την τοπική αυτοδιοίκηση, αποτελεί απλή εκχώρηση φορολογικών εσόδων φορολογικής εξουσίας με την οποία θα δίνεται δυνατότητα στους Ο.Τ.Α. να επηρεάσουν το ύψος των εσόδων τους μέσω της μεταβολής του μεγέθους των φορολογικών συντελεστών.

Από την παρουσίαση της σημερινής πραγματικότητας του φορολογικού συστήματος της τοπικής αυτοδιοίκησης στην Ελλάδα, διαπιστώνονται τα ακόλουθα;

- Τα φορολογικά έσοδα της τοπικής αυτοδιοίκησης ακολουθούν διαχρονικά έως σήμερα πτωτική πορεία.
- Η τοπική αυτοδιοίκηση δεν ήταν στο παρελθόν φτωχή από άποψη φορολογικών εσόδων.
- Η διάρθρωση του φορολογικού συστήματος της τοπικής αυτοδιοίκησης αποτελείται από ποικίλους φόρους διαφορετικής δυναμικότητας.

2. 6 ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΣΟΔΩΝ

Η φορολογική επιβάρυνση στη χώρα μας, ο λόγος δηλαδή των συνολικών φορολογικών εσόδων ως ποσοστού του Α.Ε.Π, ιδίως μετά τα μέσα της δεκαετίας του

1990 παρουσιάζει μια σε γενικές γραμμές διαχρονικά αυξητική τάση. Η παραπάνω αύξηση αποτελεί απόρροια μιας γενικότερης προσπάθειας δημοσιονομικής εξυγίανσης ενόψει της ένταξης της χώρας στην Ο.Ν.Ε, προέρχεται κυρίως από την ένταση της φορολογικής προσπάθειας, τον περιορισμό της φοροδιαφυγής παρά την αύξηση των φορολογικών συντελεστών και τη συγκράτηση των δαπανών. Τα τελευταία χρόνια διαμορφώνεται σε επίπεδα ελαφρώς υψηλότερα από τα αντίστοιχα του μέσου όρου των χωρών μελών του Ο.Ο.Σ.Α, αλλά σε χαμηλότερα επίπεδα από τα αντίστοιχα του μέσου όρου των ευρωπαϊκών χωρών μελών του οργανισμού και των χωρών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης βλ. Πίνακας 9 και 10.

ΠΙΝΑΚΑΣ 9

ΤΑ ΣΥΝΟΛΙΚΑ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΑ ΕΣΟΔΑ ΣΕ ΤΙΜΕΣ ΑΓΟΡΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ, ΤΗΝ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΈΝΩΣΗ ΚΑΙ ΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΜΕΛΗ ΤΟΥ Ο.Ο.Σ.Α

Έτος	Ελλάδα	ΟΟΣΑ (Σύνολο)	ΟΟΣΑ (Ευρώπη)	Ε Ε(15)
1970	20, 9	28, 9	29, 7	35, 8
1980	24, 0	32, 1	34, 5	31, 2
1990	29, 4	35, 0	37, 5	39, 2
1995	31, 7	36, 1	38, 7	40, 0
1999	38, 0	37, 3	39, 9	41, 6

Πηγή: Έκθεση για την Αναμόρφωση του Ελληνικού Φορολογικού Συστήματος,
Συντονιστική Επιτροπή Αναμόρφωσης 2002

ΠΙΝΑΚΑΣ 10

ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΣΟΔΩΝ ΩΣ ΠΟΣΟΣΤΟΥ ΤΟΥ Α.Ε.Π

1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
29, 1	34, 6	33, 0	33, 4	32, 3	31, 3	31, 3	31, 4

Πηγή Eurostat 2008

Τα έσοδα από άμεσους φόρους ως ποσοστό του Α.Ε.Π (εισοδήματος και περιουσίας) παρουσιάζουν μετά το 1995 αυξητική τάση, μετά το 2000 αυξομειώσεις με σχετική μείωση. Ειδικότερα ο φόρος εισοδήματος φυσικών προσώπων παρουσιάζει αρχικά αυξητική και στη συνέχεια πτωτική τάση το 2001 με τάσεις σταθεροποίησης και μικρές αυξομειώσεις τα χρόνια τα οποία ακολουθούν. Ο Φόρος

Εισοδήματος Νομικών Προσώπων παρουσιάζει μετά το 2001 εντονότερες αυξομειώσεις βλ. Πίνακας 11.

ΠΙΝΑΚΑΣ 11

ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΕΣΟΔΩΝ ΑΠΟ ΑΜΕΣΟΥΣ ΦΟΡΟΥΣ ΩΣ ΠΟΣΟΣΤΟΥ ΤΟΥ ΑΕΠ

	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
όνολο	6,9	10,00	8,8	8,7	8,0	8,2	8,6	8,1
όρος Εισοδήματος υσικών Προσώπων	3,6	5,0	4,5	4,5	4,4	4,4	4,6	4,6
όρος Εισοδήματος ομικών Προσώπων	2,3	4,1	3,3	3,4	2,9	3,0	3,2	2,7
ειικοί Φόροι	1,0	0,8	0,9	0,9	0,7	0,7	0,8	0,8

Πηγή Eurostat 2008

Τα έσοδα από έμμεσους φόρους (Φ.Π.Α, ειδικοί φόροι κατανάλωσης κ. α) παρουσιάζουν στα τέλη της προηγούμενης δεκαετίας αυξητική και μετά το 2000 πτωτική τάση με εξαίρεση το 2006, οπότε και παρατηρείται μια τάση ανάκαμψης. Με εξαίρεση τους φόρους κατανάλωσης όπου την περίοδο 1995 - 2006 παρατηρείται μιας συνεχής πτωτική τάση, βλ. Πίνακας 12.

ΠΙΝΑΚΑΣ 12

ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΕΣΟΔΩΝ ΑΠΟ ΕΜΜΕΣΟΥΣ ΦΟΡΟΥΣ ΩΣ ΠΟΣΟΣΤΟΥ ΤΟΥ ΑΕΠ

	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
όνολο	12,8	14,2	13,7	13,2	12,5	12,0	11,8	12,2
Π.Α	6,1	7,2	7,4	7,6	7,0	6,8	6,7	7,1
ασμοί & όροι Κατανάλωσης	4,2	3,1	3,1	2,9	2,8	2,6	2,6	2,4
ειικοί φόροι στα οϊόντα (συμπερ. & αγωγικοί δασμοί)	1,9	3,3	2,7	2,4	2,3	2,2	2,1	2,3
ειικοί φόροι ην παραγωγή	0,5	0,6	0,5	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3

Πηγή Eurostat 2008

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΤΑ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΜΕΛΩΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

3. 1 ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΤΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Η φορολογία, όπως και η τελωνειακή ένωση, αποτελούν σημαντικές πτυχές ώστε να επιτύχει η Ευρωπαϊκή Ένωση τους στόχους της **Συνθήκης της Λισσαβόνας**⁸. Σε αυτή την κατεύθυνση κινείται η δημιουργία κοινής φορολογικής βάσης για τις δραστηριότητες των επιχειρήσεων ACCIS. Η φορολογική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης επικεντρώνεται στην καταπολέμηση της φοροδιαφυγής⁹. Το Δεκέμβριο του 2007 το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο ενέκριναν το πρόγραμμα δράσης Fiscalis 2013. Με διαθέσιμα κεφάλαια ύψους 157 εκατομμύρια Ευρώ, το ανωτέρω πρόγραμμα προβλέπεται ότι θα τεθεί σε εφαρμογή από το 2008. Σκοπός του είναι η παροχή στα κράτη μέλη μέσων για την καλύτερη καταπολέμηση της φοροδιαφυγής, μείωση του κόστους που αναλαμβάνουν οι οικονομικοί φορείς προκειμένου να συμμορφωθούν με την κοινοτική νομοθεσία όσον αφορά το ΦΠΑ και τους ειδικούς φόρους κατανάλωσης. Ενισχύεται η συνεργασία μεταξύ φορολογικών διοικήσεων και η παροχή βοήθειας σε αυτές, ώστε να επιτύχουν κατάλληλη ισορροπία μεταξύ αποτελεσματικών ελέγχων από τη μια πλευρά και επιβάρυνσης των φορολογουμένων από την άλλη. Συμβάλλοντας παράλληλα στην ανάπτυξη και τη διαχείριση διευρωπαϊκών συστημάτων πληροφορικής στον τομέα της φορολογίας.

Ειδικότερα στον τομέα της **άμεσης φορολογίας** επικεντρώνεται στα ζητήματα : της διπλής φορολόγησης, ενισχύοντας την εφαρμογή διμερών συμφωνιών, της ενίσχυσης των κινήτρων για την προώθηση της επιστημονικής έρευνας, της συνεργασίας και του *συντονισμού των συστημάτων άμεσης φορολογίας* των κρατών μελών, της αναθεώρησης του θεσμικού πλαισίου του φόρου συγκέντρωσης κεφαλαίου, των κανόνων για την καταπολέμηση των παραβάσεων στον τομέα της

⁸ Γενική Έκθεση επί της Δραστηριότητας της Ευρωπαϊκής Ένωσης 2006. Ευρωπαϊκή Επιτροπή Βρυξέλλες - Λουξεμβούργο 2007

⁹ Γενική Έκθεση επί της Δραστηριότητας της Ευρωπαϊκής Ένωσης 2007. Ευρωπαϊκή Επιτροπή Βρυξέλλες - Λουξεμβούργο 2008

άμεσης φορολογίας, λαμβάνοντας υπόψη τις αρχές που απορρέουν από τη νομολογία του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και εξετάζοντας τις δυνατότητες για συντονισμένες λύσεις σε αυτόν.

Στην **έμμεση φορολογία** επιδιώκεται, μείωση των στρεβλώσεων του ανταγωνισμού που προκαλούνται από τις υπερβολικές αποκλίσεις στους ειδικούς φόρους κατανάλωσης, απλούστευση του *καθεστώτος Φ.Π.Α* για τις επιχειρήσεις, περιορισμός των αποκλίσεων όσον αφορά τους συντελεστές Φ.Π.Α, επέκταση του πεδίου εφαρμογής του ειδικού καθεστώτος που προβλέπεται από το 2003 στο φυσικό αέριο και την ηλεκτρική ενέργεια, επέκταση στις επιχειρήσεις οι οποίες δεν ασκούν οικονομική δραστηριότητα, της *απαλλαγής* οι οποία προβλέπεται για τους διεθνείς οργανισμούς, οριοθέτηση της μεταχείρισης ασφαλιστικών και χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών από άποψη Φ.Π.Α. Η καταπολέμηση της *φοροδιαφυγής στον τομέα του (ΦΠΑ)* βρίσκεται στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος με την υιοθέτηση σε κοινοτική κλίμακα στρατηγικής καταπολέμησης της φοροδιαφυγής ιδίως στον τομέα της έμμεσης φορολογίας, η οποία θα συμπλήρωνε τις προσπάθειες οι οποίες καταβάλλονται σχετικά σε εθνικό επίπεδο.

3. 2 ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΣΟΔΩΝ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ ΤΩΝ 27

Τα φορολογικά έσοδα ως ποσοστό του Α.Ε.Π στην Ευρωπαϊκή Ένωση των 27 την περίοδο 2002 - 2006 παρουσιάζουν αυξητική τάση, διαμορφώνονται στο 37, 1% του Α.Ε.Π το 2006 βλ. Πίνακας 13. Τα έσοδα από αμέσους φόρους κινούνται σε αυτή την κατεύθυνση, διαμορφώνονται στο 12% του Α.Ε.Π το 2006, από φόρο εισοδήματος φυσικών προσώπων στο 7,8% και από φόρο εισοδήματος νομικών προσώπων στο 3,3% την ίδια χρονιά. Τα έσοδα από εμμέσους φόρους στο 14,3% του Α.Ε.Π υπερτερώντας οριακά αυτά από αμέσους φόρους, από Φ.Π.Α στο 8% βλ. Πίνακες 14 και 15. Οι εισφορές Κοινωνικής Ασφάλισης στο 8,7% ειδικότερα των εργαζομένων στο 3,4% και των εργοδοτών στο 5,3%. Αναφορικά με τη βαθμίδα διακυβέρνησης υπερτερούν αυτά της Κεντρικής Διοίκησης έναντι αυτών που επιβάλλονται από τις Ομοσπονδιακές και Τοπικές Αρχές, ανάλογα με το σύστημα διακυβέρνησης κάθε χώρας μέλους, 21, 7% έναντι 7, 6% και 4, 4% αντίστοιχα βλ. Πίνακας 16. Ανάλογη είναι η εικόνα στην Ευρωπαϊκή Ένωση των 25 και τη Ζώνη του Ευρώ βλ. Πίνακες 17 έως 24.

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ ΤΩΝ 27

ΠΙΝΑΚΑΣ 13

ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΣΟΔΩΝ ΩΣ ΠΟΣΟΣΤΟΥ ΤΟΥ Α.Ε.Π

1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
-	-	-	36,4	36,4	36,5	36,9	37,1

Πηγή Eurostat 2008

ΠΙΝΑΚΑΣ 14

ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΕΣΟΔΩΝ ΑΠΟ ΑΜΕΣΟΥΣ ΦΟΡΟΥΣ ΩΣ ΠΟΣΟΣΤΟ ΤΟΥ Α.Ε.Π

	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
ολο	-	-	-	11,7	11,6	11,5	11,7	12,0
ρος Εισοδήματος οσικών Προσώπων	-	-	-	7,9	7,9	7,7	7,7	7,8
ρος Εισοδήματος μικρών Προσώπων	-	-	-	3,0	2,9	2,9	3,1	3,3
ποί Φόροι	-	-	-	0,8	0,9	0,9	0,9	0,8

Πηγή Eurostat 2008

ΠΙΝΑΚΑΣ 15

ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΕΣΟΔΩΝ ΑΠΟ ΕΜΜΕΣΟΥΣ ΦΟΡΟΥΣ ΩΣ ΠΟΣΟΣΤΟΥ ΤΟΥ ΑΕΠ

	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
ολο	-	-	-	13,5	13,7	13,9	14,2	14,3
Π.Α	-	-	-	7,4	7,4	7,6	7,9	8,0
μοί & ροι Κατανάλωσης	-	-	-	3,1	3,3	3,3	3,2	3,1
ποί φόροι στα προϊόντα μπερ. & εισαγωγικοί μοί)	-	-	-	1,5	1,5	1,6	1,6	1,6
ποί φόροι ην παραγωγή	-	-	-	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5

Πηγή Eurostat 2008

ΠΙΝΑΚΑΣ 16

ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΣΟΔΩΝ ΑΝΑΛΟΓΑ ΜΕ ΤΗ ΒΑΘΜΙΑ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ

	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
έντρική κυβέρνηση	-	-	-	21,2	21,3	21,3	21,6	21,7
ολιτειακές κυβερνήσεις	-	-	-	7,1	7,3	7,4	7,5	7,6
οπικές κυβερνήσεις	-	-	-	4,3	4,2	4,4	4,4	4,4
ισφορές κοινωνικής σφάλισης	-	-	-	10,7	10,6	10,6	10,6	10,6
ργανα της Ε.Ε	-	-	-	0,4	0,4	0,3	0,3	0,3

Πηγή Eurostat 2008

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ ΤΩΝ 25

ΠΙΝΑΚΑΣ 17

ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΣΟΔΩΝ ΩΣ ΠΟΣΟΣΤΟΥ ΤΟΥ Α.Ε.Π

1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
37,5	37,6	37,1	36,9	36,9	36,9	37,4	37,6

Πηγή Eurostat 2008

ΠΙΝΑΚΑΣ 18

ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΕΣΟΔΩΝ ΑΠΟ ΑΜΕΣΟΥΣ ΦΟΡΟΥΣ ΩΣ ΠΟΣΟΣΤΟ ΤΟΥ Α.Ε.Π

	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
ολο	12,2	12,6	12,4	12,2	12,0	11,9	12,2	12,4
ρος Εισοδήματος οσικών Προσώπων	8,7	8,6	8,5	8,3	8,3	8,1	8,1	8,2
ρος Εισοδήματος ομικών Προσώπων	2,7	3,1	3,0	3,0	2,8	2,9	3,1	3,3
ποί Φόροι	0,8	0,9	0,8	0,9	0,9	0,9	1,0	0,9

Πηγή Eurostat 2008

ΠΙΝΑΚΑΣ 19

ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΕΣΟΔΩΝ ΑΠΟ ΕΜΜΕΣΟΥΣ ΦΟΡΟΥΣ ΩΣ ΠΟΣΟΣΤΟΥ ΤΟΥ ΑΕΠ

	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
ολο	13,7	13,8	13,5	13,6	13,7	13,7	14,1	14,1
ΠΑ	6,8	7,3	7,2	7,3	7,4	7,5	7,7	7,8
μοί & οροι Κατανάλωσης	3,1	3,2	3,1	3,2	3,2	3,2	3,2	3,0
ποί φόροι στα προϊόντα μπερ. & εισαγωγικοί μοί)	2,4	1,8	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	1,7
ποί φόροι ην παραγωγή	1,3	1,5	1,5	1,5	1,6	1,6	1,6	1,6

Πηγή Eurostat 2008

ΠΙΝΑΚΑΣ 20

ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΣΟΔΩΝ ΑΝΑΛΟΓΑ ΜΕ ΤΗ ΒΑΘΜΙΑ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ

	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
έντρική κυβέρνηση	21,8	22,3	21,9	21,7	21,6	21,6	21,9	22,0
ολιτειακές κυβερνήσεις	5,6	6,4	6,4	7,1	7,3	7,4	7,5	7,6
οπικές κυβερνήσεις	4,2	4,3	4,3	4,2	4,3	4,3	4,4	4,4
ισφορές κοινωνικής σφάλισης	11,2	10,7	10,7	10,7	10,7	10,7	10,7	10,7
ργανα της Ε.Ε	0,8	0,6	0,5	0,4	0,4	0,3	0,3	0,3

Πηγή Eurostat 2008

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ ΤΩΝ 15

ΠΙΝΑΚΑΣ 21

ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΣΟΔΩΝ ΩΣ ΠΟΣΟΣΤΟΥ ΤΟΥ Α.Ε.Π

1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
36,7	38,2	37,8	37,7	37,7	37,6	38,1	38,4

Πηγή Eurostat 2008

ΠΙΝΑΚΑΣ 22

ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΕΣΟΔΩΝ ΑΠΟ ΑΜΕΣΟΥΣ ΦΟΡΟΥΣ ΩΣ ΠΟΣΟΣΤΟ ΤΟΥ Α.Ε.Π

	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
ολο	11,4	12,7	12,5	12,4	12,0	11,8	12,1	12,4
ίρος Εισοδήματος οσικών Προσώπων	8,0	8,0	8,1	7,9	7,8	7,7	7,7	7,9
ίρος Εισοδήματος μικρών Προσώπων	2,6	3,6	3,5	3,5	3,2	3,1	33,3	3,5
ποί Φόροι	0,9	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0

Πηγή Eurostat 2008

ΠΙΝΑΚΑΣ 23

ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΕΣΟΔΩΝ ΑΠΟ ΕΜΜΕΣΟΥΣ ΦΟΡΟΥΣ ΩΣ ΠΟΣΟΣΤΟΥ ΤΟΥ ΑΕΠ

	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
ολο	13,2	13,8	13,6	13,6	13,8	14,0	14,2	14,3
Π.Α	6,0	7,1	7,0	7,1	7,2	7,3	7,5	7,6
μοί & φοι Κατανάλωσης	2,9	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	2,9	2,9
ποί φόροι στα προϊόντα μπερ. & εισαγωγικοί μοί)	2,9	2,2	2,0	1,9	1,9	2,0	2,0	2,1
ποί φόροι ην παραγωγή	1,4	1,7	1,7	1,6	1,7	1,7	1,8	1,8

Πηγή Eurostat 2008

ΠΙΝΑΚΑΣ 24

ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΣΟΔΩΝ ΑΝΑΛΟΓΑ ΜΕ ΤΗ ΒΑΘΜΙΑ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ

	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
έντρική κυβέρνηση	20,4	21,8	21,5	21,3	21,1	21,0	21,4	21,6
ολιτειακές κυβερνήσεις	5,6	6,4	6,4	7,1	7,3	7,4	7,5	7,6
οπικές κυβερνήσεις	2,8	3,1	3,1	3,1	3,0	3,0	3,1	3,1
ισφορές κοινωνικής σφάλισης	12,3	12,2	12,2	12,3	12,4	12,4	12,4	12,5
ργανα της Ε.Ε	0,9	0,6	0,6	0,4	0,4	0,3	0,3	0,3

Πηγή Eurostat 2008

3.3 ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ ΑΝΕΠΤΥΓΜΕΝΩΝ ΧΩΡΩΝ ΜΕΛΩΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Σε αυτό το σημείο επιχειρείται συνοπτική περιγραφή της δομής και των χαρακτηριστικών των φορολογικών συστημάτων των ακόλουθων τριών περισσότερο ανεπτυγμένων χωρών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Ηνωμένου Βασιλείου, Γαλλίας, Γερμανίας.

3.3.1 ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ

Στο Ηνωμένο Βασίλειο το 2006 η φορολογική επιβάρυνση, δηλαδή (το ύψος των φορολογικών εσόδων ως ποσοστό του Α.Ε.Π) διαμορφώνεται σε επίπεδα ελαφρώς υψηλότερα από τα αντίστοιχα του μέσου όρου της Ευρωπαϊκής Ένωσης 37, 4% έναντι 37, 1%. Η συνολική φορολογική επιβάρυνση παρουσιάζει αυξητική τάση κατά δύο ποσοστιαίες μονάδες την περίοδο 1995 - 2000, η παραπάνω αύξηση αποτελεί απόρροια κυρίως της αντίστοιχης των άμεσων φόρων, μετά το 2000 ακολουθεί πτώση και εκ' νέου αύξηση μετά το 2004 βλ. Πίνακας 25. Το φορολογικό σύστημα της χώρας χαρακτηρίζεται από αισθητά μεγαλύτερη συμβολή των αμέσων φόρων στα συνολικά φορολογικά έσοδα σε σχέση με τον κοινοτικό μέσο όρο, 17, 4% του Α.Ε.Π έναντι 12%, το γεγονός αντανακλά αφενός τη σημαντική εξάρτηση από προσωπικούς φόρους εισοδήματος και αφετέρου τη σημαντική συμβολή άλλων άμεσων φόρων πέραν του προσωπικού και του εταιρικού φόρου εισοδήματος, όπως π. χ η τοπική φορολογία στα περιουσιακά στοιχεία, γη και ακίνητα. Τα έσοδα από άμεσους ύστερα από μια περίοδο μείωσης παρουσιάζουν αυξητική τάση τα έτη 2005 και 2006, αυτά από προσωπικούς φόρους εισοδήματος κατά 1, 7%, τα αντίστοιχα από εταιρικούς κατά 1, 1%. Οι άμεσοι φόροι συνεισφέρουν στο 46, 7% των συνολικών φορολογικών εσόδων, αντίθετα οι έμμεσοι στο 35, 2% και οι εισφορές κοινωνικής ασφάλισης μόνο στο 18, 1% βλ. Πίνακες 26 και 27. Το 95% των συνολικών φορολογικών εσόδων προέρχεται από την Κεντρική Διοίκηση βλ. Πίνακας 28.

Στη φορολογία εισοδήματος φυσικών προσώπων το 2008 ο οριακός φορολογικός συντελεστής 10% καταργείται, ο βασικός μειώνεται από το 22% στο 20%, ο υψηλός παραμένει στο 40% βαρύνει εισοδήματα μεγαλύτερα από 36.000 Λίρες. Το αφορολόγητο για αυξάνεται και διαμορφώνεται για άτομα ηλικία κάτω των 65 ετών στις 5435 Λίρες (8.000 Ευρώ), για τα αντίστοιχα ηλικίας 65 έως 74 ετών στις 9.030 Λίρες και αυτά άνω των 74 ετών στις 9.180 Λίρες. Από το 2003 έχουν

θεσπιστεί δύο σημαντικές εκπτώσεις, η πρώτη προς όφελος των παιδιών και η δεύτερη των χαμηλού εισοδήματος εργαζομένων. Παράλληλα θεσπίζεται ένας μοναδικός φόρος κεφαλαίου, με συντελεστή από το 2008 18%, ετήσια έκπτωση 9.600 Λίρες, το αφορολόγητο στις κληρονομίες διαμορφώνεται στα 312.000 Λίρες για το άτομο.

Στη φορολογία των επιχειρήσεων, το καθεστώς έχει τα τελευταία χρόνια αλλάξει ριζικά. Ο ανώτερος συντελεστής μειώνεται από 33% στο 30% το 1999 και 28% το 2008, ο κατώτερος για επιχειρήσεις με ετήσια κέρδη κάτω από 300.000 Λίρες από το 24% στο 19% την ίδια χρονική περίοδο, μετά το 2007 αυξάνεται σταδιακά κατά μια ποσοστιαία μονάδα με αποτέλεσμα να διαμορφωθεί το 2009 στο 22%. Οι εκπτώσεις για τις δαπάνες Έρευνας & Ανάπτυξης των επιχειρήσεων αυξάνονται.

Ο κανονικός συντελεστής Φ.Π.Α διαμορφώνεται στο 17, 5%, υπάρχουν πολλές περιπτώσεις εξαιρέσεων και απαλλαγών, ως χαρακτηριστικό παράδειγμα μπορεί να θεωρηθεί η περίπτωση του μειωμένου συντελεστή 5% στα καύσιμα και την ενέργεια. Στις ασφάλειες ο κατώτερος συντελεστής διαμορφώνεται σήμερα στο 5%, ο ανώτερος στο 17, 5% σε ακίνητα, οχήματα και οδική ασφάλεια. Σημαντικές αλλαγές έλαβαν χώρα τα τελευταία χρόνια στη φορολογία του καπνού και των καυσίμων, οι συντελεστές φορολογίας των καυσίμων αυξάνονται, καθώς και η επιβάρυνση των ρυπογόνων οχημάτων, έναντι των φιλικών σε αυτό. Νέοι φόροι εισάγονται την τελευταία δεκαετία στον τομέα της ιδιοκτησίας, της προστασίας από την κλιματική αλλαγή ενώ αύξηση παρουσιάζει η επιβάρυνση των επιβατών αεροπορικών εταιρειών ιδίως σε εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης προορισμούς. Από το 2001 το κατώφλι για πληρωμή εισφορών κοινωνικής ασφάλισης είναι τόσο για εργαζόμενους όσο και εργοδότες ίσο με το αφορολόγητο του φόρου εισοδήματος φυσικών προσώπων. Οι εισφορές διαφοροποιούνται για τέσσερις βασικές κατηγορίες ασφαλισμένων, μισθωτούς, αυτοαπασχολούμενους, εθελοντικές συνεισφορές και αυτοαπασχολούμενους με κέρδη από 5.435 έως 40.040 Λίρες.

ΠΙΝΑΚΑΣ 25

ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΣΟΔΩΝ ΩΣ ΠΟΣΟΣΤΟΥ ΤΟΥ Α.Ε.Π

1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
35.1	37.4	37.1	35.6	35.3	35.7	36.6	37.4

Πηγή Eurostat 2008

ΠΙΝΑΚΑΣ 26

ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΕΣΟΔΩΝ ΑΠΟ ΑΜΕΣΟΥΣ ΦΟΡΟΥΣ ΩΣ ΠΟΣΟΣΤΟ ΤΟΥ Α.Ε.Π

	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
σύνολο	15.4	17.0	17.1	16.0	15.4	15.6	16.6	17.4
όρος Εισοδήματος φυσικών Προσώπων	10, 2	10, 8	10, 8	10, 4	10, 0	9, 9	10, 4	10, 6
όρος Εισοδήματος νομικών Προσώπων	2.7	3.4	3.5	2.8	2.7	2.8	3.3	3.9
επιφοροί	2.4	2.9	2.9	2.9	2.8	2.9	3.0	3.0

Πηγή Eurostat 2008

ΠΙΝΑΚΑΣ 27

ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΕΣΟΔΩΝ ΑΠΟ ΕΜΜΕΣΟΥΣ ΦΟΡΟΥΣ ΩΣ ΠΟΣΟΣΤΟΥ ΤΟΥ ΑΕΠ

	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
σύνολο	13.6	14.1	13.7	13.6	13.5	13.4	13.1	13.1
Π.Α	6.5	6.7	6.7	6.7	6.9	6.9	6.8	6.7
επιφοροί & όρος Κατανάλωσης	4.2	4.0	3.9	3.8	3.7	3.6	3.4	3.3
επιφοροί στα προϊόντα υπερ. & εισαγωγικοί επιφοροί)	1.1	1.6	1.4	1.3	1.2	1.3	1.4	1.5
επιφοροί στην παραγωγή	1.8	1.8	1.8	1.7	1.7	1.6	1.6	1.6

Πηγή Eurostat 2008

ΠΙΝΑΚΑΣ 28

ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΣΟΔΩΝ ΑΝΑΛΟΓΑ ΜΕ ΤΗ ΒΑΘΜΙΑ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ

	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Κεντρική κυβέρνηση	32.8	35.2	35.1	33.6	33.2	33.7	34.5	35.3
Πολιτειακές κυβερνήσεις	Δ/Υ	Δ/Υ	Δ/Υ	Δ/Υ	Δ/Υ	Δ/Υ	Δ/Υ	
Περιφερειακές κυβερνήσεις	1.3	1.5	1.5	1.6	1.7	1.7	1.7	1.7
Επιφορές κοινωνικής ασφάλισης	Δ/Υ	Δ/Υ	Δ/Υ	Δ/Υ	Δ/Υ	Δ/Υ	Δ/Υ	Δ/Υ
Όργανα της Ε.Ε	1.0	0.7	0.6	0.5	0.4	0.3	0.3	0.3

Πηγή Eurostat 2008

3.3.2 ΓΑΛΛΙΑ

Τα συνολικά φορολογικά έσοδα της χώρας παρουσιάζουν στα τέλη της περασμένης δεκαετίας έως το 1999 αυξητική τάση, ακολουθεί μείωση και εκ' νέου αύξηση μετά το 2003. Το 2006 η Γαλλία ήταν η τέταρτη μετά τη Δανία, τη Σουηδία και το Βέλγιο σε φορολογική επιβάρυνση χώρα μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης των 27, το φορολογικά έσοδα ως ποσοστό του Α.Ε.Π διαμορφώθηκαν στο 44, 2% βλ. Πίνακας 29. Η συμβολή τόσο των αμέσων όσο και των εμμέσων φόρων διαμορφώνεται σε επίπεδα υψηλότερα του κοινοτικού μέσου όρου. Η συμβολή των

πρώτων παρουσιάζει μάλιστα την περίοδο 1995 - 2001 αξιοσημείωτη αύξηση, απόρροια της θέσπισης το 1998 ενός άμεσου προσωπικού φόρου εισοδήματος του Contribution Sociale Généralisée (C.S.G) ο οποίος υποκαθιστά εν' μέρη τις ασφαλιστικές εισφορές των εργαζομένων. Οι ασφαλιστικές εισφορές ως ποσοστό του Α.Ε.Π διαμορφώνονται στα υψηλότερα επίπεδα στην Ευρωπαϊκή Ένωση των 27 παρουσιάζουν όμως πτωτική τάση. Η επιβάρυνση των εργοδοτών είναι σαφώς μεγαλύτερη από αυτή των εργαζομένων, 35% έως 45% έναντι 14%. Τα έσοδα από φόρο εισοδήματος φυσικών προσώπων παρουσιάζουν πτωτική τάση την περίοδο 2000 - 2004 η οποία ακολουθείται από αύξηση την περίοδο 2004 - 2006. Αντίστοιχη μείωση παρατηρείται και σε αυτά από φόρο εισοδήματος νομικών προσώπων την περίοδο 2001 - 2003 απόρροια ενδεχόμενης ύφεσης και της μείωσης των φορολογικών συντελεστών βλ. Πίνακες 30 και 31. Όσον αφορά το επίπεδο διακυβέρνησης, η συμβολή της Κεντρικής Διοίκησης στα συνολικά φορολογικά έσοδα διαμορφώνεται στο 38, 5% χαμηλότερη από κάθε άλλη χώρα με μη ομοσπονδιακή μορφή διακυβέρνησης, η αντίστοιχη της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στο 11% σαφώς υψηλότερη από το 7, 6% του κοινοτικού μέσου όρου, με σημαντικότερους φόρους αυτούς οι οποίοι βαρύνουν τις τοπικές επιχειρήσεις και την ιδιοκτησία βλ. Πίνακας 32.

Η τρέχουσα φορολογική πολιτική αποσκοπεί στην ενίσχυση, της εργασίας, της αγοραστικής δύναμης των πολιτών, της απασχόλησης των νέων, της προστασίας των δανειοληπτών και της οικογένειας. Σημαντικές αλλαγές επέρχονται στην άμεση φορολογία και αυτές του πλούτου και του κεφαλαίου.

Η φορολογία εισοδήματος φυσικών προσώπων ακολουθεί μια προοδευτική κλίμακα, ο ανώτερος συντελεστής διαμορφώνεται στο 40%, το φορολογικό σύστημα λαμβάνει υπόψη του τις ιδιαιτερότητες κάθε νοικοκυριού, προβλέπονται μια σειρά από κατώφλια και απαλλαγές. Το εισόδημα από επενδύσεις φορολογείται με συντελεστή 16%. Το 1999 μειώνονται οι συντελεστές στο εισόδημα από εργασία. Το 2006 μειώνεται ο αριθμός των κλιμακίων, οι συντελεστές, ενώ το σύστημα απλοποιείται. Στη φορολογία των νομικών προσώπων ο μέσος συντελεστής διαμορφώνεται στο 33,33%, οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις φορολογούνται με συντελεστή 15%, αυτές με φορολογητέα κέρδη πάνω από 2.289, 00 Ευρώ υφίσταται μια επιπρόσθετη επιβάρυνση 3, 3%. Ανεξάρτητα από το εάν μια επιχείρηση πραγματοποιεί κέρδη υπόκειται ελάχιστη επιβάρυνση ανάλογα με το τζίρο της. Στη Γαλλία οι επιχειρήσεις και αυτοαπασχολούμενοι υπόκεινται επιπλέον σε τοπικό φόρο

ο οποίος αντιστοιχεί στο 40% της συνολικής φορολογικής επιβάρυνσης των επιχειρήσεων διαφέρει ανάλογα με την περιοχή. Ο κανονικός συντελεστής Φ.Π.Α διαμορφώνεται στο 19,6%, ο μειωμένος 5,5% βαρύνει είδη πρώτης ανάγκης και συγκεκριμένα περιοδικά, ο 2,1% εφημερίδες, θεατρικές παραστάσεις και εγκεκριμένα φάρμακα. Ο φόρος του πλούτου βαρύνει πολίτες οι οποίοι κατέχουν περιουσιακά στοιχεία με καθαρή αξία μεγαλύτερη από 750.000 Ευρώ, από τον παραπάνω φόρο απαλλάσσονται συγκεκριμένες κατηγορίες στοιχείων όπως αυτά των επιχειρήσεων, ποιοτικές τοποθετήσεις, πολιτικές κοινωνικής προστασίας κ. α.

ΠΙΝΑΚΑΣ 29

ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΣΟΔΩΝ ΩΣ ΠΟΣΟΣΤΟΥ ΤΟΥ Α.Ε.Π

1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
42,7	44,1	43,8	43,1	42,9	43,2	43,8	44,2

Πηγή Eurostat 2008

ΠΙΝΑΚΑΣ 30

ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΕΣΟΔΩΝ ΑΠΟ ΑΜΕΣΟΥΣ ΦΟΡΟΥΣ ΩΣ ΠΟΣΟΣΤΟ ΤΟΥ Α.Ε.Π

	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
ολο	8,4	12,5	12,6	11,8	11,4	11,6	11,9	12,3
ρος Εισοδήματος ισικών Προσώπων	5,3	8,4	8,2	7,9	7,9	7,5	7,7	8,0
ρος Εισοδήματος μικρών Προσώπων	1,8	2,8	3,1	2,5	2,1	2,7	2,7	2,9
ιποί Φόροι	1,4	1,3	1,4	1,3	1,3	1,4	1,5	1,4

Πηγή Eurostat 2008

ΠΙΝΑΚΑΣ 31

ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΕΣΟΔΩΝ ΑΠΟ ΕΜΜΕΣΟΥΣ ΦΟΡΟΥΣ ΩΣ ΠΟΣΟΣΤΟΥ ΤΟΥ ΑΕΠ

	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
ολο	16,0	15,8	15,4	15,4	15,3	15,5	15,7	15,7
Π.Α	7,4	7,3	7,2	7,1	7,1	7,2	7,3	7,3
μοί & ροι Κατανάλωσης	2,8	2,6	2,5	2,6	2,5	2,3	2,2	2,3
ιποί φόροι στα προϊόντα μπερ. & εισαγωγικοί μοί)	1,7	1,7	1,6	1,7	1,7	1,9	1,9	1,8
ιποί φόροι ην παραγωγή	4,2	4,2	4,1	4,1	4,1	4,2	4,3	4,3

Πηγή Eurostat 2008

ΠΙΝΑΚΑΣ 32

ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΣΟΔΩΝ ΑΝΑΛΟΓΑ ΜΕ ΤΗ ΒΑΘΜΙΑ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ

	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Κεντρική κυβέρνηση	17,7	18,6	18,1	17,5	17,1	18,2	17,7	17,0
Πολιτειακές κυβερνήσεις	Δ/Υ	Δ/Υ	Δ/Υ	Δ/Υ	Δ/Υ	Δ/Υ	Δ/Υ	Δ/Υ
Τοπικές κυβερνήσεις	4,5	4,3	4,1	4,1	4,2	4,5	4,8	4,8
Εισφορές κοινωνικής ασφάλισης	20,0	21,0	21,3	21,2	21,4	20,4	21,2	22,3
Όργανα της Ε.Ε	0,8	0,6	0,6	0,5	0,3	0,2	0,3	0,3

Πηγή Eurostat 2008

3.3.3 ΓΕΡΜΑΝΙΑ

Τα φορολογικά έσοδα ως ποσοστό του Α.Ε.Π παρουσιάζουν στα τέλη της δεκαετίας του 1990 αυξητική τάση ως συνέπεια της αύξησης των εσόδων από φόρο εισοδήματος η οποία μετά το 2001 ανακόπτεται ως συνέπεια της μεταρρύθμισης του 2000 στη φορολογία εισοδήματος, μετά το 2006 παρατηρείται εκ' νέου αύξηση. Η φορολογική επιβάρυνση στη χώρα το 2006 διαμορφώνεται σε επίπεδα μεγαλύτερα του κοινοτικού μέσου όρου και της ζώνης του Ευρώ 39,3% έναντι 37,1% και 38,4% αντίστοιχα βλ. Πίνακας 33. Οι εισφορές κοινωνικής ασφάλισης διαμορφώνεται σε ιδιαίτερα υψηλά επίπεδα, σε γενικές γραμμές βαρύνουν κατά 50% τους εργαζόμενους και 50% εργοδότες. Η αναλογία του αμέσων και ιδίως των εμμέσων φόρων ως ποσοστού του Α.Ε.Π διαμορφώνεται σε ένα από τα χαμηλότερα στην Ευρωπαϊκή Ένωση επίπεδα 27,8% και 31,6% αντίστοιχα βλ. Πίνακες 34 και 35. Η συμβολή των φορολογικών εσόδων της Τοπικής Αυτοδιοίκησης διαμορφώνεται στο 21,9% των συνολικών εσόδων. Η Τοπική Αυτοδιοίκηση αντλεί σημαντικά έσοδα από το Φ.Π.Α το φόρο εισοδήματος, τη φορολογία του κεφαλαίου και των αυτοκινήτων. Η Κεντρική Διοίκηση αντλεί το μικρότερο ποσοστό φορολογικών εσόδων στην Ευρωπαϊκή Ένωση 28,8% βλ. Πίνακας 36.

Τα δύο τελευταία χρόνια επέρχονται σημαντικές μεταβολές στη φορολογία των νομικών προσώπων με μείωση συντελεστών, ενώ παράλληλα προτείνονται αλλαγές και στη φορολογία των κληρονομιών. Το 2009 ένας φόρος 25% στα εισοδήματα από κεφάλαιο ο οποίος βαρύνει τα ιδιωτικά νοικοκυριά τίθεται σε ισχύ.

Στη φορολογία εισοδήματος την περίοδο 1999 - 2005 μειώνονται οι συντελεστές, ενώ αυξάνεται το αφορολόγητο, η μείωση αντισταθμίζεται από διεύρυνση της φορολογικής βάσης. Το 2005 οι συντελεστές φόρου εισοδήματος

φυσικών προσώπων κλιμακώνονται από το βασικό 15% για εισοδήματα πάνω από το αφορολόγητο και 42% για αυτά πάνω από 52.125 Ευρώ. Το 2007 θεσπίζεται ένας επιπλέον συντελεστής 45% για εισοδήματα άνω των 250.000 Ευρώ. Το εισόδημα των συζύγων οι οποίοι συμβιώνουν φορολογείται συνολικά, το ατομικό αφορολόγητο διαμορφώνεται στα 15.328 Ευρώ. Το φορολογικό σύστημα των εταιρειών έχει υποστεί τα τελευταία χρόνια σημαντικές μεταβολές. Το 1999 θεσπίζεται ένας κοινός συντελεστής 15%, ο οποίος αντικαθιστά τους δύο προηγούμενους 45% για τα μη διανεμόμενα κέρδη και 30% για τα διανεμόμενα. Η μείωση αντισταθμίζεται και σε αυτή την περίπτωση από διεύρυνση της φορολογικής βάσης. Στο ζήτημα της διπλής φορολογίας των εταιρικών κερδών μόνο το ήμισυ αυτών υπόκειται σε προσωπικό φόρο εισοδήματος. Ο κανονικός συντελεστής Φ.Π.Α αυξάνεται από το 16% στο 19% τον Ιανουάριο του 2007. Η χρήση του μειωμένου συντελεστή του 7% για τρόφιμα, μεταφορές, βιβλία, καθώς και οι απαλλαγές π. χ για ενοίκια κατοικιών και υπηρεσίες γιατρών είναι περιορισμένες σε σχέση με άλλες χώρες μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι συντελεστές φόρου κληρονομιών και γονικών παροχών κυμαίνονται μεταξύ 7% και 50%, με κριτήρια όπως η σχέση μεταξύ δωρητή και δωρεοδόχου και το αφορολόγητο. Οι φορολογικοί συντελεστές στην ιδιοκτησία και τις μεταβιβάσεις διαμορφώνονται σε ετήσια βάση από τις τοπικές αρχές.

ΠΙΝΑΚΑΣ 33

ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΣΟΔΩΝ ΩΣ ΠΟΣΟΣΤΟΥ ΤΟΥ Α.Ε.Π

1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
39,8	41,9	40,0	39,5	39,6	38,8	38,7	39,3

Πηγή Eurostat 2008

ΠΙΝΑΚΑΣ 34

ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΕΣΟΔΩΝ ΑΠΟ ΑΜΕΣΟΥΣ ΦΟΡΟΥΣ ΩΣ ΠΟΣΟΣΤΟ ΤΟΥ Α.Ε.Π

	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
ολο	10,9	12,5	11,0	10,7	10,6	10,2	10,3	10,9
ρος Εισοδήματος σικών Προσώπων	9,3	10,2	9,9	9,6	9,3	8,7	8,6	8,9
ρος Εισοδήματος μικρών Προσώπων	0,9	1,7	0,6	0,6	0,7	0,9	1,1	1,4
ισοί Φόροι	0,7	0,6	0,6	0,5	0,5	0,6	0,6	0,7

Πηγή Eurostat 2008

ΠΙΝΑΚΑΣ 35

ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΕΣΟΔΩΝ ΑΠΟ ΕΜΜΕΣΟΥΣ ΦΟΡΟΥΣ ΩΣ ΠΟΣΟΣΤΟΥ ΤΟΥ ΑΕΠ

	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
ολο	12, 0	12, 5	12, 2	12, 1	12, 2	12, 0	12, 1	12, 4
Π.Α	6, 5	6, 8	6, 6	6, 4	6, 3	6, 2	6, 2	6, 3
ισμοί & ύροι Κατανάλωσης	2, 6	2, 8	2, 9	3, 0	3, 2	3, 0	2, 9	2, 8
ιποί φόροι στα προϊόντα υμπερ. & εισαγωγικοί σμοί)	1, 1	0, 9	0, 9	0, 9	0, 9	0, 9	0, 9	0, 9
ιποί φόροι ην παραγωγή	1, 8	2, 0	1, 8	1, 8	1, 8	1, 9	2, 1	2, 3

ΠΙΝΑΚΑΣ 36

ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΣΟΔΩΝ ΑΝΑΛΟΓΑ ΜΕ ΤΗ ΒΑΘΜΙΑ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ

	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
κεντρική κυβέρνηση	11, 1	11, 9	11, 3	11, 3	11, 4	10, 9	11, 1	11, 3
Πολιτειακές κυβερνήσεις	8, 4	9, 5	8, 8	8, 5	8, 5	8, 3	8, 2	8, 6
Γοπικές κυβερνήσεις	2, 5	2, 9	2, 7	2, 6	2, 6	2, 8	2, 9	3, 1
Εισφορές κοινωνικής ασφάλισης	16, 8	16, 9	16, 7	16, 7	16, 9	16, 5	16, 3	15, 9
ργανα της Ε.Ε	0, 9	0, 6	0, 5	0, 4	0, 4	0, 3	0, 3	0, 3

Πηγή Eurostat 2008

3.4 ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΛΙΓΟΤΕΡΟ ΑΝΕΠΤΥΓΜΕΝΩΝ ΧΩΡΩΝ ΜΕΛΩΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Στο σημείο αυτό γίνεται περιγραφή των φορολογικών συστημάτων λιγότερο ανεπτυγμένων χωρών, οι οποίες και βρίσκονται σε αντίστοιχο επίπεδο ανάπτυξης με την Ελλάδα. Ειδικότερα θα γίνει περιγραφή των φορολογικών συστημάτων της Ιρλανδίας, της Πορτογαλίας και της Βουλγαρίας.

3.4.1 ΙΡΛΑΝΔΙΑ

Τα φορολογικά έσοδα ως ποσοστό του Α.Ε.Π την περίοδο 1995 - 2006 στη χώρα παρουσιάζουν αρχικά πτωτική μέχρι το 2002 τάση και στη συνέχεια αυξητική τάση, το 2006 διαμορφώνονται στο 32,6% του Α.Ε.Π ένα από τα χαμηλότερα ποσοστά στη ζώνη του Ευρώ και την Ευρωπαϊκή Ένωση των 27 βλ. Πίνακας 37.

Όσον αφορά τη δομή του φορολογικού συστήματος της χώρας, τόσο οι έμμεσοι όσο και οι άμεσοι φόροι παρουσιάζουν ανάλογη με τα συνολικά φορολογικά έσοδα τάση, το 2006 υπερτερούν οριακά των αμέσων, διαμορφώνονται στο 14,3% του Α.Ε.Π έναντι 13,4%. Ο Φ.Π.Α αποτελεί τον έμμεσο φόρο με τη μεγαλύτερη συνεισφορά στα συνολικά έσοδα από εμμέσους φόρους 55%. Οι φόροι εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων διαμορφώνονται στο 7,3% και 3,8% του Α.Ε.Π αντίστοιχα, σε επίπεδα ανάλογα με τον κοινοτικό μέσο όρο βλ. Πίνακες 38 και 39. Οι εισφορές κοινωνικής ασφάλισης στο 4,9%, το δεύτερο χαμηλότερο μετά τη Δανία επίπεδο στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η Ιρλανδία αποτελεί μια από τις πλέον συγκεντρωτικές χώρες μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η Τοπική Αυτοδιοίκηση έχει περιορισμένες αρμοδιότητες ενώ συνεισφέρει μόλις στο 2,2% των συνολικών φορολογικών εσόδων βλ. Πίνακας 40.

Η φορολογική πολιτική της χώρας έχει ως βασική επιδίωξη τη μείωση της συνολικής φορολογικής επιβάρυνσης με στόχο την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας, γεγονός το οποίο απαιτεί κατάλληλες δημοσιονομικές πολιτικές, προκειμένου για τη διαμόρφωση υγιούς δημοσιονομικής κατάστασης. Την περίοδο 1995 - 2002 όπως προαναφέρθηκε παρατηρείται τάση μείωσης της συνολικής φορολογικής επιβάρυνσης η οποία αντισταθμίζεται από την αξιοσημείωτη οικονομική ανάπτυξη την οποία παρουσίασε η χώρα την παραπάνω περίοδο. Ακολουθεί αύξηση μετά το 2002, απόρροια της αξιοσημείωτης αύξησης των εσόδων από Φ.Π.Α, των κεφαλαιακών κερδών καθώς και των εσόδων από δασμούς. Στην έμμεση φορολογία τα έσοδα από φόρο εισοδήματος φυσικών προσώπων την περίοδο 2002 - 2006 μειώνονται, σαν συνέπεια της μείωσης των φορολογικών συντελεστών και της αύξησης αφορολογήτων, από το 10,3% στο 7,3% του Α.Ε.Π, τα αντίστοιχα από φόρο εισοδήματος νομικών προσώπων αυξάνονται από το 2,7% στο 3,8% του Α.Ε.Π.

Στη **Φορολογία Εισοδήματος Φυσικών Προσώπων**, ο μέσος συντελεστής μειώνεται σταδιακά από 27% το 1996 στο 21% το 2001, ο ανώτερος από το 48% στο 41% την ίδια περίοδο. Τα αφορολόγητα αντικαθίστανται από εκπτώσεις. Το όριο για τον ανώτερο συντελεστή για άγαμο διαμορφώνεται στα 35.400 Ευρώ. Το 2008 αυξάνεται η βασική προσωπική έκπτωση καθώς και αυτή για εργαζόμενου για άγαμους από 1.760 Ευρώ στα 1.830 Ευρώ. Με τις παραπάνω αλλαγές εκτιμάται ότι τα δυο πέμπτα των φορολογουμένων δε θα πληρώσουν καθόλου φόρο και άλλα δύο

πέμπτα θα πληρώσουν φόρο κάτω από το μέσο όρο. Ο συντελεστής στα κεφαλαιακά κέρδη διαμορφώνεται στο 20% η ετήσια έκπτωση στα 1.270 Ευρώ.

Στη **Φορολογία των Νομικών Προσώπων**, εφαρμόζεται από το 2003 συντελεστής 12,5% στα εμπορικά κέρδη, ο ισχύον από το 1981 συντελεστής του 10% εφαρμόζεται έως το 2010 σε μικρό μόνο αριθμό κατασκευαστικών εταιρειών και του 25% σε ειδικές περιπτώσεις μη εμπορικού εισοδήματος. Η φορολογία των τόκων και των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας διαμορφώνεται στο 20%. Μια επιπλέον επιβάρυνση 20% επιβάλλεται σε μη διανεμόμενες επενδύσεις και εισοδήματα από ιδιοκτησίες στις κλειστές επιχειρήσεις και αυτές οι οποίες παρέχουν επαγγελματικές υπηρεσίες.

Ο κανονικός **Συντελεστής Φ.Π.Α** διαμορφώνεται στο **21%**, ο μειωμένος του **13, 5%** επιβάλλεται σε συγκεκριμένες υπηρεσίες, εφημερίδες, κατασκευή κτιρίων, καύσιμα, ενέργεια, ο μηδενικός σε βασικά τρόφιμα, παιδικά είδη ένδυσης και υπόδησης καθώς και βιβλία.

Ο **Συντελεστής Φορολογίας Κεφαλαίου** διαμορφώνεται στο 20% σε δωρεές και κληρονομίες. Το αφορολόγητο εξαρτάται από τη σχέση μεταξύ δωρητή και δωρεοδόχου. Τα **Τέλη Χαρτοσήμου** επιβάλλονται σε δωρεές, πωλήσεις και ενοικιάσεις ιδιοκτησιών, ο συντελεστής κυμαίνεται έως το 9% ανάλογα με το εάν οι ιδιοκτησίες χρησιμοποιούνται για κατοικία ή για άλλες χρήσεις. Στη χώρα σε γενικές γραμμές τοπικές φορολογίες δεν υπάρχουν, με εξαίρεση την επιβάρυνση επιχειρήσεων ως ποσοστού της αξίας του ενοικίου επιχειρήσεων και ειδικές χρεώσεις υπηρεσιών.

Οι εισφορές κοινωνικής ασφάλισης των εργοδοτών ανέρχονται στο 10,75% του μισθού χωρίς ανώτατο όριο. Ένας μειωμένος συντελεστής 8,5% ισχύει για εργοδότες με εργαζομένους οι οποίοι αμείβονται με λιγότερο από 356 Ευρώ την εβδομάδα. Ο συντελεστής για τους εργαζομένους διαμορφώνεται στο 4%. Το 2008 το κατώτερο όριο αυξήθηκε στα 352 Ευρώ την εβδομάδα, το ανώτερο στα 50.700 Ευρώ. Οι αυτοαπασχολούμενοι υπόκεινται σε συντελεστή 3% για το σύνολο των εισοδημάτων τους άνω των 3.174 Ευρώ το χρόνο. Οι εισφορές για υγειονομική περίθαλψη διαμορφώνονται στο 2% για το σύνολο των μισθωτών, με αποτέλεσμα η συνολική επιβάρυνση να διαμορφώνεται στο 6% για τους απασχολούμενους με σχέση εξαρτημένης εργασίας και το 5% για τους αυτοαπασχολούμενους.

ΠΙΝΑΚΑΣ 37

ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΣΟΔΩΝ ΩΣ ΠΟΣΟΣΤΟΥ ΤΟΥ Α.Ε.Π

1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
33,1	31,7	29,8	28,5	29,0	30,4	30,8	32,6

Πηγή Eurostat 2008

ΠΙΝΑΚΑΣ 38

ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΕΣΟΔΩΝ ΑΠΟ ΑΜΕΣΟΥΣ ΦΟΡΟΥΣ ΩΣ ΠΟΣΟΣΤΟ ΤΟΥ Α.Ε.Π

	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
σύνολο	13,6	13,5	12,8	11,6	12,0	12,5	12,4	13,4
Εσοδοί Εισοδήματος Φυσικών Προσώπων	10,3	8,6	8,1	7,1	6,8	7,5	7,3	7,3
Εσοδοί Εισοδήματος Νομικών Προσώπων	2,7	3,7	3,5	3,7	3,7	3,6	3,4	3,8
Επιφοροί	0,6	1,2	1,2	0,8	1,5	1,4	1,7	2,2

Πηγή Eurostat 2008

ΠΙΝΑΚΑΣ 39

ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΕΣΟΔΩΝ ΑΠΟ ΕΜΜΕΣΟΥΣ ΦΟΡΟΥΣ ΩΣ ΠΟΣΟΣΤΟΥ ΤΟΥ Α.Ε.Π

	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
σύνολο	14,5	13,7	12,5	12,4	12,6	13,2	13,7	14,3
Π.Α.	7,0	7,3	65,8	7,0	7,0	7,4	7,7	7,9
Εσοδοί & Επιφοροί Κατανάλωσης	4,2	3,2	2,9	2,9	2,8	2,7	2,6	2,5
Επιφοροί στα προϊόντα εμπορ. & εισαγωγικοί (εσομοί)	2,0	2,3	2,0	1,7	1,9	2,2	2,6	3,0
Επιφοροί στην παραγωγή	1,2	0,8	0,8	0,8	0,9	0,9	1,0	1,0

Πηγή Eurostat 2008

ΠΙΝΑΚΑΣ 40

ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΣΟΔΩΝ ΑΝΑΛΟΓΑ ΜΕ ΤΗ ΒΑΘΜΙΑ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ

	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Κεντρική κυβέρνηση	26,9	26,8	24,9	23,9	24,4	25,6	26,0	27,6
Πολιτειακές κυβερνήσεις	Δ/Υ	Δ/Υ	Δ/Υ	Δ/Υ	Δ/Υ	Δ/Υ	Δ/Υ	Δ/Υ
Περιφερειακές κυβερνήσεις	0,9	0,6	0,6	0,6	0,7	0,7	0,7	0,7
Επιφορές κοινωνικής ασφάλισης	4,2	3,6	3,7	3,7	3,6	3,8	4,0	4,0
Όργανα της Ε.Ε.	1,2	0,6	0,5	0,3	0,3	0,2	0,3	0,2

Πηγή Eurostat 2008

3.4.2 ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ

Η φορολογική επιβάρυνση ως ποσοστό του Α.Ε.Π στη χώρα διαμορφώνεται στο 35,9% είναι επομένως κατά μια ποσοστιαία μονάδα μικρότερη από την αντίστοιχη του μέσου όρου της Ευρωπαϊκής Ένωσης των 27, το 1995 ήταν η πέμπτη χαμηλότερη στην Ευρωπαϊκή Ένωση των 27. Την περίοδο 1995 - 1999 αυξήθηκε σημαντικά ως συνέπεια της αύξησης των εσόδων από Φ.Π.Α, φόρο νομικών προσώπων και ασφαλιστικές εισφορές. Ακολουθεί μια διετία στασιμότητας, αύξηση 2002 και το 2003, μείωση το 2004 και εκ' νέου αύξηση το 2005 και το 2006 βλ. Πίνακας 41. Οι αυξήσεις των τελευταίων χρόνων αποτελούν απόρροια ιδίως της αύξησης των εσόδων από εμμέσους φόρους. Αξιοσημείωτο είναι ότι η συμβολή των εμμέσων φόρων διαμορφώνεται στο 43,8% του συνόλου έναντι 38,9% στην Ευρωπαϊκή Ένωση των 27. Αυτή του Φ.Π.Α είναι κατά μια ποσοστιαία μονάδα μεγαλύτερη από την αντίστοιχη του μέσου όρου της Ευρωπαϊκής Ένωσης των 27. Ανάλογη εικόνα παρουσιάζουν και οι εισφορές κοινωνικής ασφάλισης. Οι εργαζόμενοι καταβάλλουν εισφορές αντίστοιχες με το 11% του ακαθάριστου μηνιαίου μισθού τους, οι εργοδότες συνεισφέρουν κατά 23,75%. Οι παραπάνω εισφορές εκπίπτουν από το φόρο εισοδήματος. Αντίθετα η συμβολή των αμέσων φόρων διαμορφώνεται σε επίπεδα σαφώς χαμηλότερα του μέσου όρου της Ευρωπαϊκής Ένωσης των 27 24,5% έναντι 31,4% βλ. Πίνακες 42 και 43. Τα έσοδα της Τοπικής Αυτοδιοίκησης διαμορφώνονται σε εξαιρετικά χαμηλά επίπεδα 6,3% έναντι 11,3% στην Ευρωπαϊκή Ένωση των 27 βλ. Πίνακας 44.

Η τρέχουσα φορολογική πολιτική περιλαμβάνει αλλαγές σε συγκεκριμένες φορολογίες παρά ριζικές μεταβολές, αποσκοπεί, στη στήριξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων μέσω της φορολογίας των νομικών προσώπων, την ανάπτυξη αστικών περιοχών μέσα από μειώσεις Φ.Π.Α, προστασία του περιβάλλοντος, αντιμετώπιση της γήρανσης του πληθυσμού στήριξη της γονιμότητας μέσω της επιδοματικής πολιτικής. Το Πρόγραμμα Σταθερότητας και Ανάπτυξης της χώρας της περιόδου 2007 - 2001 θέτει ως άμεση προτεραιότητα την καταπολέμηση των παθογενειών της φοροδιαφυγής και της φοροαποφυγής τόσο με θεσμικά όσο και λειτουργικά μέτρα. Με κύριο άξονα την αποτελεσματικότερη αξιοποίηση των διαθέσιμων πληροφοριών.

Στη φορολογία των φυσικών προσώπων ειδικότερα προβλέπονται έξι κατηγορίες εισοδήματος. Δεν υπάρχει ατομικό αφορολόγητο, παρά μόνο προσωπική

έκπτωση φόρου η οποία συνδέεται με τον κατώτερο μισθό και διακυμαίνεται λαμβάνοντας υπόψη την οικογενειακή κατάσταση του φορολογούμενου. Ο φορολογικός συντελεστής είναι προοδευτικός, τα κλιμάκια επτά, κυμαίνεται από 10,50% έως 42, %. Ο ανώτερος συντελεστής βαρύνει εισοδήματα άνω των 62.546 Ευρώ. Από το 2007 οι τοπικές αρχές επιλέγουν το μερίδιό τους στα έσοδα από φόρο εισοδήματος φυσικών προσώπων. Οι τόκοι και τα μερίσματα φορολογούνται με συντελεστή 20%. Το 2006 παρατηρείται μείωση των φορολογικών συντελεστών, αύξηση του ανώτερου, αναθεώρηση των ανώτερων και κατώτερων ορίων, καθιέρωση εκπτώσεων για αποταμιεύσεις, δαπάνες κατοικίας, υγείας και εκπαίδευσης.

Στη **φορολογία νομικών προσώπων** γενικός συντελεστής διαμορφώνεται στο 25%, σε μικρές επιχειρήσεις στο 20% και σε λιγότερο ανεπτυγμένες περιοχές της χώρας στο 15%. Οι τοπικές αρχές επιβάλλουν μια επιβάρυνση πάνω από 1,5% στα φορολογητέα κέρδη. Τα κέρδη από κεφαλαίο δε φορολογούνται ξεχωριστά συμπεριλαμβάνονται κατά κανόνα στο φορολογητέο εισόδημα. Σε ορισμένες περιπτώσεις υπάρχει έκπτωση κατά 50% στο βαθμό όπου τα κέρδη επανεπενδύονται.

Ο κανονικός συντελεστής **Φ.Π.Α** αυξήθηκε κατά δύο ποσοστιαίες μονάδες το 2002 και το 2005 από το 19% στο 21%. Υπάρχουν τρεις διαφορετικοί συντελεστές, ο κανονικός 21%, ο ενδιάμεσος 12% σε χώρους μαζικής εστίασης, ορισμένες κατηγορίες τροφίμων, ποτά και καύσιμα και ο μειωμένος 5% σε βασικά τρόφιμα, βιβλία, περιοδικά, εφημερίδες, ηλεκτρισμό και νερό. Οι σημαντικότεροι από τους λοιπούς εμμέσους φόρους είναι όπως και σε άλλες χώρες μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης οι φόροι κατανάλωσης στα καύσιμα και τον καπνό.

Το 2003 και το 2004 η τοπική φορολογία στην ακίνητη περιουσία και τις μεταβιβάσεις αντικαθίσταται από νέους φόρους. Οι δύο νέοι φόροι που επιβλήθηκαν είναι ο τοπικός φόρος στην ακίνητη περιουσία και ο τοπικός φόρος μεταβίβασης ακίνητης περιουσίας. Δεν υπάρχει φόρος καθαρού πλούτου. Το 2004 καταργείται η φορολογία κληρονομιών και δωρεών, επιβάλλεται Τέλος σε μεταβιβάσεις και δωρεές μόνο στην περίπτωση όπου ο δωρητής και ο δωρεοδόχος δεν είναι κοντινοί συγγενείς. Οι τοπικές αρχές πέρα από τους παραπάνω επιβάλλουν έναν επιπλέον τοπικό φόρο στα οχήματα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 41

ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΣΟΔΩΝ ΩΣ ΠΟΣΟΣΤΟΥ ΤΟΥ Α.Ε.Π

1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
31,9	34,3	33,9	34,7	34,8	34,1	35,1	35,9

Πηγή Eurostat 2008

ΠΙΝΑΚΑΣ 42

ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΕΣΟΔΩΝ ΑΠΟ ΑΜΕΣΟΥΣ ΦΟΡΟΥΣ ΩΣ ΠΟΣΟΣΤΟ ΤΟΥ Α.Ε.Π

	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
σύνολο	8,5	9,9	9,5	9,4	8,7	8,6	8,5	8,8
έσοδος Εισοδήματος φυσικών Προσώπων	5,6	5,6	5,6	5,4	5,4	5,2	5,3	5,5
έσοδος Εισοδήματος νομικών Προσώπων	2,4	3,9	3,4	3,4	2,9	3,0	2,8	3,0
επιτόκοι Φόροι	0,5	0,5	0,5	0,5	0,4	0,4	0,4	0,4

Πηγή Eurostat 2008

ΠΙΝΑΚΑΣ 43

ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΕΣΟΔΩΝ ΑΠΟ ΕΜΜΕΣΟΥΣ ΦΟΡΟΥΣ ΩΣ ΠΟΣΟΣΤΟΥ ΤΟΥ Α.Ε.Π

	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
σύνολο	13,9	14,1	14,0	14,5	15,1	14,4	15,3	15,7
Π.Α.	7,1	8,0	7,7	7,9	8,0	8,0	8,7	8,9
επιτοκοί & φόροι Κατανάλωσης	3,7	2,7	2,9	3,1	3,3	3,2	3,1	3,2
επιτόκοι στα προϊόντα (εμπόρευμα & εισαγωγικοί επιτοκοί)	2,5	2,8	2,7	2,6	2,4	2,5	2,7	2,9
επιτόκοι στην παραγωγή	0,5	0,6	0,7	0,9	1,4	0,7	0,7	0,8

ΠΙΝΑΚΑΣ 44

ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΣΟΔΩΝ ΑΝΑΛΟΓΑ ΜΕ ΤΗ ΒΑΘΜΙΑ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ

	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Κεντρική κυβέρνηση	19,4	21,0	20,6	21,1	21,0	20,2	20,9	21,6
Πολιτειακές κυβερνήσεις	Δ/Υ	Δ/Υ	Δ/Υ	Δ/Υ	Δ/Υ	Δ/Υ	Δ/Υ	Δ/Υ
Περιφερειακές κυβερνήσεις	1,7	2,1	2,0	2,1	2,0	2,1	2,2	2,2
Πισφορές κοινωνικής ασφάλισης	9,9	10,7	10,8	11,1	11,5	11,5	11,8	11,9
Όργανα της Ε.Ε.	0,9	0,6	0,5	0,4	0,3	0,3	0,2	0,3

Πηγή Eurostat 2008

3.4.3 ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ

Η συνολική φορολογική επιβάρυνση στη Βουλγαρία ως ποσοστό του Α.Ε.Π διαμορφώνεται στο 34,4%, είναι η δέκατη όγδοη στην Ευρωπαϊκή Ένωση, βρίσκεται κάτω από το μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης των 27 βλ. Πίνακας 45. Το 2001 και το 2002 παρατηρείται μείωση, ως συνέπεια της μείωσης των συντελεστών στο φόρο εισοδήματος φυσικών προσώπων και τις εισφορές κοινωνικής ασφάλισης. Την παραπάνω περίοδο παρατηρήθηκαν σημαντικά ελλείμματα στα κεφάλαια κοινωνικής προστασίας ως συνέπεια της αναδιάρθρωσης του προσωπικού σε ιδιωτικοποιημένες επιχειρήσεις και της αλματώδους ανάπτυξης της παραοικονομίας. Οι εξελίξεις οδήγησαν στην καθιέρωση το 2003 ενός κατώτερου ορίου κοινωνικής προστασίας πράγμα το οποίο οδήγησε στη σταθεροποίηση των εσόδων. Το 2006 η μείωση των εσόδων από εισφορές κοινωνικής ασφάλισης αντισταθμίζεται από αύξηση αυτών από εμμέσους φόρους.

Η Βουλγαρία αποτελεί τη χώρα η οποία βασίζεται περισσότερο από κάθε άλλη στην έμμεση φορολογία. Η έμμεση φορολογία αντιστοιχεί στο 56,5% των συνολικών φορολογικών εσόδων, ποσοστό πολύ μεγαλύτερο από το μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ως μερίδιο στο Α.Ε.Π διαμορφώνεται στο 19,4% έναντι 14,3% του κοινοτικού μέσου όρου, παρουσιάζει μια συνεχή αυξητική τάση. Αντίθετα η άμεση φορολογία αντιστοιχεί στο 20,1% της συνολικής επιβάρυνσης, ποσό αρκετά χαμηλότερο από το μέσο όρο, το χαμηλότερο της Ευρωπαϊκής Ένωσης των 27. Η μικρή συμβολή των αμέσων φόρων αποτελεί απόρροια των περιορισμένων εσόδων τα οποία αποφέρει ο φόρος εισοδήματος φυσικών προσώπων. Οι εισφορές κοινωνικής ασφάλισης παρουσίασαν σημαντική μείωση τα τελευταία χρόνια με αποτέλεσμα να διαμορφωθούν στο 25,5% των συνολικών φορολογικών εσόδων έναντι 28,9% στην Ευρωπαϊκή Ένωση των 27, αντιστοιχούν έως και το 32,5% του συνολικού μηνιαίου εισοδήματος με ανώτατο όριο, η συνεισφορά των εργαζομένων αντιστοιχεί στο 40% και των εργοδοτών στο 60% του συνόλου βλ. Πίνακες 46 και 47. Η Κεντρική Κυβέρνηση αντλεί το 74,4% των συνολικών εσόδων, τα έσοδα της Τοπικής Αυτοδιοίκησης διαμορφώνεται σε εξαιρετικά χαμηλά επίπεδα. Μετά το 2002 μειώνονται από το 3,4% του Α.Ε.Π στο 0,5%, ως συνέπεια της κατάργησης του τοπικού εταιρικού φόρου εισοδήματος και της διακοπής της λήψης από τις τοπικές αρχές μεριδίου από το φόρο των φυσικών προσώπων. Τελευταία παρατηρείται οριακή αύξηση ως συνέπεια της άνθησης στον τομέα της ιδιοκτησίας βλ. Πίνακας 48.

Από το 1998 η φορολογική πολιτική της χώρας αποσκοπεί, στη μείωση της επιβάρυνσης από την άμεση φορολογία, αύξηση της εξάρτησης από εμμέσους φόρους, απλούστευση των διαδικασιών, ίση μεταχείριση. Οι παραπάνω επιδιώξεις υλοποιήθηκαν σε συνδυασμό με την αύξηση των φορολογικών ελέγχων και τη λήψη μέτρων κατά της απάτης, οδήγησαν σε έξοδο πολλών επιχειρήσεων από την ανεπίσημη οικονομία και διεύρυνση της φορολογικής βάσης. Οι συντελεστές στη φορολογία των νομικών προσώπων μειώνονται σημαντικά από το 1997, ενώ παράλληλα ενισχύονται τα κίνητρα για αρχικές επενδύσεις και τις αντίστοιχες σε σύγχρονες τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών. Στη φορολογία των φυσικών προσώπων παρατηρείται ανάλογη μείωση των κλιμακίων. Οι πρόσφατοι φορολογικοί νόμοι έθεταν ως επιδίωξη αφενός της συμμόρφωση και αφετέρου την απλούστευση των κειμένων και των διαδικασιών. Το 2008 καθιερώνεται ένας συντελεστής 10% στη φορολογία των φυσικών προσώπων χωρίς κανένα κατώτατο αφορολόγητο ο οποίος αντικατέστησε την προϋπάρχουσα προοδευτική κλίμακα. Παράλληλα καταργείται η έκπτωση για τους εξαρτώμενα μέλη οικογενειών, ενώ παραμένει ένα αφορολόγητο για άτομα με ειδικές ανάγκες. Στις ασφαλιστικές εισφορές επιδιώκεται μετατόπιση της επιβάρυνσης από τους εργοδότες στους εργαζομένους με στόχο την ίση μεταχείριση το 2010. Τέλος ενισχύεται η δυνατότητα των τοπικών αρχών να ορίζουν το ύψος της επιβάρυνσης σε τοπικής φύσεως φορολογίες, όπως αυτές της ακίνητης περιουσίας, των δωρεών, μεταβιβάσεων ιδιοκτησιών κ. α.

Ειδικότερα στη **φορολογία των φυσικών προσώπων** οι κλίμακες μειώνονται συνεχώς μετά το 2001 με παράλληλη διεύρυνση της φορολογικής βάσης. Το 2006 και το 2007 υπήρχαν τρεις κλίμακες με συντελεστές 20%, 22% και 24% αντίστοιχα. Το 2008 εφαρμόστηκε ένας συντελεστής 10%. Υπάρχουν έξι πηγές εισοδήματος, οι φοροαπαλλαγές είναι περιορισμένες. Ο ισχύον συντελεστής βαρύνει τόσο τους κατοίκους φυσικά πρόσωπα για το εισόδημά τους από όπου και αν αυτό προέρχεται, όσο και μη κατοίκους για εισόδημα το οποίο προέρχεται από τη Βουλγαρία. Οι συντάξεις και λοιπές πληρωμές κοινωνικής προστασίας, οι τόκοι, οι καταθέσεις σε καταθέσεις σε Βουλγάρικες τράπεζες, απαλλάσσονται από τη φορολογία.

Σε αυτή των **νομικών προσώπων** παρατηρείται από το 2007 συνεχής μείωση των συντελεστών, με αποτέλεσμα να διαμορφωθούν στο 10% το 2007. Οι αρχικές επενδύσεις και αυτές σε τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών υφίστανται μείωση 50%, οι δαπάνες για έρευνα και ανάπτυξη απαλλάσσονται εντελώς. Οι ζημίες μεταφέρονται για πέντε έτη. Τα διανεμόμενα κέρδη μεταξύ εγχώριων εμπορικών

εταιρειών απαλλάσσονται. Για τους κανόνες απαλλαγής των κερδών εφαρμόζεται οδηγία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Το καθεστώς του Φ.Π.Α έχει αλλάξει από το 1994 πολλές φορές. Ο γενικός συντελεστής έχει μειωθεί από το 22% στο 20%. Ο μειωμένος του 7% ισχύει μόνο για φιλοξενία σε ξενοδοχεία, εάν αυτή αποτελεί μέρος οργανωμένου ταξιδιού. Οι εξαγωγικοί δασμοί αυξάνονται κάθε χρόνο, όμως σε είδη όπως καύσιμα και ο καπνός διαμορφώνονται σε επίπεδα κάτω του κοινοτικού μέσου όρου.

Οι συντελεστές στη φορολογία των δωρεών και μεταβιβάσεων τίθενται από τις τοπικές αρχές, σε δωρεές κυμαίνονται μεταξύ 0,7% και 1,4% για αδέρφια και τέκνα αδελφών και 5% και 10% για λοιπά άτομα, στις μεταβιβάσεις από 2% έως 4%. Ο φόρος στην ακίνητη ιδιοκτησία επιβάλλεται με συντελεστή από 1,5 έως 3 της χιλιάς της αξίας της ακίνητης ιδιοκτησίας ανάλογα με την περιοχή.

ΠΙΝΑΚΑΣ 45

ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΣΟΔΩΝ ΩΣ ΠΟΣΟΣΤΟΥ ΤΟΥ Α.Ε.Π

2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
32,6	31,4	30,0	32,6	33,9	341,1	34,4

Πηγή Eurostat 2008

ΠΙΝΑΚΑΣ 46

ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΕΣΟΔΩΝ ΑΠΟ ΑΜΕΣΟΥΣ ΦΟΡΟΥΣ ΩΣ ΠΟΣΟΣΤΟ ΤΟΥ Α.Ε.Π

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Σύνολο	7,1	7,4	6,9	7,0	6,5	6,3	6,9
Φόρος Εισοδήματος Φυσικών Προσώπων	4,1	3,6	3,2	3,3	3,2	3,0	2,7
Φόρος Εισοδήματος Νομικών Προσώπων	2,8	3,6	3,4	3,4	2,9	2,9	3,6
Λοιποί Φόροι	0,2	0,2	0,3	0,3	0,4	0,5	0,6

Πηγή Eurostat 2008

ΠΙΝΑΚΑΣ 47

ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΕΣΟΔΩΝ ΑΠΟ ΕΜΜΕΣΟΥΣ ΦΟΡΟΥΣ ΩΣ ΠΟΣΟΣΤΟΥ ΤΟΥ ΑΕΠ

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Σύνολο	15,1	14,6	14,4	15,8	17,5	18,6	19,4
Φ.Π.Α	9,7	9,1	9,2	9,8	10,7	12,1	12,5
Δασμοί & Φόροι Κατανάλωσης	3,7	4,1	3,7	4,5	5,1	4,9	5,2
Λοιποί φόροι στα προϊόντα (συμπερ. & εισαγωγικοί δασμοί)	1,0	0,8	0,8	0,9	1,0	1,0	1,1
Λοιποί φόροι στην παραγωγή	0,6	0,6	0,6	0,7	0,7	0,6	0,5

Πηγή Eurostat 2008

ΠΙΝΑΚΑΣ 48

ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΣΟΔΩΝ ΑΝΑΛΟΓΑ ΜΕ ΤΗ ΒΑΘΜΙΑ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Κεντρική κυβέρνηση	18,6	18,7	17,9	22,3	23,5	24,3	25,5
Πολιτειακές κυβερνήσεις	Δ/Υ	Δ/Υ	Δ/Υ	Δ/Υ	Δ/Υ	Δ/Υ	Δ/Υ
Τοπικές κυβερνήσεις	3,5	3,4	3,4	0,5	0,5	0,6	0,8
Εισφορές κοινωνικής ασφάλισης	11,0	10,0	9,5	10,6	10,5	10,3	8,8
Όργανα της Ε.Ε	Δ/Υ	Δ/Υ	Δ/Υ	Δ/Υ	Δ/Υ	Δ/Υ	Δ/Υ

Πηγή Eurostat 2008

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΤΩΝ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΥΠΟΛΟΙΠΩΝ ΧΩΡΩΝ ΜΕΛΩΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

4.1 ΤΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ ΤΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Τα φορολογικά συστήματα στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν σημαντικές διαφορές μεταξύ τους¹⁰ όμως εξελίσσονται σε ένα πλαίσιο που χαρακτηρίζεται από κοινά χαρακτηριστικά τα οποία και προσδιορίζουν σε ένα βαθμό και το ύψος της φορολογικής επιβάρυνσης. Ορισμένα από αυτά, όπως οι κανόνες δημοσιονομικής πειθαρχίας στη ζώνη του ευρώ, η τάση πληθυσμιακής γήρανσης που παρατηρείται και αναμένεται να επιδεινωθεί κατά τα επόμενα χρόνια, και το σημαντικό ύψος των δημοσίων δαπανών στις χώρες - μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οδηγούν στην αύξηση της φορολογικής επιβάρυνσης.

Αλλα χαρακτηριστικά όπως η κινητικότητα της φορολογικής βάσης, ο φορολογικός ανταγωνισμός, το γενικευμένο αίτημα για απλοποίηση και διαφάνεια του φορολογικού συστήματος, αλλά και η χρήση του φορολογικού συστήματος για τη δημιουργία κινήτρων για εργασία, αποταμίευση και επενδύσεις οδηγούν στην αντίθετη κατεύθυνση.

4.1.1 Η ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗ ΠΕΙΘΑΡΧΙΑ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΗΣ ΟΝΕ

Τα κριτήρια **σύγκλισης** στη ζώνη του ευρώ (κριτήρια του Μάαστριχ) καθώς και το **Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης** έχουν επιβάλλει σαφείς κανόνες και χρονοδιαγράμματα δημοσιονομικής πειθαρχίας εντός της Ε.Ε. Πλέον οι ποσοτικοί στόχοι - περιορισμοί του ελλείμματος και του δημόσιου χρέους μεταφράζονται σε περιορισμούς όσον αφορά την ακολουθούμενη δημοσιονομική πολιτική. Οι ανωτέρω έχουν σαφείς επιπτώσεις στα φορολογικά συστήματα και στο μέγεθος της φορολογικής επιβάρυνσης σε κάθε χώρα.

¹⁰Γ. Παλαιοδήςμος ΙΣΤΑΜΕ "ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ" «Συγκρίνοντας τα Φορολογικά Συστήματα στην Ευρωπαϊκή Ένωση» Αθήνα Δεκέμβριος 2006

4.1.2 ΓΗΡΑΝΣΗ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ

Η γήρανση του πληθυσμού στην Ε.Ε έχει ως συνέπεια την άσκηση πιέσεων στα φορολογικά έσοδα των κρατών μελών. Οι αυξανόμενες και σε μεγάλο βαθμό ανελαστικές δαπάνες συνταξιοδότησης και ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης δημιουργούν τις προϋποθέσεις για σημαντική φορολογική επιβάρυνση της εργασίας και του κεφαλαίου.

Όσον αφορά τις κοινωνικές δαπάνες, πρέπει να τονισθεί ότι ορισμένες χώρες μέλη και ειδικότερα αυτές με παράδοση ισχυρού κοινωνικού κράτους όπως οι Σκανδιναβικές έχουν προχωρήσει την περίοδο 1995-2003 σε μείωση των κοινωνικών δαπανών ως ποσοστό του ΑΕΠ. Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η παραπάνω μείωση είναι βραχυχρόνια, στο βαθμό όπου η πληθυσμιακή γήρανση αναμένεται να οδηγήσει μεσοπρόθεσμα σε αύξηση των κοινωνικών δαπανών συνταξιοδότησης και ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης.

4.1.3 ΎΨΟΣ ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΔΑΠΑΝΩΝ

Οι ευρωπαϊκές οικονομίες αποτέλεσαν από τα μέσα του 20^{ου} αιώνα χαρακτηρίστηκαν από παραδοσιακά εκτεταμένο δημόσιο τομέα. Τα υψηλά επίπεδα των δημοσίων δαπανών αλλά και η αυξητική τους τάση φαίνεται να ανακόπτεται μετά τις πετρελαϊκές κρίσεις της δεκαετίας του '70. Την περίοδο 1995-2007 η μεγάλη πλειοψηφία των κρατών μελών έχει μειώσει τη συνεισφορά του δημοσίου τομέα στο σύνολο της οικονομίας. Η παραπάνω συρρίκνωση του θα μπορούσε να δημιουργήσει τις προϋποθέσεις για σταδιακή μείωση των φορολογικών συντελεστών.

4.1.4 ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗΣ ΒΑΣΗΣ

Στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Τελωνειακή Ένωση, η Κοινή Αγορά (ελεύθερη κίνηση αγαθών, προϊόντων και κεφαλαίων), η Εισαγωγή του Ευρώ, αλλά και η ανάπτυξη των τεχνολογιών πληροφορικής έχουν αυξήσει την κινητικότητα της φορολογικής βάσης. Η κινητικότητα αυτή έχει ως αποτέλεσμα την μειωμένη δυνατότητα επιβολής, από πλευράς κρατικού μηχανισμού, φορολογίας προς τους παραγωγικούς συντελεστές οι οποίοι χαρακτηρίζονται από μεγαλύτερη κινητικότητα (π.χ. κεφάλαιο).

Από την άλλη, η ανάπτυξη των διεθνών χρηματαγορών και η δυνατότητα πραγματοποίησης ηλεκτρονικών συναλλαγών δυσκολεύουν περισσότερο τη φορολόγηση των παραπάνω συντελεστών. Η περιορισμένη ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ του χρηματοπιστωτικού τομέα και των φορολογικών αρχών, καθώς και το φορολογικό απόρρητο καθιστούν ακόμα πιο δύσκολο τον εντοπισμό της φορολογητέας ύλης.

4.1.5 ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ

Οι συντελεστές φορολογίας του κεφαλαίου παίζουν σημαντικό ρόλο στην προσέλκυση άμεσων ξένων επενδύσεων (Α.Ξ.Ε) σε παγκόσμιο επίπεδο. Ο **φορολογικός ανταγωνισμός** μεταξύ κρατών μελών στην προσέλκυση επενδύσεων έχει γίνει εντονότερος μετά την τελευταία διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι νέες χώρες μέλη υιοθετώντας χαμηλούς συντελεστές φορολογίας του κεφαλαίου οδήγησαν τις παλαιότερες στην υιοθέτηση ευνοϊκότερης φορολογίας. Ο παραπάνω ανταγωνισμός έχει αρνητικές επιπτώσεις στην πορεία των φορολογικών εσόδων των περισσότερων χωρών μελών για αυτό αναπτύσσονται πρωτοβουλίες εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης για εναρμόνιση μεταξύ διαφορετικών φορολογικών συστημάτων.

Η παραπάνω μορφή ανταγωνισμού φαίνεται να υποχωρεί στο βαθμό όπου ενισχύεται η πεποίθηση ότι η υιοθέτηση χαμηλών συντελεστών φορολογίας του κεφαλαίου δεν αποτελεί πλέον τον κύριο παράγοντα προσέλκυσης άμεσων ξένων επενδύσεων. Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση των Σκανδιναβικών χωρών οι οποίες βρίσκονται στην κορυφή της λίστας των δεικτών ανταγωνιστικότητας προσελκύνοντας σημαντικές παραγωγικές επενδύσεις. Από τα παραπάνω συμπεραίνουμε ότι οι παραγωγικές επενδύσεις παραβλέπουν την υψηλότερη φορολογική επιβάρυνση στο βαθμό όπου και άλλοι παράγοντες συνιστούν σημαντικό κριτήριο επιλογής του τόπου πραγματοποίησης μιας επένδυσης, όπως ύπαρξη αποτελεσματικού εκπαιδευτικού συστήματος, το επίπεδο των υποδομών, η ποιότητα των δημοσίων υπηρεσιών.

4.1.6 ΑΠΛΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ ΤΟΥ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

Βασική παράμετρος ενός σύγχρονου φορολογικού συστήματος αποτελεί η **διαφάνεια** και η **απλότητα** εφαρμογής του. Τα σύγχρονα φορολογικά συστήματα συνδυάζουν αυτές τις δύο αρχές μειώνοντας με αυτό τον τρόπο το κόστος εφαρμογής τους και συμμόρφωσης των επιχειρήσεων με αυτά. Συνεπώς ένα λιγότερο γραφειοκρατικό φορολογικό σύστημα καθίσταται περισσότερο αποδεκτό, με άμεση επίπτωση στην ευκολότερη συλλογή των φορολογικών εσόδων.

4.1.7 ΠΑΡΟΧΗ ΚΙΝΗΤΡΩΝ ΑΥΞΗΣΗΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ

Πολλές χώρες έχουν προχωρήσει σε μείωση φορολογικών συντελεστών τόσο στα φυσικά όσο και τα νομικά πρόσωπα προκειμένου να δημιουργήσουν κίνητρα για αύξηση της οικονομικής δραστηριότητας (απασχόλησης, επενδύσεων, αποταμίευσης). Στο ίδιο μήκος κύματος κινείται η αντίληψη περί ενιαίου φορολογικού συντελεστή (flat tax) η υιοθέτηση του οποίου πιστεύεται ότι θα οδηγήσει σε αύξηση της προσφοράς εργασίας και κατά συνέπεια της απασχόλησης και σε τελική ανάλυση της οικονομικής δραστηριότητας. Η εμπειρική διερεύνηση της σχέσης μεταξύ ευνοϊκής φορολόγησης και επέκτασης οικονομικής δραστηριότητας όμως αποδεικνύει ότι η παραπάνω δεν είναι ιδιαίτερα ισχυρή στο βαθμό όπου πλήθος άλλων παραγόντων επιδρά στην πορεία της δεύτερης.

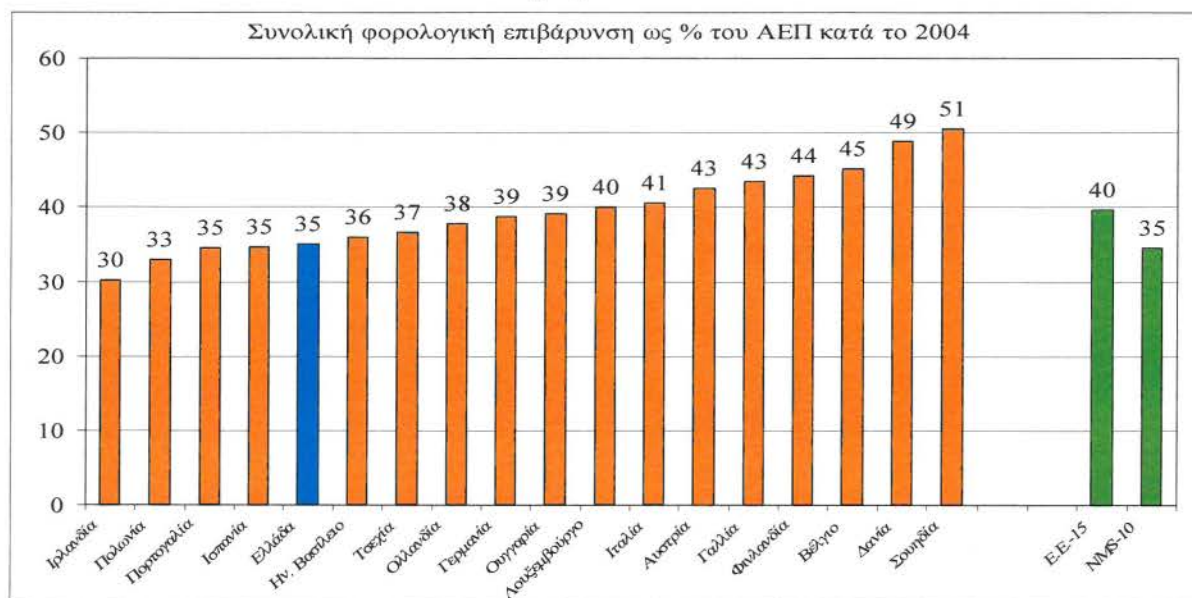
4.2 ΤΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΥΝΟΛΙΚΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η πολιτική μείωσης της συνολικής φορολογικής επιβάρυνσης εφαρμόστηκε με αργούς ρυθμούς, ιδίως μετά το 2000, παρότι είχε συμπεριληφθεί στα οικονομικά προγράμματα πολλών χωρών από την δεκαετία του 1990. Ως συνολική φορολογική επιβάρυνση ορίζεται η συνολική επιβάρυνση από έμμεση και άμεση φορολόγηση καθώς και ασφαλιστικές εισφορές ως ποσοστό του Α.Ε.Π.

Κατά το 2004 οι χώρες με τη μεγαλύτερη φορολογική επιβάρυνση, σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι, οι σκανδιναβικές, το Βέλγιο, η Γαλλία, η Αυστρία και η Ιταλία βλ. Διάγραμμα 1. Οι νέες χώρες μέλη έχουν ένα σαφώς μικρότερο επίπεδο φορολογικής επιβάρυνσης παρουσιάζοντας σημαντικές αποκλίσεις από τον κοινοτικό μέσο όρο. Αν λάβουμε υπόψη μας τις τρεις πιο ανεπτυγμένες χώρες μέλη της Ε Ε των 27, η Γαλλία έρχεται πρώτη με επίπεδο επιβάρυνσης περίπου 43% του ΑΕΠ, η Γερμανία δεύτερη με 39% και τρίτο το Ην. Βασίλειο με 36% του ΑΕΠ.

Στην Ελλάδα το επίπεδο φορολογικής επιβάρυνσης ανήλθε στο 35% του ΑΕΠ το 2004, είναι σημαντικά χαμηλότερο από το μέσο όρο της Ε Ε των 15 κοντά στο μέσο όρο των δώδεκα νέων χωρών μελών.

Διάγραμμα 1

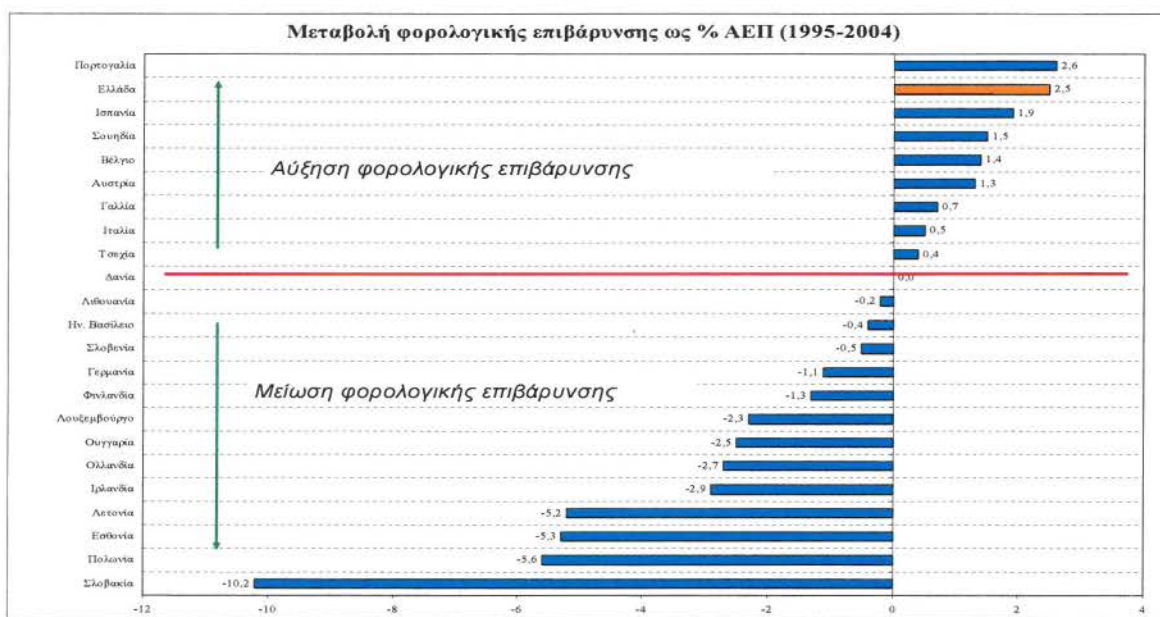
Πηγή : "Structures of the taxation systems in E.U", Eurostat

Παρατηρώντας τη μεταβολή της συνολικής φορολογικής επιβάρυνσης κατά την περίοδο 1995-2004 προκύπτουν δύο ομάδες χωρών εντός της Ε.Ε. Βλ. Διάγραμμα 2. Αυτές οι οποίες αύξησαν τη φορολογική τους επιβάρυνση (μεταξύ των οποίων συμπεριλαμβάνεται και η Ελλάδα), και εκείνες οι οποίες τη μείωσαν κατά την παραπάνω περίοδο.

Μεταξύ των 15 παλαιών κρατών μελών μόνο η Ιρλανδία μείωσε σημαντικά τη συνολική φορολογική επιβάρυνση κατά (2,9%) ακολουθούν η Ολλανδία, η Φινλανδία και το Λουξεμβούργο. Στις περισσότερο ανεπτυγμένες οικονομίες Γερμανία, Γαλλία και Ην. Βασιλείου παρατηρούνται οριακές αυξομειώσεις. Μεταξύ των 15 κρατών μελών τόσο η Ελλάδα όσο και η Πορτογαλία σημειώνουν τη μεγαλύτερη αύξηση συνολικής φορολογικής επιβάρυνσης. Ειδικότερα, στην περίπτωση της Ελλάδας η συνολική φορολογική επιβάρυνση από το 32,6% του ΑΕΠ το 1995 αυξήθηκε στο 35% του ΑΕΠ το 2004.

Μεταξύ των νέων κρατών μελών σημαντική μείωση της συνολικής φορολογικής επιβάρυνσης παρατηρείται στη Σλοβακία, τη Πολωνία και την Εσθονία κατά 10,2%, 5,6% και 5,3% του ΑΕΠ αντίστοιχα.

Διάγραμμα 2

Θα πρέπει να τονίσουμε ότι οι διαφορές στη συνολική φορολογική επιβάρυνση σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν οφείλονται στην είσοδο νέων κρατών μελών και την υιοθέτηση καθεστώτος χαμηλής φορολογικής επιβάρυνσης. Σημαντικές διαφορές

προϋπαρχαν στην Ευρωπαϊκή Ένωση όπως μεταξύ Σκανδιναβικών χωρών όπου το επίπεδο φορολόγησης είναι σε γενικές γραμμές υψηλό και χωρών όπως η Ιρλανδία, η Ισπανία και το Ηνωμένο Βασίλειο όπου είναι συγκριτικά χαμηλότερο. Η είσοδος των νέων χωρών μελών οδήγησε σε περαιτέρω αύξηση αυτής της διαφοροποίησης. Επίσης παρατηρείται ότι οι μεγαλύτερες αυξήσεις στη συνολική φορολογική επιβάρυνση επήλθαν σε χώρες με συνολικό επίπεδο φορολογικής επιβάρυνσης μικρότερο του μέσου όρου της Ευρωπαϊκής Ένωσης Ελλάδα, Πορτογαλία, Ισπανία προδιαγράφοντας μια γενικότερη τάση σύγκλισης.

Στην περίπτωση της χώρας μας πρέπει να επισημανθεί ότι, κατά την περίοδο 1995 - 2004, η αύξηση της φορολογικής επιβάρυνσης αντανάκλα, αφενός την τάση σύγκλισης με τον κοινοτικό μέσο όρο, αφετέρου την ανάγκη χρηματοδότησης του κοινωνικού κράτους. Κατά την περίοδο 1995 - 2004 η αύξηση των φορολογικών εσόδων δεν προήλθε από αύξηση των φορολογικών συντελεστών, αλλά από τη διεύρυνση της φορολογικής βάσης και την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής με αποτέλεσμα την άντληση επιπλέον εσόδων από άμεσους φόρους και ασφαλιστικές εισφορές.

4.3 ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΒΑΣΕΙ ΤΩΝ ΜΟΡΦΩΝ ΦΟΡΟΛΟΓΗΣΗΣ

Ένα βασικό κριτήριο κατηγοριοποίησης των φορολογικών συστημάτων αποτελεί η διάκριση μεταξύ άμεσης, έμμεσης φορολογίας και ασφαλιστικών εισφορών. Στην Ευρωπαϊκή Ένωση κατά μέσο όρο η αναλογία άμεσης και έμμεσης φορολογίας στο σύνολο των φορολογικών εσόδων είναι ίσες και κοντά στη μονάδα. Αντίθετα, στην Ελλάδα η έμμεση φορολογία καταλαμβάνει μεγαλύτερο μέρος των συνολικών φορολογικών εσόδων, γεγονός το οποίο θεωρείται από πολλούς όπως προαναφέρθηκε ως παράγοντας για τον οποίο το ελληνικό φορολογικό σύστημα καθίσταται κοινωνικά άδικο.

4.3.1 ΑΜΕΣΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ

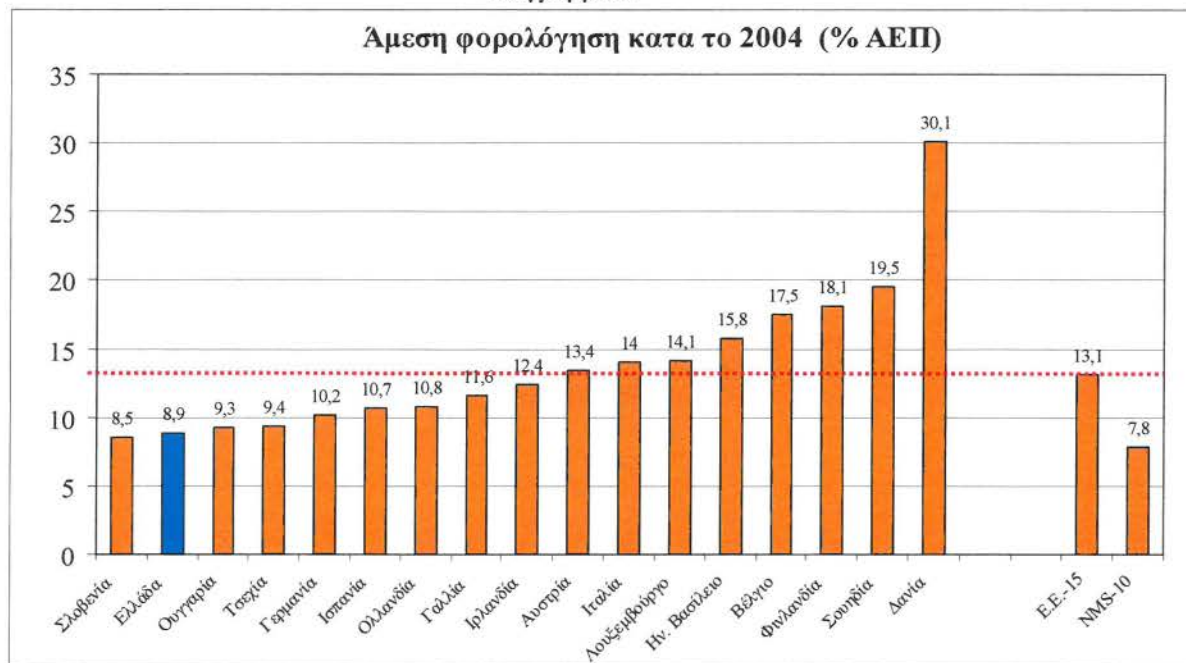
Στον τομέα της άμεσης φορολογίας, οι Σκανδιναβικές χώρες κατατάσσονται μεταξύ αυτών με το υψηλότερο επίπεδο επιβάρυνσης βλ. Διάγραμμα 3. Σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης των 27, η μεγαλύτερη επιβάρυνση από αμέσους φόρους

παρατηρείται στη Δανία ακολουθούν η Σουηδία, η Φινλανδία, το Βέλγιο, το Ην. Βασίλειο, η Ιταλία και η Ιρλανδία. Χαμηλότερα στην κλίμακα της άμεσης φορολογικής επιβάρυνσης βρίσκονται η Γαλλία και η Γερμανία. Στις νέες χώρες μέλη, τα φορολογικά έσοδα από άμεσους φόρους ως ποσοστό του ΑΕΠ, υπολείπονται κατά πέντε ποσοστιαίες μονάδες αυτά των παλαιότερων χωρών. Το 2004 η χαμηλότερη φορολογική επιβάρυνση από άμεσους φόρους παρατηρείται στη Σλοβενία 8,5% ΑΕΠ.

Η Ελλάδα συγκαταλέγεται μεταξύ των χωρών με συγκριτικά χαμηλό επίπεδο επιβάρυνσης, σημαντικά χαμηλότερο από το μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης των 15 συγκρίσιμο με εκείνο των νέων χωρών μελών βλ. Διάγραμμα 3.

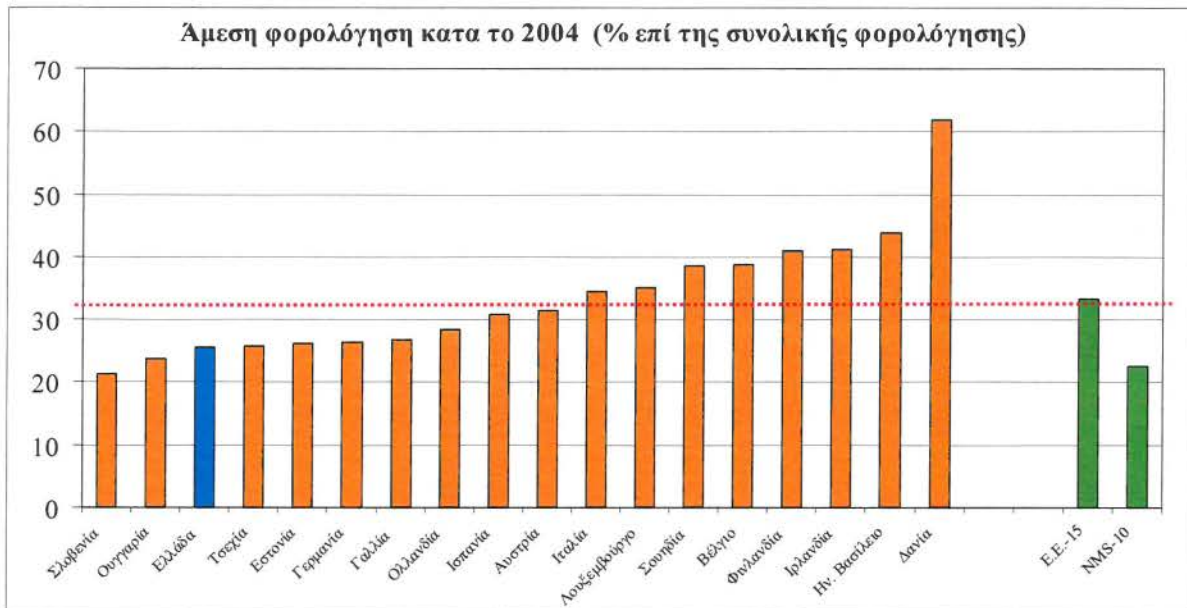
Βασική παράμετρος των φορολογικών συστημάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποτελεί το μερίδιο της άμεσης φορολογίας στη συνολική φορολογική επιβάρυνση βλ. Διάγραμμα 4. Οι Σκανδιναβικές χώρες αντλούν τα φορολογικά τους έσοδα περισσότερο από την άμεση φορολογία ανάλογη είναι η εικόνα στην Ιρλανδία, το Ην. Βασίλειο, το Βέλγιο και το Λουξεμβούργο. Στον αντίποδα βρίσκονται η Γερμανία, η Γαλλία, η Ολλανδία και η χώρα μας, της οποίας το μερίδιο άμεσης φορολόγησης προσεγγίζει αυτό των νέων χωρών μελών.

Διάγραμμα 3

Πηγή: Eurostat

Διάγραμμα 4

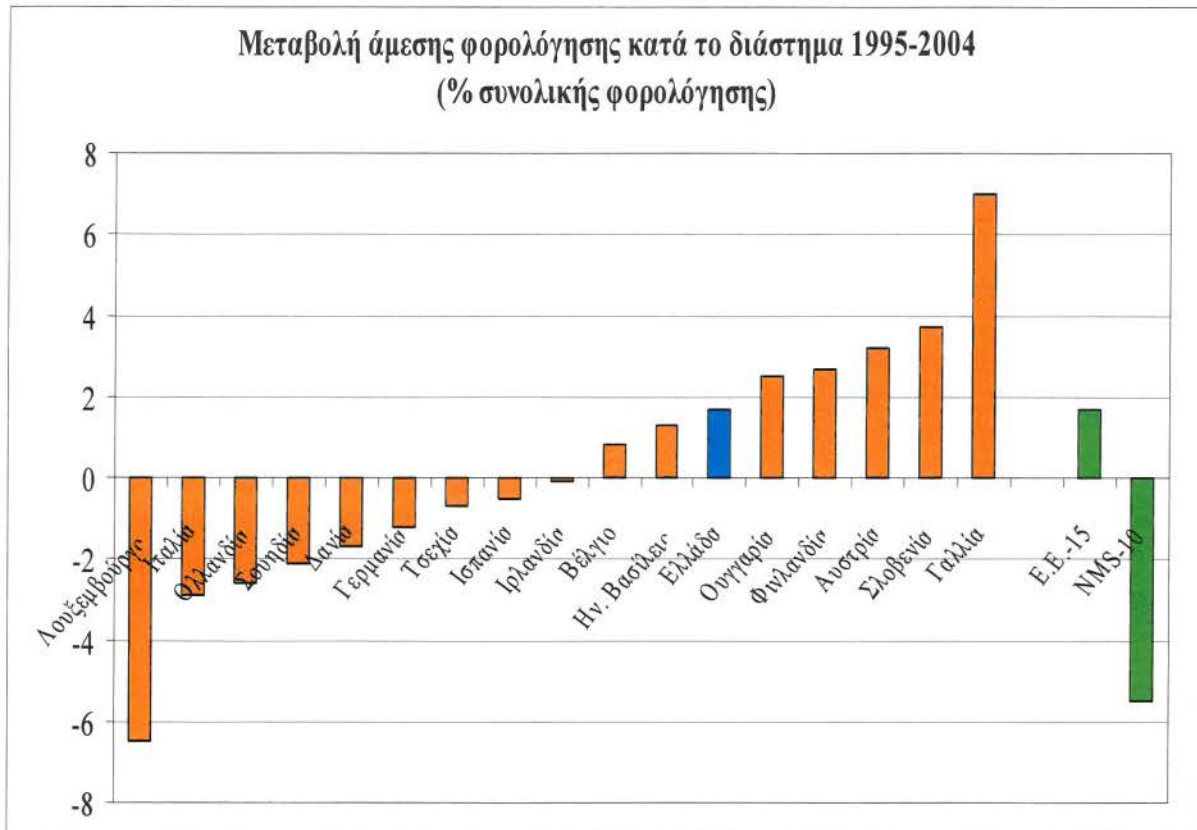

Πηγή: Eurostat

Από τη διαχρονική απεικόνιση, κατά την περίοδο 1995 - 2004, των εσόδων από άμεση φορολογία ως ποσοστό των συνολικών φορολογικών εσόδων εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης προκύπτουν τα ακόλουθα βλ. Διάγραμμα 5.

- Στις Σκανδιναβικές χώρες παρατηρούμαι δύο αμφίρροπες τάσεις : αυτή από τη μια πλευρά της Φινλανδίας όπου αυξάνεται το μερίδιο της άμεσης στη συνολική φορολογία και εκείνες της Σουηδίας και της Δανίας από την άλλη όπου μειώνεται.
- Η Ελλάδα, το Ην. Βασίλειο και η Ιρλανδία αποτελούν τις χώρες στις οποίες παρατηρείται μικρή αύξηση της αναλογίας άμεσης προς συνολική φορολογία.
- Στις χώρες όπου παρατηρείται μείωση της αναλογίας άμεσης προς συνολική φορολογία συγκαταλέγονται η Ισπανία, η Γερμανία, η Ιταλία, η Ολλανδία και το Λουξεμβούργο.
- Οι νέες χώρες μέλη έχουν μειώσει σημαντικά τη συνεισφορά της άμεσης στη συνολική φορολογία σε ποσοστό μεγαλύτερο του 4% την περίοδο 1995 – 2004 ενώ την ίδια περίοδο σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης των 15 παρατηρείται αύξηση μεγαλύτερη του 1%.

Διάγραμμα 5

Πηγή: Eurostat

Όπως παρατηρούμαι στον ακόλουθο πίνακα στην άμεση φορολογία των φυσικών προσώπων το 2004 στην Ελλάδα εφαρμόζονται χαμηλοί ανώτατοι οριακοί συντελεστές φορολόγησης 40% σε σχέση με τις λοιπές χώρες μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης των 15. Αντίθετα στην περίπτωση των νομικών προσώπων ο ανώτατος συντελεστής φορολόγησης στη χώρα μας βρίσκεται κοντά στο μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης των 15 βλ. Πίνακας 49.

ΠΙΝΑΚΑΣ 49

Ανώτατος οριακός συντελεστής φορολόγησης φυσικών και νομικών προσώπων στην Ε Ε των 15 το 2004

Χώρα	2004	2004
	Φυσικά πρόσωπα	Νομικά Πρόσωπα
Αυστρία	50%	34%
Βέλγιο	50%	34%
Δανία	59%	30%
Φινλανδία	36%	29%
Γαλλία	49,6%	35,4%
Γερμανία	48,5%	38,3%
Ελλάδα	40%	35%
Ιρλανδία	42%	12,5%
Ιταλία	45%	37,3%
Λουξεμβούργο	38,95%	30,4%
Ολλανδία	52%	34,5%
Πορτογαλία	40%	27,5%
Ισπανία	48%	35%
Σουηδία	60%	28%

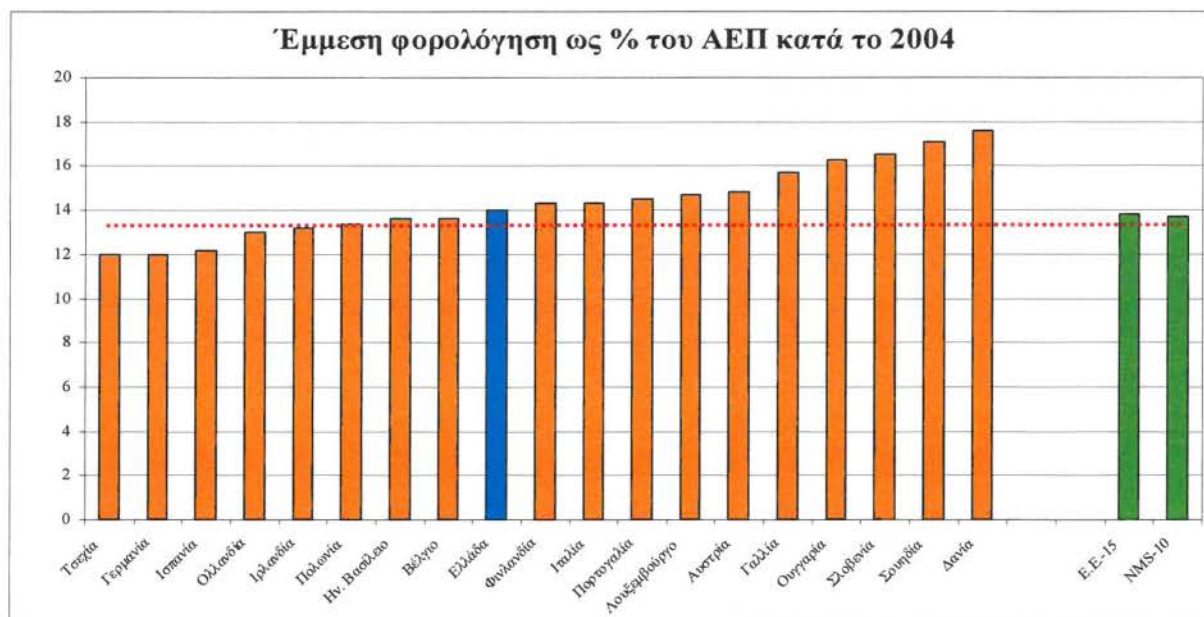
Πηγή: European Commission, DG Taxation and Custom

4.3.2 ΈΜΜΕΣΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ

Η έμμεση φορολογία επιβάλλεται σε όλους τους καταναλωτές ανεξαρτήτως εισοδήματος με συνέπεια να χαρακτηρίζεται ως πιο άδικη σε σχέση με την άμεση η οποία έχει προοδευτικό ανάλογα με το εισόδημα χαρακτήρα. Το βασικό επιχείρημα υπέρ της έμμεσης φορολογίας αποτελεί η ευκολία σύλληψης της φορολογητέας ύλης και το γεγονός ότι η κατανάλωση άρα και η φορολογία αυξάνει όταν αυξάνεται το εισόδημα.

Σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Σουηδία, η Δανία άλλα και η Σλοβενία χαρακτηρίζονται από υψηλά επίπεδα έμμεσης φορολογίας ως ποσοστό του ΑΕΠ σε σχέση με τις υπόλοιπες χώρες μέλη βλ. Διάγραμμα 6. Παράλληλα χώρες όπως η Πορτογαλία, η Γαλλία, η Ιταλία, η Φινλανδία παρουσιάζουν επίπεδα φορολόγησης πάνω από τον κοινοτικό μέσο όρο. Αντίθετα, η Τσεχία, η Γερμανία, η Ισπανία, η Ιρλανδία, η Ολλανδία συγκαταλέγονται μεταξύ των χωρών με χαμηλότερη έμμεση φορολόγηση. Αντίστοιχα στην Ελλάδα παρατηρείται υψηλό επίπεδο έμμεσης φορολόγησης ως ποσοστό του ΑΕΠ καθώς βρίσκεται πάνω από το μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης των 15.

Διάγραμμα 6

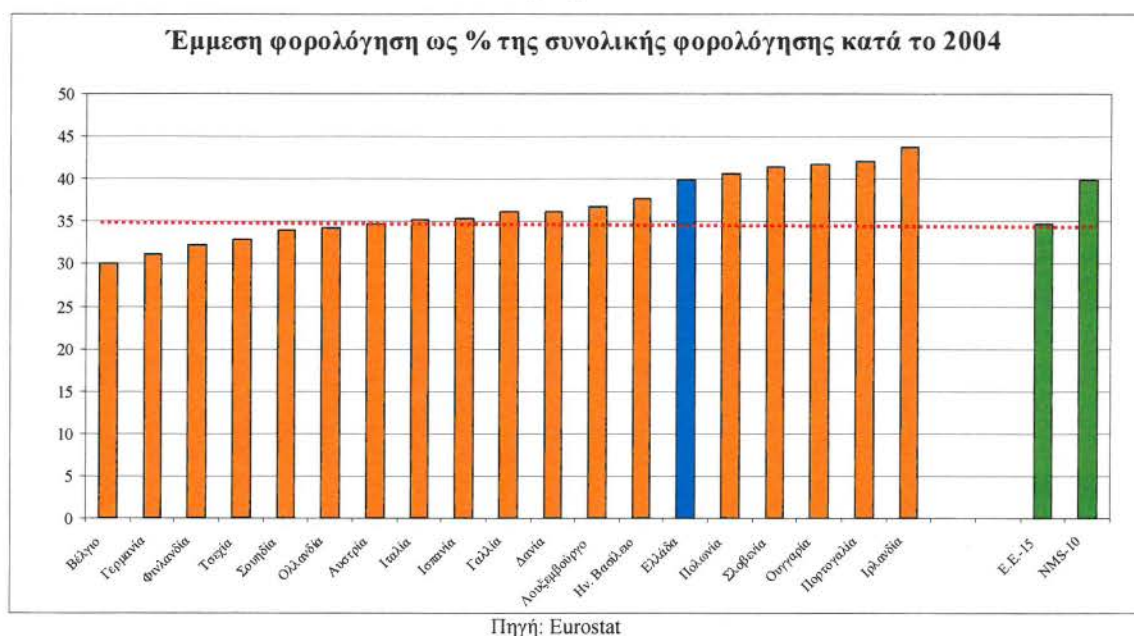
Πηγή: Eurostat

Βασική παράμετρος και στην περίπτωση της έμμεσης φορολόγησης στην Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί το μερίδιο επί της συνολικής φορολογικής επιβάρυνσης

βλ. Διάγραμμα 7. Ένα πρώτο συμπέρασμα το οποίο προκύπτει είναι ότι ενώ στην περίπτωση της άμεσης φορολόγησης παρατηρούνται δύο ομάδες χωρών μελών (αυτές οι οποίες βρίσκονται κάτω και εκείνες οι οποίες βρίσκονται πάνω από το μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης των 15), στην περίπτωση της έμμεσης φορολόγησης παρατηρείται και μια τρίτη ομάδα χωρών όπως η Δανία, η Γαλλία, η Ισπανία, η Ιταλία, η Αυστρία όπου το μερίδιο έμμεσης επί της συνολικής φορολογίας βρίσκεται πολύ κοντά στο μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης των 15.

Οι χώρες, οι οποίες εξαρτώνται περισσότερο από την έμμεση φορολογία είναι η Ιρλανδία, η Πορτογαλία, η Σλοβενία, η Ουγγαρία, η Πολωνία, ακολουθεί η Ελλάδα και το Ην. Βασίλειο. Αντίθετα, οι Σκανδιναβικές χώρες, το Βέλγιο, η Γερμανία, η Αυστρία, η Τσεχία και η Ολλανδία εξαρτώνται σε μικρότερο βαθμό από την έμμεση φορολόγηση. Μια ουσιαστική διαφορά όσον αφορά τη διάρθρωση των συνολικών φορολογικών εσόδων μεταξύ παλαιών και νέων χωρών μελών είναι ότι δεύτερες εξαρτώνται περισσότερο από την έμμεση φορολογία σε σχέση με τις πρώτες.

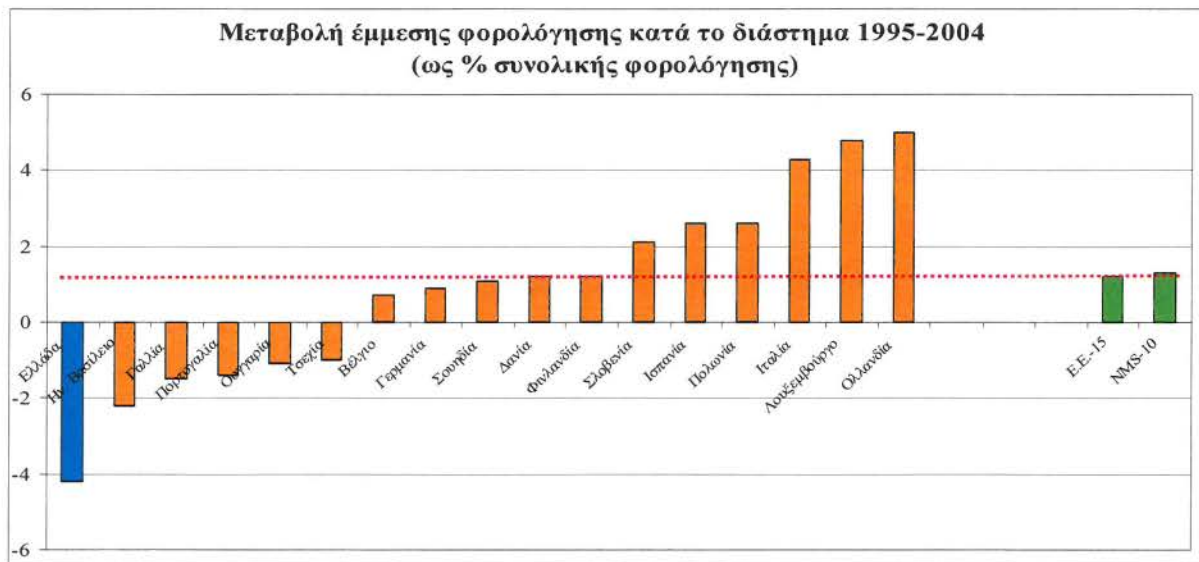
Διάγραμμα 7

Η διαχρονική εξέλιξη των εσόδων από έμμεση φορολογία ως ποσοστό των συνολικών απεικονίζεται παρακάτω στο Διάγραμμα 8, οδηγεί στις ακόλουθες διαπιστώσεις :

- Οι χώρες με τη μεγαλύτερη αύξηση της συμβολή της έμμεσης φορολογίας στα συνολικά φορολογικά έσοδα είναι η Ολλανδία, η Ιταλία, το Λουξεμβούργο, η Πολωνία, η Ισπανία και η Σλοβενία.
- Η πλειοψηφία των Σκανδιναβικών χωρών παρουσιάζει αύξηση της συμβολής κοντά στο μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης των 15.
- Στις χώρες στις οποίες παρατηρείται μείωση της αναλογίας μεταξύ έμμεσης και συνολικής φορολογίας συμπεριλαμβάνονται η Πορτογαλία, το Ην. Βασίλειο, η Γαλλία. Η Ελλάδα αποτελεί τη χώρα μέλος με τη μεγαλύτερη μείωση της συνεισφοράς έμμεσης φορολογίας στα συνολικά φορολογικά έσοδα.
- Σε γενικές γραμμές οι νέες χώρες μέλη έχουν αύξηση τη συνεισφορά της έμμεσης στη συνολική φορολογία στο ίδιο επίπεδο με τον μέσο όρο των δεκαπέντε παλαιότερων χωρών.

Διάγραμμα 8

Πηγή: Eurostat

4.3.3 Ο ΦΟΡΟΣ ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗΣ ΑΞΙΑΣ (Φ.Π.Α) ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

Ο Φ.Π.Α αποτελεί τον δημοφιλέστερο φόρο κατανάλωσης μέσω του οποίου τα χωρών μέλη ενισχύοντας σημαντικά τα φορολογικά τους έσοδα. Η επιδιωκόμενη φορολογική εναρμόνιση εντός Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει ως στόχο της την εναρμόνιση του ύψους των συντελεστών αλλά και των περιπτώσεων οικονομικών δραστηριοτήτων οι οποίες υπόκεινται σε καθεστώς μειωμένου ή και μηδενικού

Φ.Π.Α. Στον Πίνακα 50 παρουσιάζονται οι συντελεστές Φ.Π.Α (κανονικός και μειωμένος) όπως ισχύουν το 2006 στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

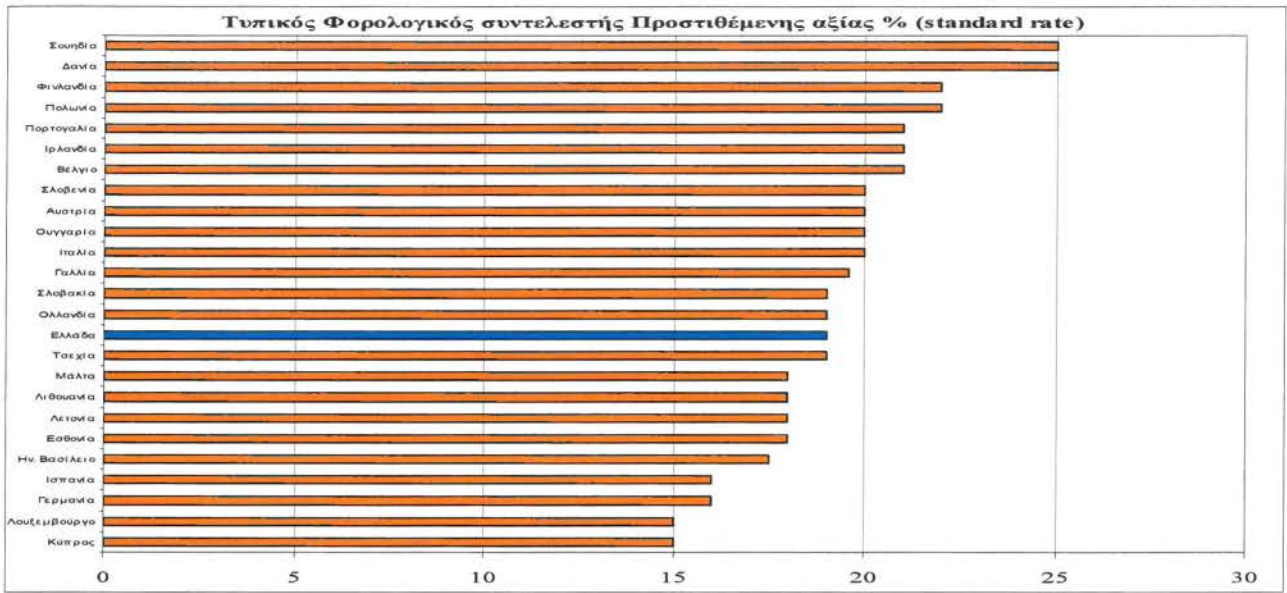
ΠΙΝΑΚΑΣ 50

Κράτη μέλη	Μειωμένος συντελεστής (statutory reduced rates)	Τυπικός συντελεστής (statutory standard rates)
Βέλγιο	6	21
Τσεχία	5	19
Δανία	-	25
Γερμανία	7	16
Εσθονία	5	18
Ελλάδα	9	19
Ισπανία	7	16
Γαλλία	5,5	19,6
Ιρλανδία	13,5	21
Ιταλία	10	20
Κύπρος	5-8	15
Λετονία	5	18
Λιθουανία	5-9	18
Λουξεμβούργο	6	15
Ουγγαρία	5-15	20
Μάλτα	5	18
Ολλανδία	6	19
Αυστρία	10	20
Πολωνία	7	22
Πορτογαλία	5-12	21
Σλοβενία	8,5	20
Σλοβακία	-	19
Φινλανδία	8-17	22
Σουηδία	6-12	25
Ην. Βασίλειο	5	17,5

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Γ Δ Φορολογίας

Σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης των 27 οι Σκανδιναβικές χώρες εφαρμόζουν τους υψηλότερους συντελεστές Φ.Π.Α βλ. Διάγραμμα 9. Υψηλός είναι ο συντελεστής Φ.Π.Α στην Πορτογαλία και την Ιρλανδία. Η χώρα μας με συντελεστή 19%, βρίσκεται στο μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης ενώ σχετικά χαμηλότερους συντελεστές συναντάμε στη Γερμανία, το Λουξεμβούργο και την Κύπρο.

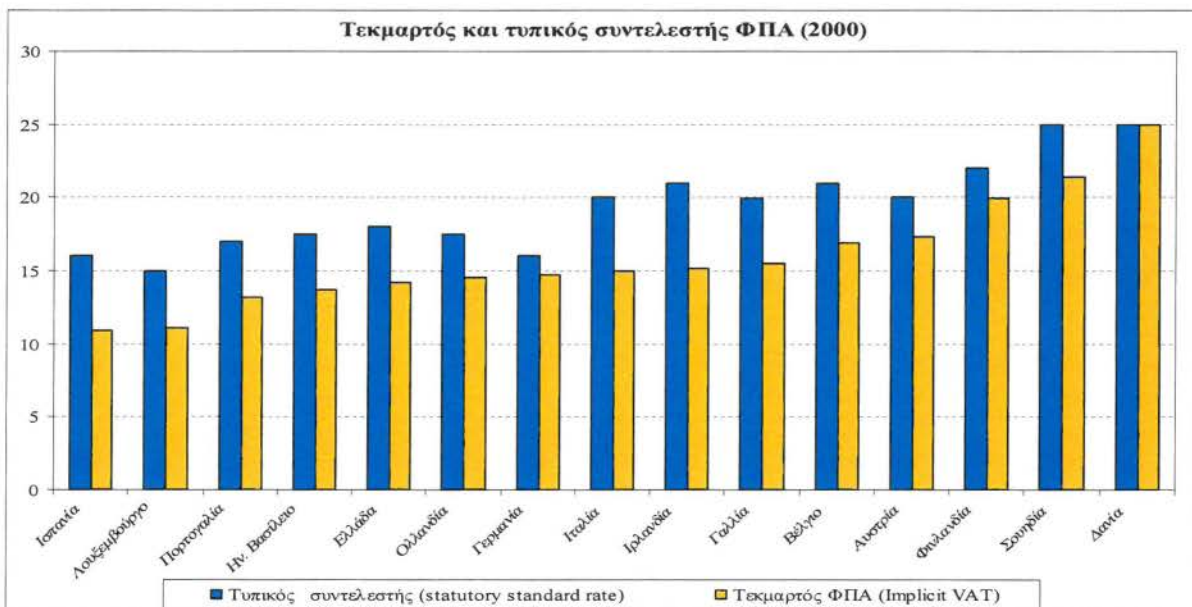
Διάγραμμα 9

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Γ Δ Φορολογίας

Ο **τεκμαρτός συντελεστής Φ.Π.Α** πλεονεκτεί του ονομαστικού, στο βαθμό όπου απεικονίζει, τη συνολική φορολογική επιβάρυνση από Φ.Π.Α συμπεριλαμβάνοντας τόσο τις φοροαπαλλαγές όσο και τις περιπτώσεις ειδικού καθεστώτος. Και εδώ οι Σκανδιναβικές χώρες παρουσιάζουν μεγαλύτερη επιβάρυνση Φ.Π.Α, ενώ οι υπόλοιπες χώρες βρίσκονται σε σαφώς χαμηλότερα επίπεδα βλ. Διάγραμμα 10.

Διάγραμμα 10

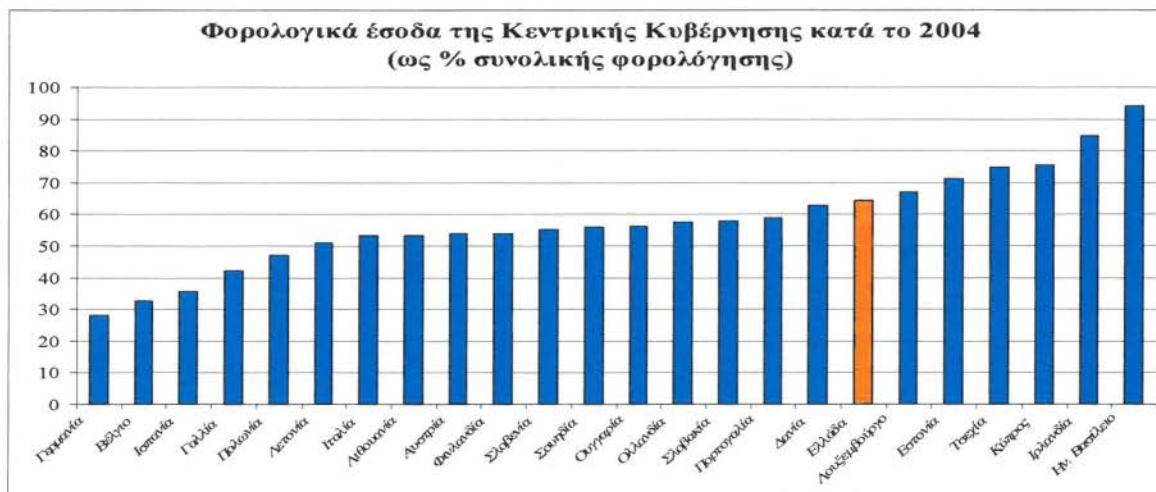
Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Γ Δ Φορολογίας

Κύριο μέλημα των φορολογικών μεταρρυθμίσεων εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποτελεί η καταπολέμηση της ολοένα αυξανόμενης φοροδιαφυγής οι οποία σχετίζεται με τον τρόπο απόδοσης αλλά και τον τρόπο υπολογισμού του Φ.Π.Α. Αναμένεται Πρόταση του αρμοδίου Επιτρόπου, προς τους Υπουργούς Οικονομικών των χωρών μελών, για τον τρόπο υπολογισμού του Φ.Π.Α σε κάθε χώρα μέλος και φάση της παραγωγικής διαδικασίας, χωρίς να περιορίζεται μόνο στη χώρα τελικής κατανάλωσης όπως μέχρι σήμερα ισχύει. Παράλληλα, προωθείται η ενίσχυση των υφιστάμενων σε εθνικό πλαίσιο ελέγχων αλλά και υιοθέτηση συστήματος αντίστροφης φορολόγησης με στόχο την μείωση της φοροδιαφυγής.

4.3.4 ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΣΕ ΕΠΙΠΕΔΟ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

Παρατηρώντας το μερίδιο των φορολογικών εσόδων βλ. Διάγραμμα 11 που κατευθύνεται προς την Κεντρική Διοίκηση προκύπτει ότι η Ελλάδα με 63% το 2004 βρίσκεται κατά προσέγγιση στο μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τόσο στο Ηνωμένο Βασίλειο, όσο και την Ιρλανδία ένα ποσοστό πάνω από 80% των φορολογικών εσόδων αποδίδεται στην Κεντρική Κυβέρνηση, ενώ στην Γερμανία και την Γαλλία το αντίστοιχο ποσοστό είναι 28% και 42% αντίστοιχα. Τέλος στις Σκανδιναβικές χώρες τα αντίστοιχα ποσοστά κυμαίνονται από 55% έως 61%. Θα πρέπει να επισημανθεί ότι σε χώρες με ομοσπονδιακό πολίτευμα είναι φυσικό να αποδίδονται λιγότερα φορολογικά έσοδα προς την Κεντρική Κυβέρνηση.

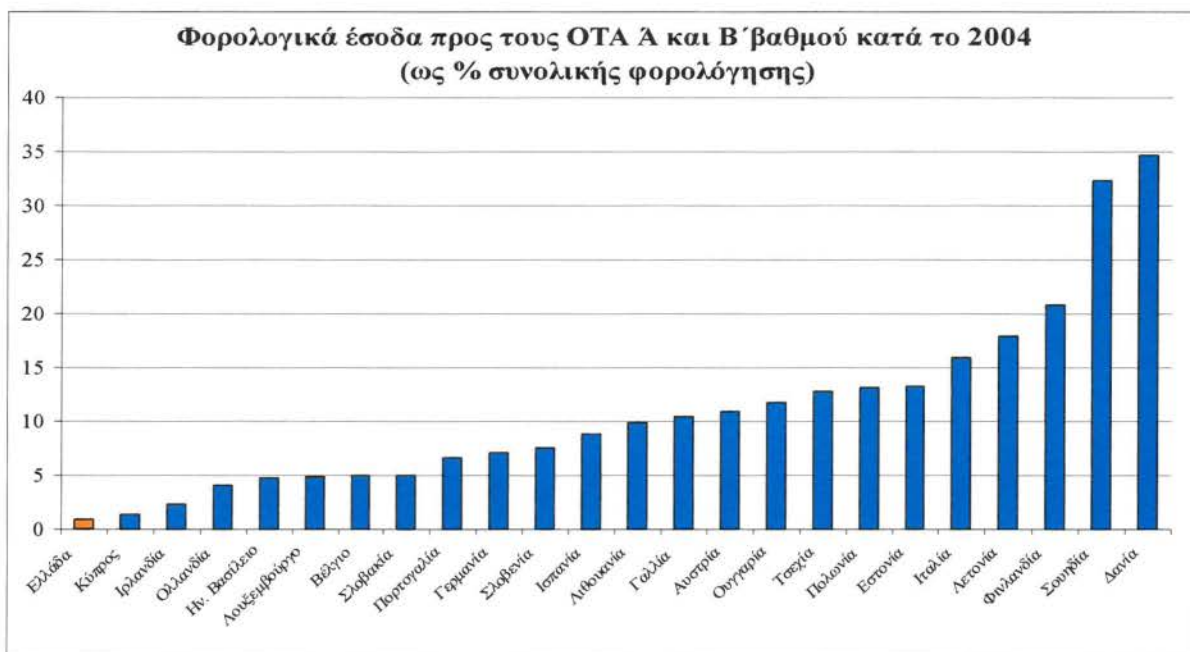
Διάγραμμα 11

Πηγή: Eurostat

Σε επίπεδο αυτοδιοίκησης βλ. Διάγραμμα 12 η Ελλάδα κατατάσσεται τελευταία μεταξύ των κρατών μελών καθώς αποδίδει μόλις το 0,9% των συνολικών φορολογικών εσόδων στην Τοπική αυτοδιοίκηση, σε αντίθεση με τις Σκανδιναβικές χώρες οι οποίες αποδίδουν πάνω από το 20% των συνολικών φορολογικών εσόδων. Ειδικότερα στην περίπτωση της Σουηδίας και της Δανίας το 32,3% και το 34,7% αντίστοιχα των συνολικών φορολογικών εσόδων αποδίδεται στην Τοπική Αυτοδιοίκηση. Επισημαίνεται ότι στις Σκανδιναβικές χώρες οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης αποτελούν κατά βάση αυτόνομες δημοσιονομικές αρχές οι οποίες ορίζουν τους φορολογικούς συντελεστές και καταρτίζουν ανεξάρτητους προϋπολογισμούς.

Διάγραμμα 12

Πηγή: Eurostat

4.3.5 ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΕΣ ΕΙΣΦΟΡΕΣ

Το ύψος των ασφαλιστικών εισφορών αποτελεί βασική παράμετρος του μη μισθολογικού κόστους εργασίας. Στοχεύοντας στην αύξηση της ζήτησης, της προσφοράς εργασίας και την επακόλουθη αύξηση της απασχόλησης, οι νέες χώρες μέλη έχουν προχωρήσει σε μείωση των ασφαλιστικών εισφορών τόσο για τους εργοδότες όσο και τους εργαζομένους.

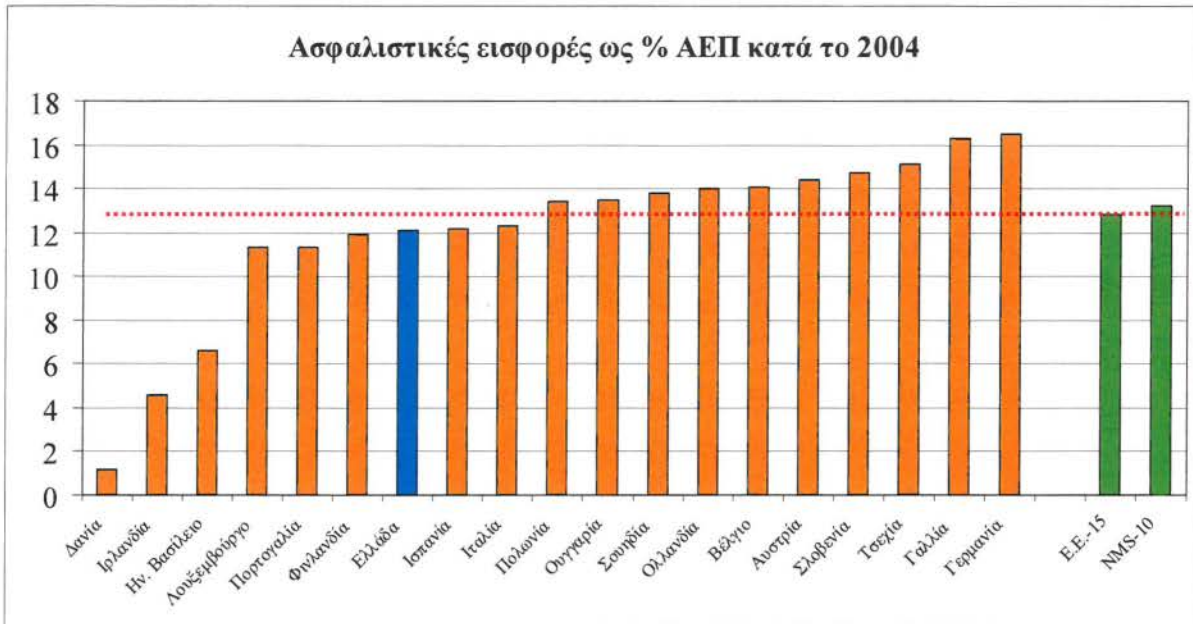
Η Δανία, η Ιρλανδία και το Ην. Βασίλειο χαρακτηρίζονται από σημαντικά χαμηλότερες του κοινοτικού μέσου όρου ασφαλιστικές εισφορές ως ποσοστό του ΑΕΠ βλ. Διάγραμμα 13. Στον αντίποδα βρίσκονται μεγάλες οικονομίες όπως η Γαλλία και η Γερμανία, όπου οι ασφαλιστικές εισφορές ανέρχονται σε επίπεδα σαφώς υψηλότερα του κοινοτικού μέσου όρου. Στην Ελλάδα οι ασφαλιστικές εισφορές το 2004, σύμφωνα με στοιχεία της Eurostat, κυμάνθηκαν στο 12,1% του ΑΕΠ χαμηλότερα από τον κοινοτικό μέσο όρο.

Αν παρατηρήσουμε το μερίδιο των ανωτέρω εισφορών στο σύνολο των φορολογικών εσόδων προκύπτει ότι στις Σκανδιναβικές χώρες, την Ιρλανδία και το Ην. Βασίλειο οι ασφαλιστικές εισφορές εσόδων είναι χαμηλότερες από το μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ενδιαφέρον παρουσιάζει η περίπτωση των νέων χωρών μελών όπου οι ασφαλιστικές εισφορές αποτελούν μεγαλύτερο μέρος των συνολικών φορολογικών εσόδων, κάτι το οποίο ισχύει ιδίως στην περίπτωση της Σλοβενίας και Τσεχίας βλ. Διάγραμμα 14. Εκτός των νέων κρατών μελών το υψηλότερο μερίδιο των ασφαλιστικών εισφορών παρατηρείται στη Γερμανία και τη Γαλλία. Στην Ελλάδα, οι ασφαλιστικές εισφορές προσεγγίζουν το 34,6% της συνολικής φορολογίας βρίσκονται κοντά στο μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης των 15.

Η διαχρονική μεταβολή των ασφαλιστικών εισφορών ως ποσοστό της συνολικής φορολόγησης εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης βλ. Διάγραμμα 15 απεικονίζει το εύρος των μεταρρυθμίσεων οι οποίες έλαβαν χώρα τη συγκεκριμένη περίοδο. Μας οδηγεί στα ακόλουθα συμπεράσματα :

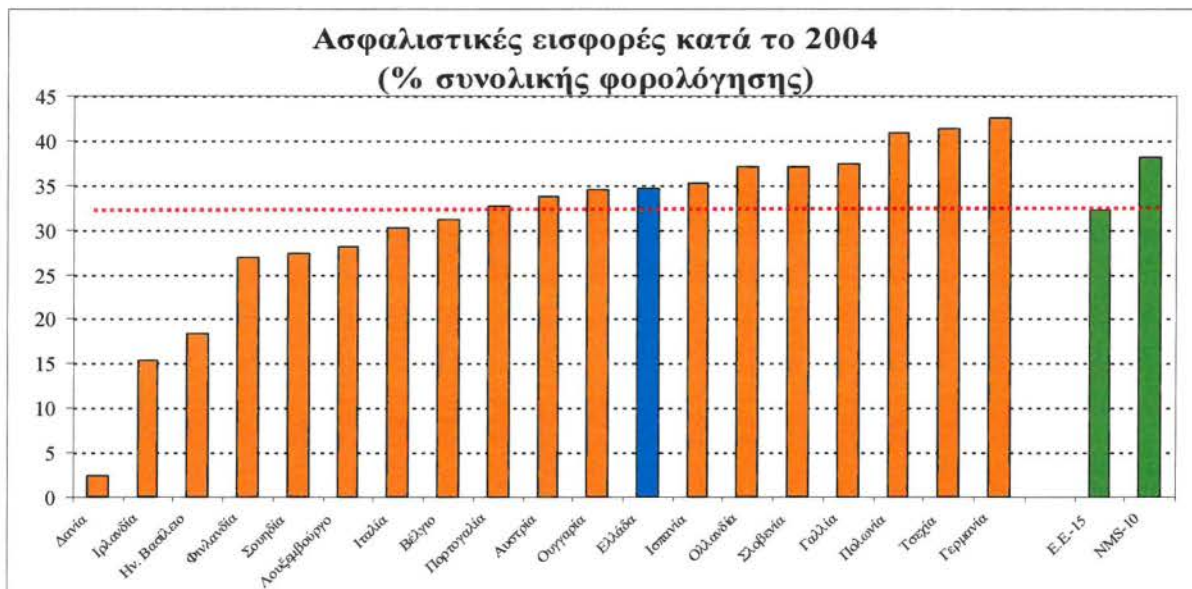
- Στη χώρα μας παρατηρείται η δεύτερη μεγαλύτερη αύξηση του μεριδίου των ασφαλιστικών εισφορών επί των συνολικών φορολογικών εσόδων μετά την Πορτογαλία. Ακολουθούν η Τσεχία, η Σουηδία και το Ην. Βασίλειο.
- Την περίοδο 1995 - 2004 οι χώρες με την μεγαλύτερη μείωση ασφαλιστικών εισφορών είναι η Γαλλία, η Ολλανδία, η Αυστρία και το Βέλγιο.
- Παρατηρούνται δύο αντίρροπες τάσεις ανάμεσα των παλαιότερων και νεότερων χωρών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Συγκεκριμένα, οι ασφαλιστικές εισφορές στις πρώτες μειώνονται ενώ στην περίπτωση των δεύτερων αυξάνονται.

Διάγραμμα 13

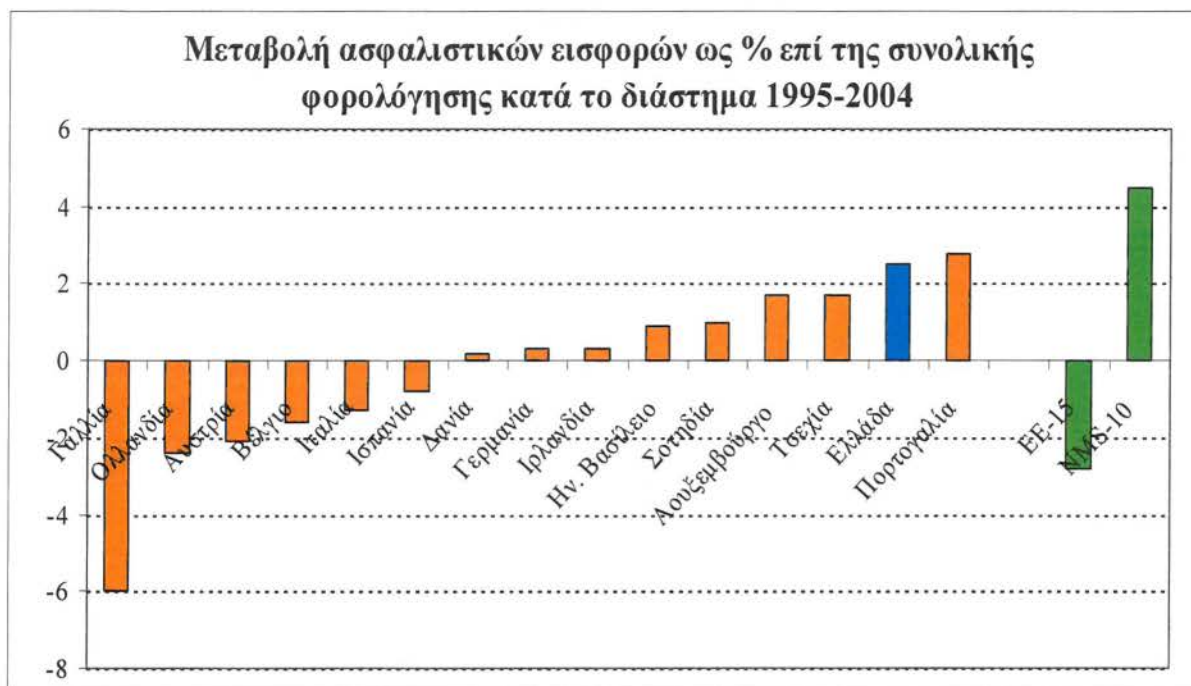
Πηγή: Eurostat

Διάγραμμα 14

Πηγή: Eurostat

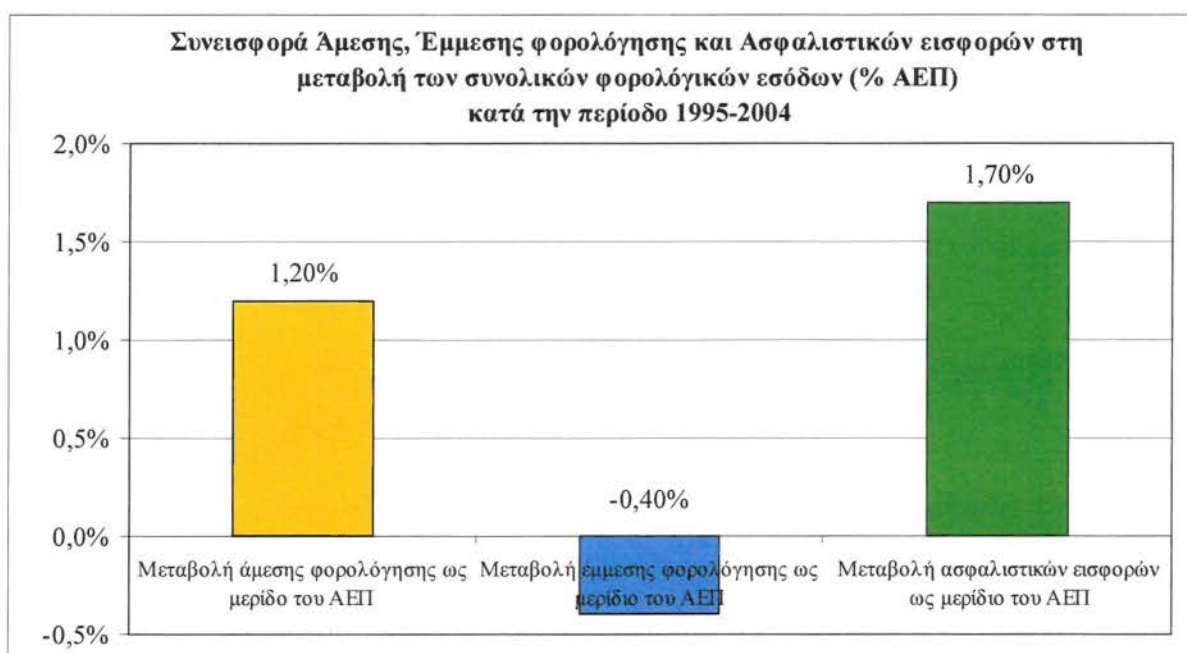
Διάγραμμα 15

Πηγή: Eurostat

Στην Ελλάδα η αύξηση των φορολογικών εσόδων κατά 2,5% του ΑΕΠ κατά την περίοδο 1995 - 2004 αποδίδεται σε αύξηση των ασφαλιστικών εισφορών και των άμεσων φόρων κατά 1,7% και 1,2% του ΑΕΠ αντίστοιχα βλ. Διάγραμμα 16 παράλληλα παρατηρείται μείωση της έμμεσης φορολογίας κατά 0,4% του ΑΕΠ.

Διάγραμμα 16

Πηγή: Eurostat

Πίνακας 51

Έσοδα Τακτικού προϋπολογισμού (εκ. €)							
	2004	2005	2006	2007	Μεταβολή %		
	Πραγμ/σεις	Πραγμ/σεις	Εκτιμήσεις Πραγματοποιήσεων	Προβλέψεις	05/04	06/05	07/06
A. Τακτικά Έσοδα	42055	44760	47830	51370	6,4	6,9	7,4
I. Άμεσοι φόροι	16484	18371	18560	19450	11,4	1	4,8
Φόροι εισοδήματος	13307	14165	14790	15380	6,4	4,4	4
Φυσικών προσώπων	7785	8292	14790	15380	6,5	9,7	6,8
Νομικών προσώπων	4724	4730	4500	4620	0,1	-4,9	2,7
Ειδικών κατηγοριών	798	1143	1190	1040	43,2	4,1	-12,6
Φόροι στην περιουσία	422	548	490	510	29,9	-10,6	4,1
Άμεσοι φόροι ΠΟΕ	1569	2410	1910	2080	53,6	-20,7	8,9
Λοιποί άμεσοι φόροι	1186	1248	1370	1480	5,2	9,8	8
II. Έμμεσοι φόροι	23000	23722	26260	28580	3,1	10,7	8,8
Φόροι συναλλαγών	15255	15817	17675	19375	3,7	11,7	9,6
ΦΠΑ	13741	14131	15855	17435	2,8	12,2	10
πετρελαιοειδών	1141	1480	1760	1950	29,7	18,9	10,8
Καπνού	550	574	645	705	4,4	12,4	9,3
Λοιπών	12050	12077	13450	14780	0,2	11,4	9,9
Λοιποί φόροι συναλλαγών	1514	1686	1820	1940	11,4	7,9	6,6
Φόροι κατανάλωσης	7051	7077	7535	8210	0,4	6,5	9
Φόροι ασφαλιστρων	269	270	300	330	0,4	11,1	10
Τέλος ταξινόμησης οχημάτων	908	891	918	965	-1,9	3	5,1
Ε.Φ.Κ καυσίμων	2461	2478	2620	2954	0,7	5,7	12,7
Λοιποί Ε.Φ.Κ (καπνού κλπ)	2524	2564	2785	3010	1,6	8,6	8,1
Τελή κυκλοφορίας οχημάτων	694	705	774	815	1,6	9,8	5,3
Λοιποί φόροι κατανάλωσης	195	169	138	136	-13,3	-18,3	-1,4
Έμμεσοι φόροι ΠΟΕ	290	400	440	445	37,9	10	1,1
Λοιποί έμμεσοι	404	428	610	550	5,9	42,5	-9,8
Σύνολο φορολογικών εσόδων (I+II)	39484	42093	44820	48030	6,6	6,5	7,2

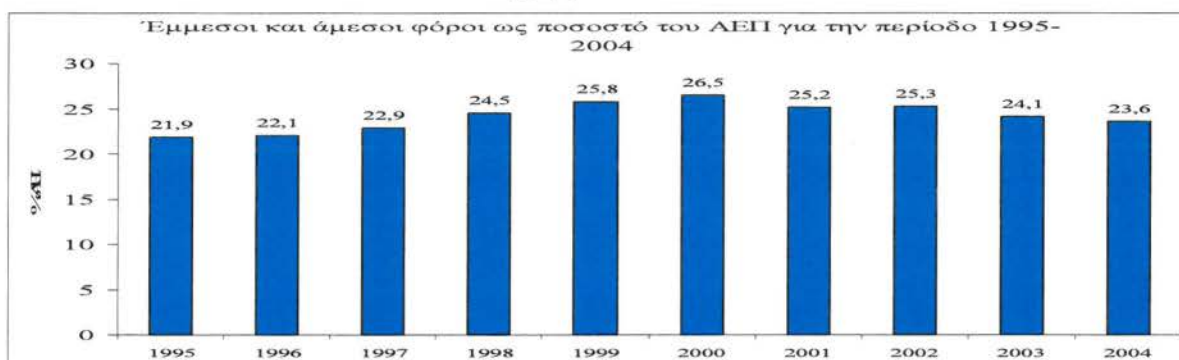
Πηγή: Προϋπολογισμός 2007

Τα αποτελέσματα των συγκρίσεων της Ελλάδας με τις υπόλοιπες χώρες μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης επιβεβαιώνονται και από τα στοιχεία του προϋπολογισμού του 2007. Όπως παρατηρούμε στον Πίνακα 51, κύριο γνώρισμα του Ελληνικού φορολογικού συστήματος αποτελεί το γεγονός ότι μεγαλύτερο μέρος των τακτικών

φορολογικών εσόδων προέρχεται από την έμμεση φορολογία. Επίσης, το 68% των έμμεσων φόρων προέρχεται από την φορολογία των συναλλαγών και ειδικότερα από το Φ.Π.Α ενώ το υπόλοιπο 30% από ειδικούς φόρους όπως οι φόροι κατανάλωσης. Αντίστοιχα, το μεγαλύτερο μέρος της άμεσης φορολόγησης προέρχεται από το φόρο εισοδήματος, ενώ η φορολογία της περιουσίας αποτελεί μικρό κομμάτι των συνολικών εσόδων από άμεση φορολογία.

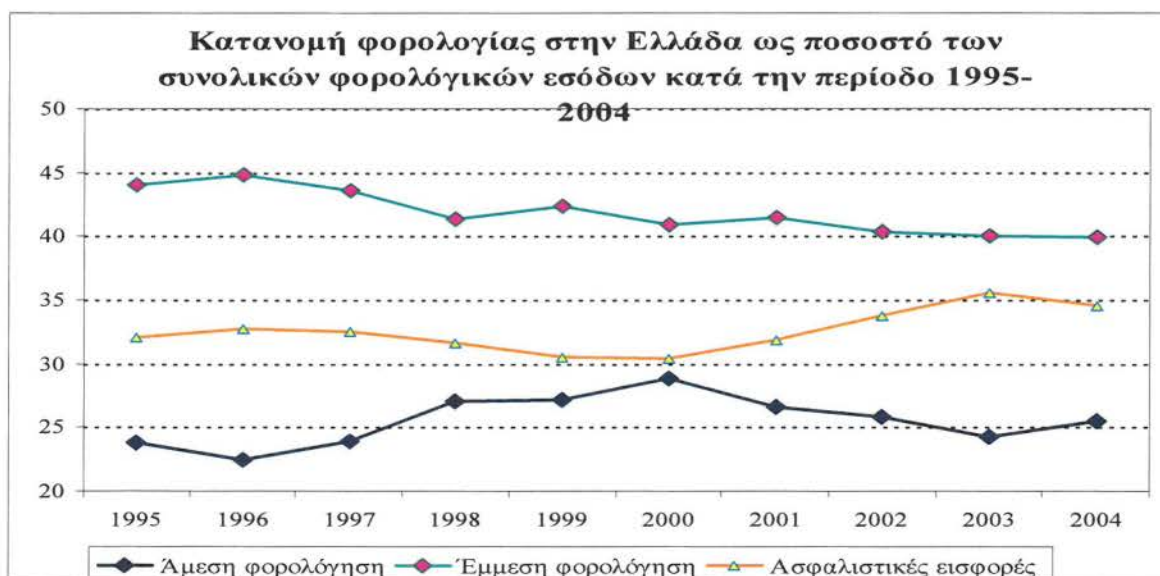
Έχει επισημανθεί από μελέτες ότι, οι έμμεσοι φόροι αυξάνουν την ανισότητα κατανομής του οικογενειακού εισοδήματος. Αυτή συνεπώς η σχέση έμμεσων και άμεσων φόρων αντανακλά την αδικία του Ελληνικού φορολογικού συστήματος και εν μέρει εξηγεί το παράδοξο σύμφωνα με το οποίο, ενώ οι κοινωνικές δαπάνες αυξάνονται, ο πληθυσμός ο οποίος ζει κάτω από το όριο φτώχειας δεν μειώνεται εξαιτίας της μεγάλης επιβάρυνσης των εμμέσων φόρων.

Διάγραμμα 17

Πηγή: Προϋπολογισμός 2005-2006

Διάγραμμα 18

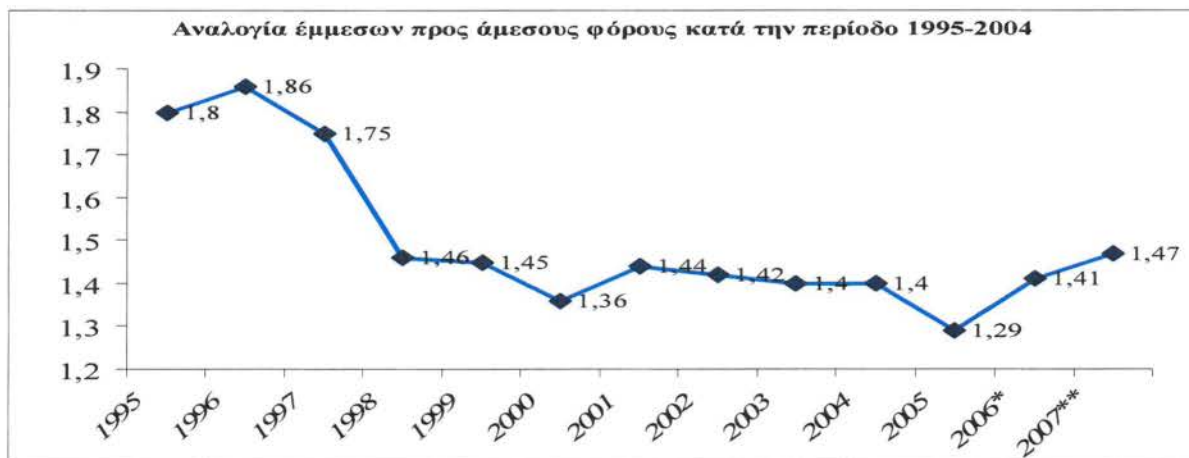

Πηγή: Eurostat

Την περίοδο 1995 - 2004 σύμφωνα με στοιχεία προϋπολογισμών το άθροισμα έμμεσων και άμεσων φόρων ως ποσοστό του ΑΕΠ βλ. Διάγραμμα 17 σημειώνει αύξηση από το 21,9% του ΑΕΠ κατά το 1995, στο 23,6% του ΑΕΠ το 2004 (παρότι αποκλιμακώνεται από το 2000). Το μερίδιο των άμεσων φόρων και των ασφαλιστικών εισφορών αυξάνει στο σύνολο των φορολογικών εσόδων ενώ μειωμένο παρουσιάζεται το μερίδιο των εμμέσων φόρων βλ. Διάγραμμα 18.

Ακόμη, από τα στοιχεία της περιόδου 1995 - 2004 προκύπτει ότι έχει υπάρξει σημαντική βελτίωση της αναλογίας έμμεσων και άμεσων φόρων από 1,8 το 1995 μειώνεται στο 1,4 το 2004 βλ. Διάγραμμα 19. Αυτή η μείωση της αναλογίας εμμέσων προς άμεσους φόρους κατά την περίοδο 1995 - 2004 κρίνεται ιδιαίτερα σημαντική καθώς με αυτό τον τρόπο το Ελληνικό φορολογικό σύστημα καθίσταται δικαιότερο.

Διάγραμμα 19

Πηγή: Προϋπολογισμός 2007, (*) εκτίμηση, (**) πρόβλεψη

4.3.6 ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΕΜΜΕΣΗΣ ΚΑΙ ΑΜΕΣΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ ΣΤΗΝ Ε Ε

Από τα μέσα της δεκαετίας του 1990 ένας πολλές χώρες μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης προχώρησαν σε μεταρρυθμίσεις των φορολογικών τους συστημάτων. Στην **άμεση φορολογία**, οι μεταρρυθμίσεις επικεντρώνονται τόσο στη μείωση της φορολόγησης των μεσαίων και χαμηλών εισοδημάτων, όσο και τη μείωση των συντελεστών στις επιχειρήσεις. Παράλληλα μειώνονται οι φορολογικοί συντελεστές και ο αριθμός των φορολογικών κλιμακίων, αυξάνονται τα αφορολόγητα όρια, καθώς

επίσης οι φοροελαφρύνσεις για οικογένειες με παιδιά. Οι μεταρρυθμίσεις στη φορολογία των επιχειρήσεων στοχεύουν, στην ενίσχυση των επενδύσεων, και της επιχειρηματικότητας και προώθηση της έρευνας και ανάπτυξης.

Στην **έμμεση φορολογία** οι μεταρρυθμίσεις επικεντρώνονται στο καθεστώς Φ.Π.Α και την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής. Ειδικότερα παρατηρείται τάση αύξησης των συντελεστών Φ.Π.Α, ενώ ορισμένα χώρες έχουν προχωρήσει σε μείωση του Φ.Π.Α για συγκεκριμένα μόνο προϊόντα και υπηρεσίες (τρόφιμα, καύσιμα, περιοδικός τύπος κ. α). Ενώ ενδιαφέρον παρουσιάζει και η εισαγωγή πράσινων φόρων σε χώρες όπως η Σουηδία, η Δανία, η Ολλανδία, η Γερμανία, η Ιταλία, η Αυστρία και το Ην. Βασίλειο τα έσοδα των οποίων χρησιμοποιήθηκαν κατά κύριο λόγο για μείωση της έμμεσης φορολογίας.

5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Τα φορολογικά συστήματα αποτελούν ένα από τα βασικότερα εργαλεία άσκησης οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής. Αποτελούνται από το σύνολο των φόρων οι οποίοι ισχύουν σε μια χώρα σε δεδομένη χρονική περίοδο. Οι φόροι επιτελούν μια σειρά από λειτουργίες με σπουδαιότερη την άντληση εσόδων από τους δημόσιους φορείς προκειμένου να καλύψουν τις λειτουργικές τους ανάγκες και να παρέχουν δωρεάν στο κοινωνικό σύνολο δημόσια αγαθά όπως, η εθνικά άμυνα, η υγεία, η παιδεία και η δικαιοσύνη. Τα ανωτέρω αποτελούν προϋπόθεση για την πρόοδο και ευημερία του κοινωνικού συνόλου, έχουν ως κύριο χαρακτηριστικό γνώρισμα ότι το όφελος το οποίο αποκομίζεται από αυτά δε μπορεί να διαιρεθεί και να εξατομικευτεί. Ένα ιδανικό φορολογικό σύστημα πρέπει να πληροί ορισμένα κριτήρια, καταρχήν θα πρέπει να είναι απλό, φιλικό απέναντι στο φορολογούμενο πολίτη, αποτελεσματικό, να εξασφαλίζει δηλαδή την των επιδιωκόμενων εσόδων με το μικρότερο δυνατό κόστος, ευέλικτο και προσαρμοστικό στις νέες συνθήκες οι οποίες πρόκειται να διαμορφωθούν. Τα φορολογικά συστήματα ιδίως των λιγότερων ανεπτυγμένων χωρών παρουσιάζουν μια σειρά από προβλήματα και παθογένειες με χαρακτηριστικότερα αυτά της παραοικονομίας, της φοροδιαφυγής και της φοροαποφυγής, τα οποία οδηγούν σε σημαντική απώλεια εσόδων.

Το ελληνικό φορολογικό σύστημα αποτελείται από δύο βασικές κατηγορίες φόρων τους **άμεσους** φόρους (εισοδήματος και περιουσίας) με σημαντικότερο από άποψη συμβολής στα συνολικά φορολογικά έσοδα το Φόρο Εισοδήματος Φυσικών Προσώπων και τους **εμμέσους** φόρους (δαπάνης) με σημαντικότερο το Φόρο Προστιθέμενης Αξίας. Κύριο χαρακτηριστικό γνώρισμα αποτελεί η υπεροχή των εμμέσων φόρων έναντι των αμέσων με αρνητικές συνέπειες σε όρους κοινωνικής δικαιοσύνης. Άλλα προβλήματα είναι η μεγάλη έκταση της φοροδιαφυγής, η ύπαρξη πολλών εξαιρέσεων και απαλλαγών, η πολυπλοκότητα, οι ασάφειες, οι συχνές μεταβολές του θεσμικού πλαισίου, η ακαμψία και αναποτελεσματικότητα των φορολογικών αρχών. Σε γενικές γραμμές το ελληνικό φορολογικό σύστημα παρουσιάζει πολλά κοινά χαρακτηριστικά με τα αντίστοιχα λιγότερο ανεπτυγμένων χωρών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ιδίως των δώδεκα νέων μελών.

Σημαντικές μεταβολές παρατηρούνται τα τελευταία χρόνια στα πλαίσια μιας γενικότερης σύγκλισης με τα αντίστοιχα των υπολοίπων ιδίως των περισσότερο

ανεπτυγμένων χωρών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ενίσχυσης του διανεμητικού ρόλου του φορολογικού συστήματος και αύξησης των φορολογικών εσόδων προκειμένου για τον περιορισμό του ελλείμματος και του δημόσιου χρέους. Οι σημαντικότερες έχουν να κάνουν με τον τομέα της άμεσης φορολογίας, ιδίως τη φορολόγηση της περιουσίας, όπως επιβολή Ενιαίου Τέλους Ακίνητης Περιουσίας αντί του Φόρου Μεγάλης Ακίνητης Περιουσίας, αντικατάσταση φορολογίας κληρονομιών και γονικών παροχών από το Τέλος Συναλλαγής, επιβολή Φόρου Προστιθέμενης Αξίας στις νέες οικοδομές. Παράλληλα βασικές επιδιώξεις αποτελούν, η αύξηση της συνολικής φορολογικής επιβάρυνσης, η διεύρυνση της φορολογικής βάσης, η καταπολέμηση της φοροδιαφυγής, η απλούστευση των φορολογικών διαδικασιών. Παρόλα αυτά τα υφιστάμενα προβλήματα και αποκλίσεις από τα συστήματα των ανεπτυγμένων χωρών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης εξακολουθούν να υφίστανται.

Σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης σημαντική φορολογική επιβάρυνση παρατηρείται στις Σκανδιναβικές ακολουθούν, η Γαλλία, η Αυστρία και η Ιταλία. Οι νέες χώρες μέλη υιοθετούν σαφώς μικρότερο επίπεδο φορολογικής επιβάρυνσης.

Η χώρα μας συγκαταλέγεται μεταξύ των χωρών μελών με χαμηλό επίπεδο φορολογικής επιβάρυνσης σαφώς χαμηλότερο του μέσου όρου της Ευρωπαϊκής Ένωσης των 15 και κοντά στο μέσο όρο των δώδεκα νεοενταχθέντων χωρών μελών. Μετά το 1995 στην Ελλάδα παρατηρείται αύξηση της συνολικής φορολογικής επιβάρυνσης, η οποία οφείλεται κυρίως στην αύξηση των ασφαλιστικών εισφορών και κατά δεύτερο λόγο των εσόδων από άμεση φορολογία. Αντίθετα τα έσοδα από έμμεση φορολογία παρουσιάζουν μείωση.

Η υψηλή φορολογική επιβάρυνση αντανακλά την ανάγκη περιορισμού των δημοσιονομικών ελλειμμάτων με στόχο την εκπλήρωση των κριτηρίων εισόδου στη Ζώνη του Ευρώ. Η προσπάθεια αύξησης των φορολογικών εσόδων, δεν στηρίχθηκε στην αύξηση των φορολογικών συντελεστών αλλά στη διεύρυνση της φορολογικής βάσης και την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής με αποτέλεσμα την απόδοση επιπλέον εσόδων από άμεσους φόρους και ασφαλιστικές εισφορές.

Τα φορολογικά έσοδα στη χώρα μας προέρχονται κυρίως από την έμμεση φορολογία ιδίως το Φόρο Προστιθέμενης Αξίας. Το σημαντικότερο τμήμα της άμεσης φορολογίας αποτελεί, η φορολογία εισοδήματος φυσικών προσώπων, ενώ αυτή της περιουσίας είναι αισθητά μικρότερη. Τελευταία η αναλογία έμμεσης και

άμεσης φορολογίας μειώνεται σημαντικά ενισχύοντας τον αναδιανεμητικό ρόλο του φορολογικού συστήματος προς όφελος των χαμηλών εισοδημάτων.

Η αναλογία **άμεσης** φορολογίας στα συνολικά έσοδα είναι ιδιαίτερα υψηλή στις Σκανδιναβικές χώρες, την Ιρλανδία, το Ηνωμένο Βασίλειο και το Βέλγιο. Στον αντίποδα βρίσκονται η Γερμανία, η Γαλλία, η Αυστρία, η Ολλανδία η Πορτογαλία και η Ελλάδα της οποίας μάλιστα η αναλογία προσεγγίζει αυτή των νέων χωρών μελών. Μετά το 1995, οι νέες χώρες μέλη μείωσαν σημαντικά τη συνεισφορά της άμεσης στη συνολική φορολογία αντίθετα σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης των 15 παρατηρείται αύξηση. Μεταξύ των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης των 15 η Ελλάδα μαζί με την Ιρλανδία και τη Μεγάλη Βρετανία σημείωσαν μικρή αύξηση της αναλογίας άμεσης προς συνολική φορολογία, ενώ μεταξύ των χωρών στις οποίες παρατηρείται μείωση συγκαταλέγονται η Ισπανία, η Γερμανία, η Ιταλία και η Ολλανδία.

Η αναλογία **έμμεσης** φορολογίας στα συνολικά έσοδα εμφανίζεται υψηλή στην Ιρλανδία, την Πορτογαλία, ακολουθεί η Ελλάδα και το Ηνωμένο Βασίλειο. Οι άλλες μεσογειακές χώρες μέλη (Ιταλία και Ισπανία) εξαρτούν σε μικρότερη έκταση τα φορολογικά έσοδα από τους εμμέσους φόρους. Αντίθετα, οι Σκανδιναβικές, η Γερμανία και το Βέλγιο εξαρτώνται σε μικρότερο βαθμό από την έμμεση φορολογία. Οι χώρες οι οποίες αύξησαν περισσότερο τη συμμετοχή της έμμεσης φορολογίας στα συνολικά φορολογικά έσοδα είναι η Ολλανδία, η Ιταλία, το Λουξεμβούργο, η Ισπανία και η Σλοβενία. Οι χώρες στις οποίες παρατηρείται μείωση της αναλογίας έμμεσης προς συνολική φορολογία είναι η Πορτογαλία, το Ην. Βασίλειο, και η Γαλλία. Η Ελλάδα, αποτελεί τη χώρα με τη μεγαλύτερη μείωση της συνεισφοράς της έμμεσης φορολογίας στα συνολικά φορολογικά έσοδα.

Οι χαμηλότερες του μέσου όρου **ασφαλιστικές εισφορές** ως μερίδιο των συνολικών φορολογικών εσόδων αποτελούν κριτήριο σύγκλισης μεταξύ Σκανδιναβικών χωρών, Ιρλανδίας και Ηνωμένου Βασιλείου. Σημαντικό επίσης είναι το γεγονός ότι κατά μέσο όρο οι ασφαλιστικές εισφορές αποτελούν μεγαλύτερο μέρος των συνολικών φορολογικών εσόδων στις νέα από ότι στις παλιές χώρες μέλη. Στη χώρα μας, οι ασφαλιστικές εισφορές στο σύνολο των φορολογικών εσόδων βρίσκονται κοντά στο μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης των 15. Από τα μέσα της δεκαετίας του 90, η Ελλάδα αποτελεί τη χώρα με τη δεύτερη μεγαλύτερη αύξηση του μεριδίου των ασφαλιστικών εισφορών στα συνολικά φορολογικά έσοδα, μετά την

Πορτογαλία. Οι χώρες με την μεγαλύτερη μείωση ασφαλιστικών εισφορών είναι η Γαλλία, η Ολλανδία, η Αυστρία και η Ιταλία.

Από τα παραπάνω συμπεραίνουμε ότι οι Σκανδιναβικές χώρες εφαρμόζουν φορολογική πολιτική, η οποία συνδυάζει υψηλή άμεση φορολογία με χαμηλή έμμεση φορολογία και ασφαλιστικές εισφορές. Το Ηνωμένο Βασίλειο και η Ιρλανδία χαρακτηρίζονται από υψηλή επιβάρυνση τόσο από έμμεση όσο και άμεση φορολογία αλλά ταυτόχρονα χαμηλές ασφαλιστικές εισφορές. Οι χώρες της Κεντρικής Ευρώπης ακολουθούν φορολογικά συστήματα τα οποία συνδυάζουν χαμηλή άμεση και έμμεση φορολογία με υψηλές ασφαλιστικές εισφορές, ενώ οι μεσογειακές συνδυάζουν χαμηλή άμεση φορολόγηση με υψηλή έμμεση φορολογική επιβάρυνση και ασφαλιστικές εισφορές.

Οι όποιες προσπάθειες σύγκλισης του ελληνικού φορολογικού συστήματος με τα αντίστοιχα των χωρών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης απαιτούν συντονισμένες ενέργειες, συναίνεση και θετική ανταπόκριση από την πλευρά όλων των εμπλεκόμενων μερών, πολιτικής ηγεσίας, φορολογικών αρχών, κοινωνίας των πολιτών. Με απώτερο σκοπό την εγκαθίδρυση ενός, ευέλικτου, σύγχρονου και αποτελεσματικού φορολογικού συστήματος, ικανού να επιφέρει τα απαιτούμενα έσοδα με το μικρότερο δυνατό κόστος, ενισχύοντας με αυτό τον τρόπο τα αισθήματα των πολιτών περί φορολογικής δικαιοσύνης.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ❖ Θ. Γεωργακόπουλος - Β. Πατσουράτης “*Δημόσια Οικονομική*” Εκδόσεις Σμπίλιας Αθήνα 1993
- ❖ Θ. Γεωργακόπουλος “*Έκθεση για την Αναμόρφωση του Ελληνικού Φορολογικού Συστήματος*” Συντονιστή Επιτροπή Αναμόρφωσης Αθήνα Μάρτιος 2002
- ❖ Θ. Γεωργακόπουλος “*Η Φορολογική Αναμόρφωση στην Ελλάδα*” Μελέτες Οικονομικής Πολιτικής Τεύχος 7^ο Εργαστήριο Οικονομικής Πολιτικής Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών Αθήνα Φεβρουάριος 2005
- ❖ Δ. Γεωργούτσος “*Διάρθρωση και Εξελίξεις στη Φορολογία του Κεφαλαίου στην Ευρωπαϊκή Ένωση*” Μελέτες Οικονομικής Πολιτικής Τεύχος 7^ο Εργαστήριο Οικονομικής Πολιτικής Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών Αθήνα Φεβρουάριος 2005
- ❖ Ι. Δ. Γιαννακόπουλος “*Φορολογία Εισοδήματος Νομικών Προσώπων*” Φορολογικός Οδηγός 2008, Φορολογική Επιθεώρηση Αθήνα Μάιος 2008
- ❖ Σ. Δημέλη “*Φορολογική Πολιτική και Οικονομική Ανάπτυξη*” Μελέτες Οικονομικής Πολιτικής Τεύχος 7^ο Εργαστήριο Οικονομικής Πολιτικής Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών Αθήνα Φεβρουάριος 2005
- ❖ Ευρωπαϊκή Επιτροπή “*Γενική Έκθεση επί της Δραστηριότητας της Ευρωπαϊκής Ένωσης 2004*” Βρυξέλλες - Λουξεμβούργο 2005
- ❖ Ευρωπαϊκή Επιτροπή “*Γενική Έκθεση επί της Δραστηριότητας της Ευρωπαϊκής Ένωσης 2004*” Βρυξέλλες - Λουξεμβούργο 2005
- ❖ Ευρωπαϊκή Επιτροπή “*Γενική Έκθεση επί της Δραστηριότητας της Ευρωπαϊκής Ένωσης 2005*” Βρυξέλλες - Λουξεμβούργο 2006

- ❖ Ευρωπαϊκή Επιτροπή “Γενική Έκθεση επί της Δραστηριότητας της Ευρωπαϊκής Ένωσης 2006” Βρυξέλλες - Λουξεμβούργο 2007
- ❖ Ευρωπαϊκή Επιτροπή “Γενική Έκθεση επί της Δραστηριότητας της Ευρωπαϊκής Ένωσης 2007” Βρυξέλλες - Λουξεμβούργο 2008
- ❖ Eurostat Statistical Books “Taxation Trends in the European Union, Data from E U Member States and Norway” European Commission 2008 Edition
- ❖ Κ. Κανελλόπουλος, Ι. Κουσουλάκος, Β. Ράπανος, Κ. Κωτσή & Α. Μακροπούλου “Παραοικονομία και Φοροδιαφυγή : Μετρήσεις και Οικονομικές Επιπτώσεις” Κ.Ε.Π.Ε Εκθέσεις Αθήνα 1995
- ❖ Δ. Καράγιωργας “Δημόσια Οικονομική Τόμος Α΄ Οικονομικές Λειτουργίες του Κράτους, Τόμος Β΄ Οι Δημοσιονομικοί Θεσμοί” Εκδόσεις Παπαζήση Αθήνα 1981
- ❖ Η. Κατούδης “Φορολογία Εισοδήματος Φυσικών Προσώπων” Φορολογικός Οδηγός 2008, Φορολογική Επιθεώρηση Αθήνα Μάιος 2008
- ❖ Α. Κατσούλας “Φόρος Αυτόματου Υπερτιμήματος. Τέλος Συναλλαγής Ακινήτων” Φορολογικός Οδηγός 2008, Φορολογική Επιθεώρηση Αθήνα Μάιος 2008
- ❖ Α. Κόλλια “Ενιαίο Τέλος Ακινήτων (Ε.Τ.Α.Κ)” Φορολογικός Οδηγός 2008, Φορολογική Επιθεώρηση Αθήνα Μάιος 2008
- ❖ Α. Κόλλια “Φορολογία Μεγάλης Ακίνητης Περιουσίας” Φορολογικός Οδηγός 2008, Φορολογική Επιθεώρηση Αθήνα Μάιος 2008
- ❖ Α. Lupi “Tax Revenue in the E U” Economy and Finance, Eurostat Statistics in focus 47/2008

- ❖ Μ. Μενούνου “*Φορολογία Κληρονομιών, Δωρεών, Γονικών Παροχών, Προϊκών & Κερδών από Λαχεία*” Φορολογικός Οδηγός 2008, Φορολογική Επιθεώρηση Αθήνα Μάιος 2008

- ❖ Γ. Παλαιοδήμος “*Συγκρίνοντας τα Φορολογικά Συστήματα στην Ευρωπαϊκή Ένωση*” Κέντρο Τεκμηρίωσης Αθήνα Δεκέμβριος 2006

- ❖ Β. Πατσουράτης “*Διεθνείς Εξελίξεις στη Φορολογία των Επιχειρήσεων*” Μελέτες Οικονομικής Πολιτικής Τεύχος 7^ο Εργαστήριο Οικονομικής Πολιτικής Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών Αθήνα Φεβρουάριος 2005

- ❖ Β. Ράπανος “*Φορολογία Εισοδήματος και Φορολογική Μεταρρύθμιση*” Μελέτες Οικονομικής Πολιτικής Τεύχος 7^ο Εργαστήριο Οικονομικής Πολιτικής Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών Αθήνα Φεβρουάριος 2005

- ❖ Α. Σαρρής - Σ. Ζωγραφάκης - Π. Καρφάκης “*Μακροοικονομικές και Αναδιανεμητικές Επιπτώσεις στην Ελληνική Οικονομία από μια Αναμόρφωση του Φορολογικού Συστήματος*” Μελέτες Οικονομικής Πολιτικής Τεύχος 7^ο Εργαστήριο Οικονομικής Πολιτικής Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών Αθήνα Φεβρουάριος 2005

- ❖ Ν. Τάτσος “*Δημοσιονομική Αποκέντρωση Θεωρία και Πράξη*” Εκδόσεις Τυποθήτω Αθήνα 1999

- ❖ Ε. Τέγα - Ν. Χατζηνικολαού - Σ. Κλωνάρης “*Φορολογία Αυτοκινήτων, Τέλη Μηχανημάτων Έργου, Ειδικός Φόρος Τηλεοπτικών Διαφημίσεων, Τέλος Συνδρομητών Κινητής Τηλεφωνίας, Τέλος Διενέργειας Ψυχαγωγικών Τεχνικών Παιγνίων*” Φορολογικός Οδηγός 2008, Φορολογική Επιθεώρηση Αθήνα Μάιος 2008

- ❖ Φ. Τιγκαράκη “*Φορολογία Μεταβίβασης Ακινήτων Ν. 1521/1950 (Φ.Ε.Κ 245Α’)*” Φορολογικός Οδηγός 2008, Φορολογική Επιθεώρηση Αθήνα Μάιος 2008

- ❖ Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών, Στατιστικό Δελτίο Φορολογικών Δεδομένων 2006 Αθήνα 2007
- ❖ Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών, Στατιστικό Δελτίο Φορολογικών Δεδομένων 2007 Αθήνα 2008
- ❖ Ν.3427/27.12.05 “*Φόρος Προστιθέμενης Αξίας στις Νέες Οικοδομές, μεταβολές στη Φορολογία Κεφαλαίου και άλλες Διατάξεις*”
- ❖ Ν. 2859/00 (Φ.Ε.Κ 248 Α΄) “*Κύρωση Κώδικα Φόρου Προστιθέμενης Αξίας*” Φορολογικός Οδηγός 2008, Φορολογική Επιθεώρηση Αθήνα Μάιος 2008